O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI AXBOROT TEXNOLOGIYALARI VA KOMMUNIKASIYALARINI RIVOJLANTIRISH VAZIRLIGI

MUHAMMAD AL-XORAZMIY NOMIDAGI TOSHKENT AXBOROT TEXNOLOGIYALARI UNIVERSITETI

SAMARQAND FILIALI

Milliy g'oya: asosiy tushuncha va tamoyillari

O'QUV-USLUBIY QO'LLANMA

(talabalarning seminar mashg'ulotlariga tayyorgarlik

ko'rishlari va mustaqil ishlarni bajarishlari uchun)

TATU SF O'quv-uslubiy Kengashi
tomonidan 2018 yilning 7-sentabrdagi
_2__-sonli bayonnomasi bilan nashrga tavsiya
qilingan

Samarqand -2018

Talabalarning Milliy g'oya: asosiy tushuncha va tamoyillari fanidan seminar mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rishlari va mustaqil ishlarni bajarishlari bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar. – Samarqand: TATU SF, 2018, 147 b.

Uslubiy qo'llanmada Milliy g'oya: asosiy tushuncha va tamoyillari fanining mavzulari bo'yicha talabalar seminar darslariga tayyorgarlik ko'rishilariga yo'nalish, o'rganilayotgan mavzu bayon etilgan adabiyotlar ro'yxati, har bir mavzuga doir mustaqil o'rganish mavzulari, takrorlash uchun savollar, mavzularni yanada aniqroq tushunish uchun sxemalar tarzida bayon etilgan va bilimlarini sinab ko'rish uchun testlar keltirilgan holda tuzilgan bo'lib mantiqiy ketma-ketlikka ega.

Fikrimizcha, uslubiy qo'llanma professor-o'qituvchilarga o'quv materialining tuzulishini ishlab chiqishda, talabalarga – mustaqil ishlarga tayyorlanish jarayonida, seminar mashg'ulotlariga va fan bo'yicha nazoratlarga tayyorgarlik ko'rishda yordam beradi. Shuningdek uslubiy qo'llanmadan maktab o'quvchilari, akademik litseylar, Oliy ta'lim muassasalari talabalari hamda barcha qiziquvchilar foydalanish mumkin.

Muallif uslubiy ko'llanmani tayyorlash davomida O'zbekistonda va xorijiy mamlakatlarda nashr qilingan darsliklar, o'quv qo'llanmalar va lug'atlardan keng foydalandi.

Tuzuvchi: **H.H.Muhammadiyev** – assistent

Taqrizchilar: F.f.n., SamDU dosenti
D.B.Vafayeva
F.f.n., TATU SF dosenti
R.S.Mardonov

Uslubiy qo'llanma
5330500 – «Kompyuter injiniring («kompyuter injiniring», «AT-servis»)» 5350400 – «Axborot kommunikasiyalari sohasida kasb ta'limi»
5350100 – «Telekommunikasiya texnologiyalari («Telekommunikasiya»)» yo'nalishlari talabalari uchun mo'ljallangan

KIRISH

Mamlakatimiz mustaqillikka erishgandan so'ng fan rivoji uchun keng imkoniyatlar yaratildi. Fanning barcha sohalari singari milliy g'oyani rivojlantirishda ham tub o'zgarishlar sodir bo'ldi. Xususan, mustaqillikning dastlabki kunlaridayoq respublikamiz birinchi prezidenti I. Karimov tamonidan milliy ma'navitimizni shakllantirish asosida xalqimizni bitta milliy g'oya asosida birlashtirishga alohida e'tibor qaratdi. Bu borada "Insoniyatning ko'p asrlik tarixi shundan dalolat beradiki, - deb ta'kidlaydi birinchi prezidentimiz I.A.Karimov, - bu dunyoda o'zining milliy davlatini qurishga azmu qaror qilgan har qaysi xalq yuksak vazifalarni amalga oshirish, shu yo'lda odamlarni birlashtirish va safarbar qilish, ularning qalbida ishonch uyg'otish, eski ijtimoiy tuzumdan mutlaqo yangi tuzumga o'tishda o'ziga qo'shimcha kuch-quvvat va madad topishda umumiy, yagona maqsad va orzu-intilish ifodasi bo'lgan milliy g'oyani tayanch va suyanch deb biladi"[1]. Chunki milliy g'oya ma'naviyat bilan, xalqimizning ezgu orzulari va ulug'vor maqsadlari bilan, qolaversa, har birimizning kelajagimiz bilan chambarchas bog'liqdir.

Ma'lumki, hozirgi davrda ekstremizm va terrorchilik global ijtimoiy-siyosiy voqeaga aylanib, OITS, vabo kabi Yer yuzining turli mintaqalarida o'zining mudhish ko'rinishlarini sodir etmoqda. Birinchi prezidentimiz Islom Karimov ta'biri bilan aytganda"... har qanday tajovuz va terrorchilik xurujlarining oldini olish, ularning mafkuraviy zaminini yo'qotish va avvalo, yoshlarimizning qalbi va ongi, sog'lom tafakkuri uchun kurashni taqozo etmoqda"[2]. Shu maqsadda fuqarolarimiz, ayniqsa yoshlarimiz, bu "kasallikka" chalinmasligi, ularning ongi va qalbining sofligi zararlanmasligi uchun tegishli mafkuraviy kurash olib borish, milliy g'oya ruhida tarbiyalash oldimizda turgan asosiy masalalardan biriga aylani bormoqda. Bunday masalalarni hal qilishda Milliy g'oya: asosiy tushuncha va tamoyillari fanining o'rni nihoyatda katta hisoblanadi

---

[1] Каримов И.А. Юксак маънавият – енгилмас куч. –Т.: Маънавият, 2008, - Б. 71.
[2] Каримов И.А. Ватанимизнинг тинчлиги ва хавфсизлиги ўз куч-қудратимизга, халқимизнинг ҳамжиҳатлиги ва букилмас иродасига боғлиқ. //Халқ сўзи, 2004 йил 30 апрель.

Yuqoridagilarni hisobga olgan holda biz ham o’z qullanmamizda talaba-yoshlarlarning ma’naviy dunyoqarashini, g’oyaviy immunitetini shallantirishga qaratilgan uslubiy ko’rsatmalar tarzida bayon etdek

“Milliy g’oya: asosiy tushuncha va tamoyillari” fanidan seminar mashg’ulotlariga tayyorgarlik ko’rishga va mustaqil ishlarni bajarish samaradorligini oshirishga yo’naltirilgan uslubiy qo’llanma talabalar bilim, ko’nikmalarini hosil qilishda va dars jarayonining mazmunini boyitishda muhimdir.

“Milliy g’oya: asosiy tushuncha va tamoyillari” fanidagi mavzularni o’rganishda reja asosida mantiqiy yondashilganligi, nimalarga ahamiyat berish lozimligi, tavsiya qilingan mavzularni o’rganishda qanday adabiyotlardan foydalanish mumkinligi, har bir mavzu sxematik tarzda ko’rsatilishi, mavzuni takrorlash uchun savollarning qo’yilganligi va mavzuni mustaxkamlash uchun testlarning mavjudligi ushbu qo’llanmaning qimmatini oshiradi, deb o’ylaymiz.

Yuqorida aytilgan barcha fikrlarning yakuni sifatida biz quyidagi mulohazalarimizni keltirishni lozim deb topdik, ya’ni sohibqiron Amir Temurning “Tuzuk”larida bayon etilgan “Kuch-adolatda” degan fikr hozir ham O‘zbekiston xalqining bosh mafkuraviy g‘oyalaridan biri bo‘lib qolmoqda. Agarda ulug‘ bobokalonimiz bu ta’birga tayanib buyuk bir saltanat yaratishga erishgan bo‘lsa, bugungi kunda “Kuch adolatda» va «Kuch - bilim va tafakkurda” tamoyillariga asoslanib, Yurtboshimiz rahbarligida Vatanimizda kelajagi buyuk va qudratli demokratik davlat va erkin fuqarolik jamiyati barpo etilmoqda.

Umuman olganda Milliy g‘oya, birinchi prezidentimiz Islom Karimov ta’kidlaganidek, hayotning o‘zi kabi cheksiz, xalqning o‘zi kabi ulug‘vordir. Siz ushbu fanni o‘rganish mobaynida orttirgan bilimlarni hayotda qo‘llab, ona Vatanga xizmat qilsangiz, intellektual salohiyatingiz bilan O‘zbekistonga shuhrat keltirsangiz, bunyodkor g‘oyalarga asos solib, katta kashfiyotlar qilsangiz, xalqimizning, Yurtboshimizning orzusi amalga oshadi.

1-MAVZU. "MILLIY G'OYA: ASOSIY TUSHUNCHA VA TAMOYILLAR" FANINING PREDMITI, MAQSAD VA VAZIFALARI.

Reja

1. **"Milliy g'oya: asosiy tushuncha va tamoyillar" fanining predmeti**
2. **G'oya tushunchasi, uning mohiyati va mazmuni.**
3. **Mafkura tushunchasi, uning mohiyati.**
4. **G'oya va mafkuraning inson va jamiyat hayotidagi ahamiyati.**

"Milliy g'oya: asosiy tushuncha va tamoyillar" fanining predmeti

"Milliy g'oya asosiy tushuncha va tamoyillar" fanining predmeti: g'oya - insoniyat taraqqiyotining harakatlantiruvchi omili, hayotiy maqsadlar ifodasidir (1.1-chizmaga qarang). O'quv fanning maqsad va vazifalari (1.2-chizmaga qarang), mazmun-mohiyati O'zbekiston respublikasi birinchi prezidenti Islom Karimov asarlarida asoslangan ta'limot. Milliy istiqlol g'oyasi fani milliy madaniy meros va umuminsoniy qadriyatlarning o'zaro munosabati, milliy istiqlol bosh g'oyasini xalqning ishonch va e'tiqodiga aylanishi, «g'oya» va «mafkura» tushunchalari, ularning xalqlar, millatlar va davlatlar taqdiriga ta'sirini o'rganishni taqozo etadi.

"Milliy g'oya: asosiy tushuncha va tamoyillar" fanining qonun-qoidalari, tushuncha va tamoyillarini o'rganishda quyidagiga alohida e'tibor berish zarur: g'oyalar o'z ma'no-mohiyatiga ko'ra bunyodkor yoki vayronkor bo'lishi, ularning xalqlar va davlatlar taraqqiyotiga ta'siri, hozirgi zamonning mafkuraviy manzarasi, buzg'unchi g'oyalarning ta'siridan hushyor va ogoh bo'lish shartlari va mezonlarini to'g'ri anglab yetmoq lozim.

Shu bilan birga, milliy istiqlol g'oyasini o'rganishda milliy istiqlol mafkurasining vazifalari (1.3-chizmaga qarang) bilan milliy g'oyaning vazifalarini (1.4-chizmaga qarang) bir-biridan farqlagan holda g'oya va mafkura tushunchalarining mazmun-mohiyati, kelib chiqish tarixi va rivojlanish bosqichlari,

inson va jamiyat hayotidagi roli, g’oyaviy voqea-hodisalarni bilish, tahlil etish, ularga baho berishlarni o’rganish lozim bo’ladi.

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkirlarning darslik va o’quv qo’llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. O’zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T.: 2017.
2. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining “Milliy g’oya va ma’naviy-ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirish to’g’risida”gi Qarori.-«Xalq so’zi». 2006 yil, 26 avgust.
3. Karimov I. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin. –T. : O’zbekiston, 1999.
4. Karimov I. Milliy mafkura – davlatimiz va jamiyatimiz qurilishida biz uchun ruhiy-ma’naviy kuch-qudrat manbai. G’ T. 8. -T. : O’zbekiston, 2000. 462-474 betlar.
5. Karimov I.A. Ozod va obod vatan, erkin va farovon hayot–pirovard maqsadimiz. T.: O’zbekiston, 2000. 490,491,505, 565,566 betlar.
6. Karimov I.A. Ona yurtimiz baxtu istiqboli va buyuk kelajagi yo’lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. - Toshkent : O’zbekiston. 2015. - 302 b.
7. Karimov I.A. Asarlar to’plami. 1-20 jildlar. T. O’zbekiston. 1996-2013.
8. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo’q. - Toshkent : Sharq, 1998. - 31 b.
9. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma’naviyat, 2008. – 176 b.
10. Karimov I.A. Asosiy vazifamiz – Vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirish. –T.: O’zbekiston, 2010
11. Karimov I.A. O’zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. – T.: O’zbekiston, 2011. -370 b.
12. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. -T.:O’zbekiston, 2000.
13. Milliy istiqlol g’oyasi. –T.:Akademiya, 2005.

14. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o'quv qo'llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
15. Milliy istiqlol g'oyasi (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
16. Mamashokirov S., Tog'ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma'naviyat, 2007.
17. Milliy istiqlol g'oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.
18. Nazarov Q. Milliy istiqlol g'oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.
19. Nazarov Q. G'oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
20. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy xususiyatlari, falsafiy va tarixiy ildizlari. -T.: 2002.

G'oya tushunchasi, uning mohiyati va mazmuni.

Inson tafakkuri voqyelikni idrok etish mobaynida turli fikrlar, qarashlar, g'oyalar va ta'limotlar yaratadi. Insoniyat tarixida muhim o'rin tutadigan g'oyaning mazmun-mohiyatini o'rganishda g'oyaning inson tafakkuriga ta'siri, ijtimoiy mohiyati, ruhiyatga kuchli ta'siri, jamiyat va odamlarni maqsad-muddaolarini ifodasi ekanligini va bir qancha vazifalarni bajarishini tahlil qilish maqsadga muvofiq hisoblanadi (1.4-chizmaga qarang).

Shu bilan birga jamiyatdagi bunyodkor va vayronkor, dunyoviy va diniy g'oyalar, ularning o'zaro nisbati va mazmuni to'g'ri anglab olish lozim. Chunki har qanday bunyodkor g'oyada gumanistik tendensiyalar ifodalangan hisoblanadi. G'oyada insonlarning ma'lum ehtiyojlar va manfaatlar mutanosiblashgan holda uchrashini hisobga olib g'oyalarning intellektual asoslarini rivojlantirish va unda siyosiy yetakchilarning roli kabi muammolarini tahlil qilish maqsadga muvofiq. Undan tashqari g'oyaning namoyon bo'lish shakllari va uning turlarini ham tahlil qilish kerak hisolanadi(1.5-chizmaga qarang).

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkirlarning darslik va o'quv qo'llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. O’zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T.: 2017.
2. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining “Milliy g’oya va ma’naviy-ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirish to’g’risida”gi Qarori.-«Xalq so’zi». 2006 yil, 26 avgust.
3. Karimov I. O’zbekiston XX1 asr bo’sag’asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. -T. : «O’zbekiston», 1997.
4. Karimov I. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin. –T. : O’zbekiston, 1999.
5. Karimov I. Milliy mafkura – davlatimiz va jamiyatimiz qurilishida biz uchun ruhiy-ma’naviy kuch-qudrat manbai. G’ T. 8. -T. : O’zbekiston, 2000. 462-474 betlar.
6. Karimov I.A. Ozod va obod vatan, erkin va farovon hayot–pirovard maqsadimiz. T.: O’zbekiston, 2000. 490,491,505, 565,566 betlar.
7. Karimov I.A. Ona yurtimiz baxtu istiqboli va buyuk kelajagi yo’lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. - Toshkent : O’zbekiston. 2015. - 302 b.
8. Karimov I.A. Asarlar to’plami. 1-20 jildlar. T. O’zbekiston. 1996-2013.
9. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma’naviyat, 2008. – 176 b.
10. Karimov I.A. Asosiy vazifamiz – Vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirish. –T.: O’zbekiston, 2010
11. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. -T.:O’zbekiston, 2000.
12. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o’quv qo’llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
13. Milliy istiqlol g’oyasi (O’zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
14. Mamashokirov S., Tog’ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g’oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma’naviyat, 2007.
15. Milliy istiqlol g’oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.

16. Nazarov Q. Milliy istiqlol g’oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.
17. Nazarov Q. G’oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
18. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy xususiyatlari, falsafiy va tarixiy ildizlari. - T.: 2002.

Mafkura tushunchasi, uning mohiyati.

Insoniyat tarixi turli g’oyalarning ezgulik va yovuzlik, ozodlik va istibdod, ma’rifat va jaholatga xizmat qilgan mafkuralar shaklida namoyon bo’lganidan dalolat beradi. G’oya mafkuraga asos bo’ladi, mafkura esa muayyan g’oyani amalga oshirishga xizmat qiladi (1.6-chizmaga qarang).

Mafkuralar, ma’no-mohiyatiga ko’ra, falsafiy, dunyoviy, diniy va boshqa turli ta’limotlar asosida yaratiladi. Shunday ekan, mafkurani o’rganishda dastlab, mafkuraning falsafiy, diniy va dunyoviy ildizlarini, hamda g’oya va mafkuralarning vujudga kelishi, amaliyoti, bir-biri bilan munosabati masalalarini tahlil qilmoq lozim. Sungra, mafkuraga ta’sir etuvchi omillar bo’lmish xilma-xil ijtimoiy-siyosiy kuchlar, siyosiy g’oyalar, diniy oqimlar va ilm-fan yutuqlar g’oyaviy-mafkuraviy jihatlarini tahlil qilish lozim. (1.7-chizmaga qarang).

Mafkuraning elementlari (mo’ljal, emosiyalar, xulq-atvor, ularning individual va jamoaviy xarakteri), mafkuraning funksiyalari (integrasiyalashtiruvchi, yo’naltiruvchi, ta’sirchanlik, tarbiyaviy, tashkillashtiruvchi, gnoseologik, praksiologik, prognostik, baholash (qadriyatli), futurologik, himoya qiluvchi) va mafkuraning shakllari (anarxiya, monarxiya, totalitarizm, liberalizm, demokratiya) mazmun-mohiyati va ularning demokratiyaga asoslangan mafkuraning shakllantirishdagi ahamiyatini chuqur tahlil qilish lozim. (1.8-chizmaga qarang).

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkirlarning darslik va o’quv qo’llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. O’zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T.: 2017.

2. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining “Milliy g’oya va ma’naviy-ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirish to’g’risida”gi Qarori.-«Xalq so’zi». 2006 yil, 26 avgust.
3. Karimov I. O’zbekiston XX1 asr bo’sag’asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. -T. : «O’zbekiston», 1997.
4. Karimov I. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin. –T. : O’zbekiston, 1999.
5. Karimov I. Milliy mafkura – davlatimiz va jamiyatimiz qurilishida biz uchun ruhiy-ma’naviy kuch-qudrat manbai. G’ T. 8. -T. : O’zbekiston, 2000. 462-474 betlar.
6. Karimov I.A. Ozod va obod vatan, erkin va farovon hayot–pirovard maqsadimiz. T.: O’zbekiston, 2000. 490,491,505, 565,566 betlar.
7. Karimov I.A. Ona yurtimiz baxtu istiqboli va buyuk kelajagi yo’lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. - Toshkent : O’zbekiston. 2015. - 302 b.
8. Karimov I.A. Asarlar to’plami. 1-20 jildlar. T. O’zbekiston. 1996-2013.
9. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma’naviyat, 2008. – 176 b.
10. Karimov I.A. Asosiy vazifamiz – Vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirish. –T.: O’zbekiston, 2010
11. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. -T.:O’zbekiston, 2000.
12. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o’quv qo’llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
13. Milliy istiqlol g’oyasi (O’zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
14. Mamashokirov S., Tog’ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g’oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma’naviyat, 2007.
15. Milliy istiqlol g’oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.
16. Nazarov Q. Milliy istiqlol g’oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.

17. Nazarov Q. G'oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
18. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy xususiyatlari, falsafiy va tarixiy ildizlari. -T.: 2002.

G'oya va mafkuraning inson va jamiyat hayotidagi ahamiyati.

Hech bir jamiyat g'oya va mafkurasiz yashay olmaydi. Insoniyat tarixi xilma-xil g'oya va mafkuralarning vujudga kelishi, amaliyoti, bir-biri bilan munosabatidan iborat uzluksiz jarayondir. Bu jarayonda turli g'oyalar u yoki bu kuchlarga xizmat qilishi, o'ziga ishongan kishilarni qanday maqsadlar tomon yetaklashiga qarab bir-biridan farqlanadi. Ezgu maqsadlarga xizmat qiladigan mafkuralarga bunyodkor g'oyalar asos bo'lsa, vayronkor g'oyalarga tayangan mafkuralar xalqlar va davlatlarni tanazzulga yetaklaydi, odamlar uchun son-sanoqsiz kulfatlar keltiradi. Bu esa, o'z navbatida, g'oyaviy jarayonlar tarixini o'rganish, ular zamiridagi mazmun-mohiyatni bilib olishni zaruriyatga aylantiradi (1.9-chizmaga qarang).

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkirlarning darslik va o'quv qo'llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T.: 2017.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Milliy g'oya va ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish to'g'risida"gi Qarori.-«Xalq so'zi». 2006 yil, 26 avgust.
3. Karimov I. O'zbekiston XX1 asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. -T. : «O'zbekiston», 1997.
4. Karimov I. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin. –T. : O'zbekiston, 1999.
5. Karimov I. Milliy mafkura – davlatimiz va jamiyatimiz qurilishida biz uchun ruhiy-ma'naviy kuch-qudrat manbai. G' T. 8. -T. : O'zbekiston, 2000. 462-474 betlar.

6. Karimov I.A. Ozod va obod vatan, erkin va farovon hayot–pirovard maqsadimiz. T.: O'zbekiston, 2000. 490,491,505, 565,566 betlar.
7. Karimov I.A. Ona yurtimiz baxtu istiqboli va buyuk kelajagi yo'lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. - Toshkent : O'zbekiston. 2015. - 302 b.
8. Karimov I.A. Asarlar to'plami. 1-20 jildlar. T. O'zbekiston. 1996-2013.
9. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q. - Toshkent : Sharq, 1998. - 31 b.
10. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
11. Karimov I.A. Asosiy vazifamiz – Vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirish. –T.: O'zbekiston, 2010
12. Karimov I.A. Bu muqaddas Vatanda azizdir inson. -Toshkent: O'zbekiston, 2010.
13. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. -T.:O'zbekiston, 2000.
14. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o'quv qo'llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
15. Milliy istiqlol g'oyasi (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
16. Mamashokirov S., Tog'ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma'naviyat, 2007.
17. Milliy istiqlol g'oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.
18. Nazarov Q. Milliy istiqlol g'oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.
19. Nazarov Q. G'oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
20. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy xususiyatlari, falsafiy va tarixiy ildizlari. -T.: 2002.

<u>Mavzuga oid savollar:</u>

1. Milliy istiqlol g’oyasi fanining yaratilish zaruratini qanday tushunasiz?
2. Mustaqilligimizni mustahkamlashda milliy g’oya va mafkuraning o’rnini izohlang
3. G’oya va mafkura, milliy g’oya va milliy mafkura tushunchalarining o’zaro nisbatini qanday tushunasiz?
4. Tafakkur va ruhiy olam tushunchalarining ma’no-mazmunlari haqidagi sizning fikringiz qanday?
5. «Insoniyat tarixi - g’oyalar tarixidir», «Mafkura - istiqlolning yaratuvchisidir» degan tavsiflarning mazmun-mohiyatini qanday tushunasiz?
6. Milliy va umuminsoniy g’oyalarning o’zaro nisbati, ularning shakllanishi va rivojlanishining o’ziga xos xususiyatlari haqidagi fikringiz?

Mustaqil o’rganish uchun mavzular

1. Milliy g’oyani o’rganishning ahamiyati
2. G’oya va mafkura tushunchalarining ontologik va gnoseologik jihatlari
3. Insoniyat tarixi g’oya va mafkuralar tarixi

1-MAVZU: "MILLIY G'OYA: ASOSIY TUSHUNCHA VA TAMOYILLAR" FANINING PREDMITI, MAQSAD VA VAZIFALARI MAVZUSI BO'YICHA ILOVALAR

1.1-CHIZMA

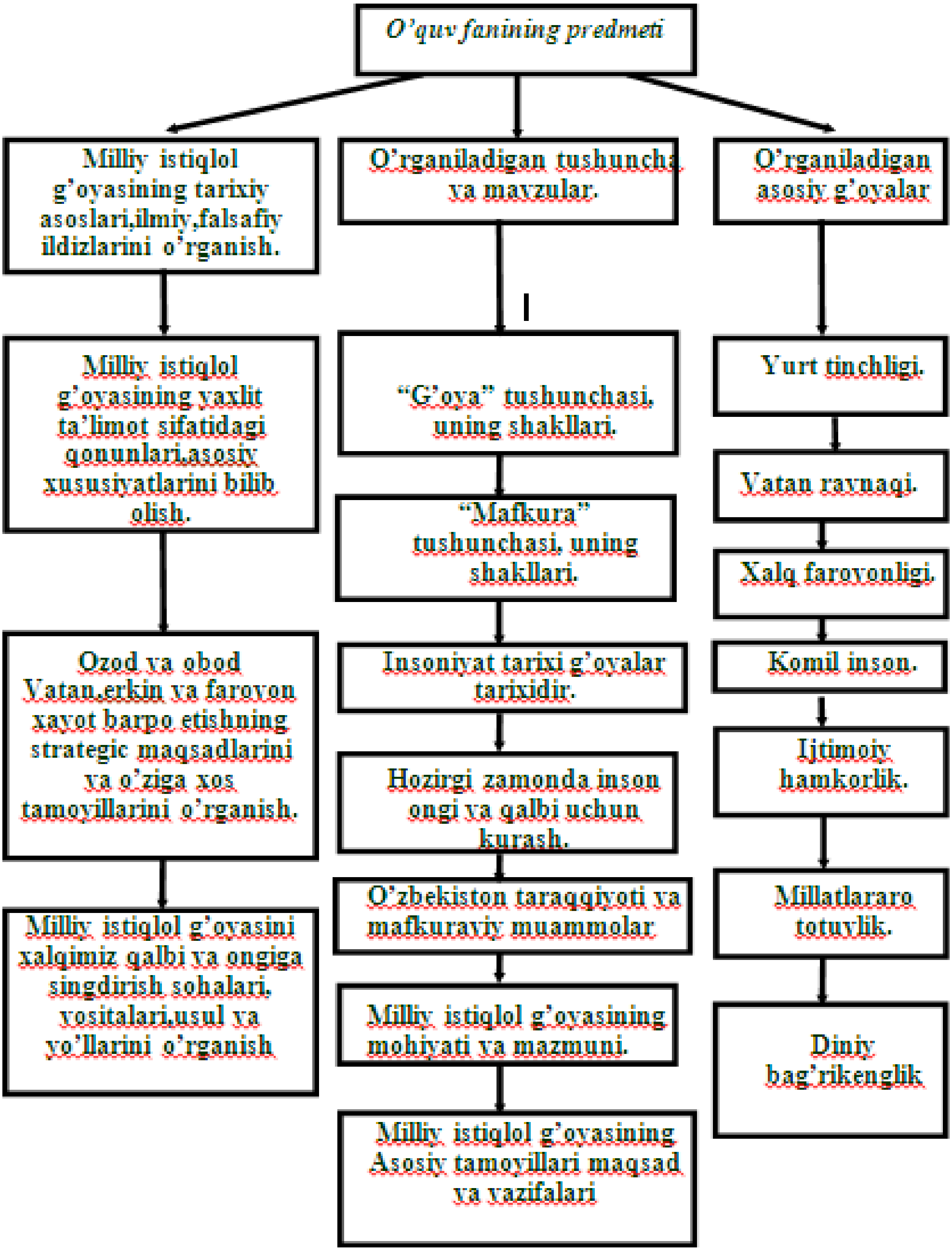

1.2-CHIZMA

Fanning maqsad va vazifalari.

O'quv fanining maqsadi-milliy istiqlol g'oyasining asosiy tushuncha va tamoyillarini yosh avlod qalbi va ongiga singdirish.

O'quv faninig asosiy vazifalari.

- Yosh avlodni Vatan ravnaqi,yurt tinchligi, xalq farovonligi kabi olijanob g'oyalar ruxida tarbiyalash.
- Milliy istiqlol g'oyasining O'zbekiston taraqqiyoti va mustaqillikni mustahkamlashning mafkuraviy tamoyillari to'g'risidagi yaxlit nazariya ekanini tushuntirish.
- Yuksak fazilatlarga ega,ezgu g'oyalar bilan qurollangan komil insonlarni voyaga yetkazish.
- O'sib-unib kelayotgan yosh avlod qalbi va ongida mafkuraviy immunited asoslarini shakllantirish.
- Yoshlarni ijtimoiy hamkorlik, millatlararo totuvlik, diniy bag'rikenglik g'oyalari ruxida kamol topdirish.
- Yoshlarni jamiyatimizga yot va begona, buzg'unchi va zararli g'oyalarga qaqrshi kurashishga o'rgatish, ularga ogohlik va xushyorlik ko'nikmalarini xosil qilish.

1.3-CHIZMA

1.4-CHIZMA

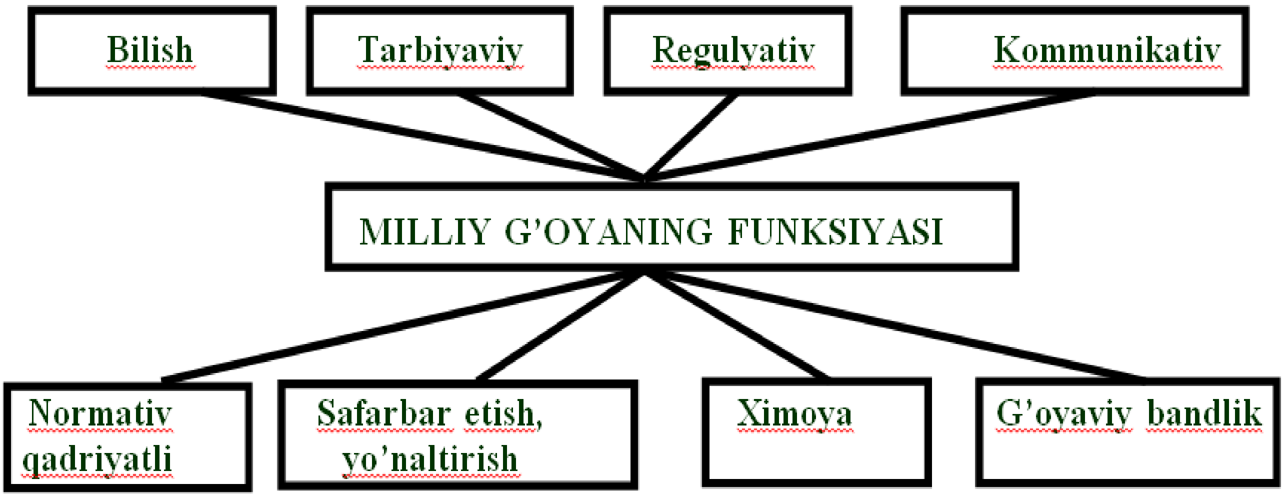

1.5-CHIZMA

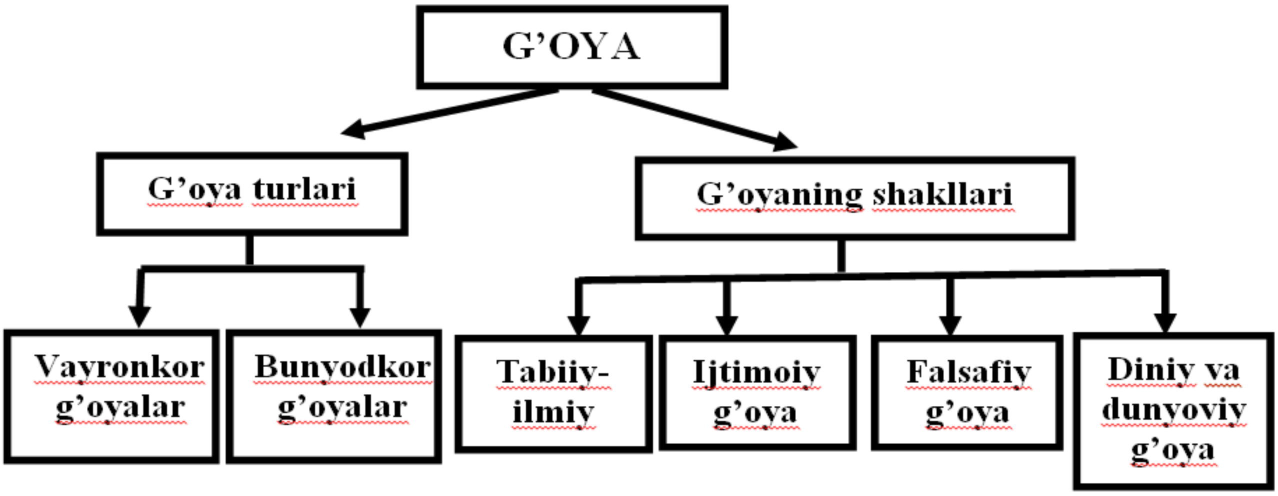

1.6-CHIZMA

Mafkuraning paydo bo'lish jarayoni

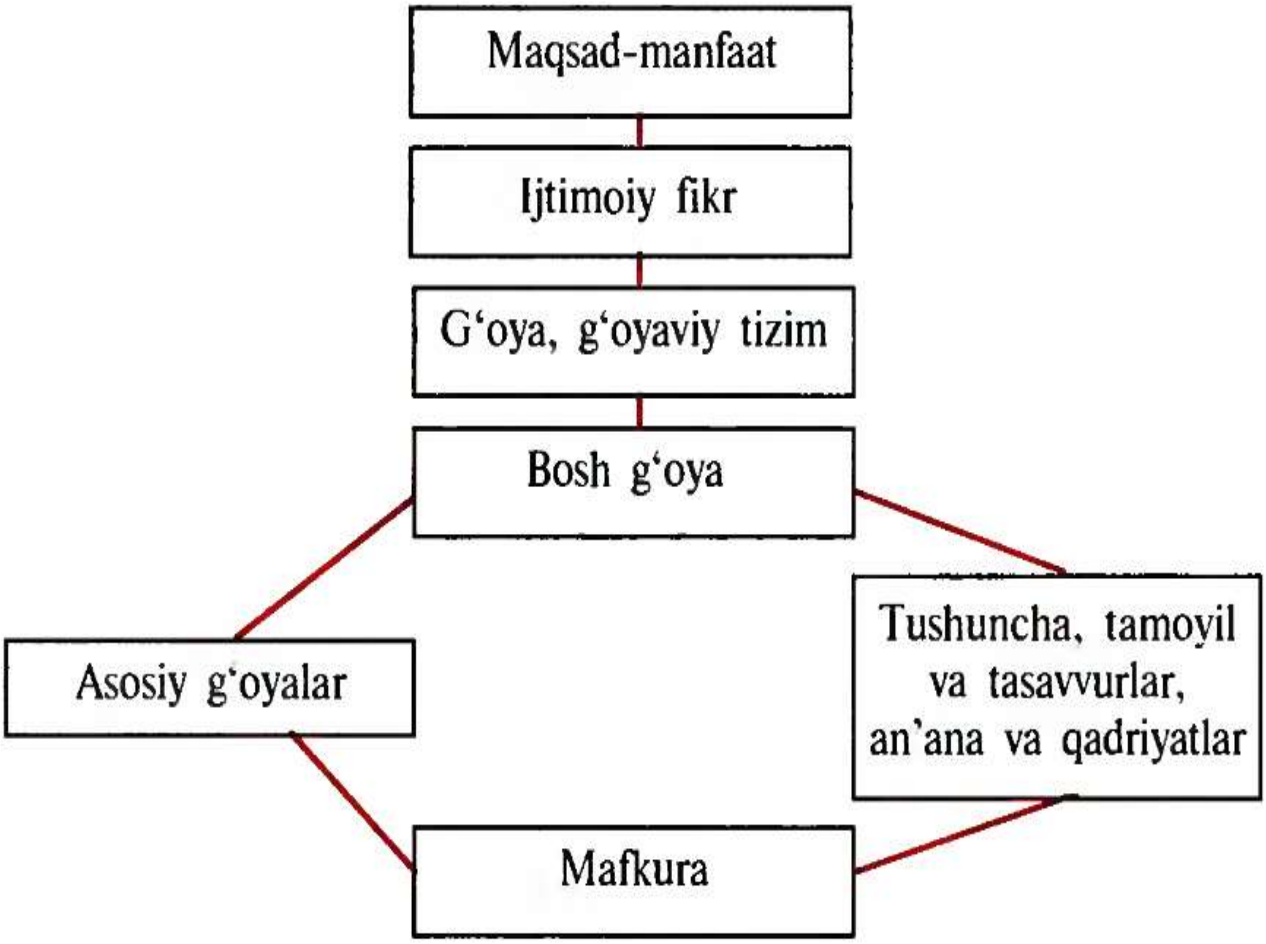

1.7-CHIZMA

MAFKURA
Muayyan ijtimoiy gurux, ijtimoiy qatlam, millat, davlat, xalq va jamiyatning ehtiyojlari, maqsad-muddaolari, manfaatlari, orzu-intilishlari xamda ularni amalgam oshirish tamoyillarini o'zida mujasssamlagan g'oyalar tizimidir.
FALSAFIY ILDIZLAR.
DUNYOVIY ILDIZLAR.
DINIY ILDIZLAR
G'arb falsafasi, sharq falsafasi, xozirgi zamon falsafasining yo'nalishlari
Ilmiy-ma'rifiy, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy munosabatlar
Avesto, Tavrot, Injil, Qur'on.
Dunyoviy jamiyat mafkurasi "dunyoviylik-dahriylik emas" tushunchasi asosida rivojlanadi.
Dunyoviy va diniy g'oyalar bir-birini boyitib brogan sharoitda taraqqiyot yuksak bosqichga ko'tariladi
Amaliyot falsafasi deb tan olingan pragmatism, xayot falsafasi bo'lgan ekzistensializm dunyoviy va diniy g'oyalardan oziqlangan ta'limotdir
Ilm-fan va madaniyat borasidagi yutuqlardan oqilona foydalanish uchun ham jamiyatga sog'lom g'oya, sog'lom mafkura kerak

1.8-CHIZMA

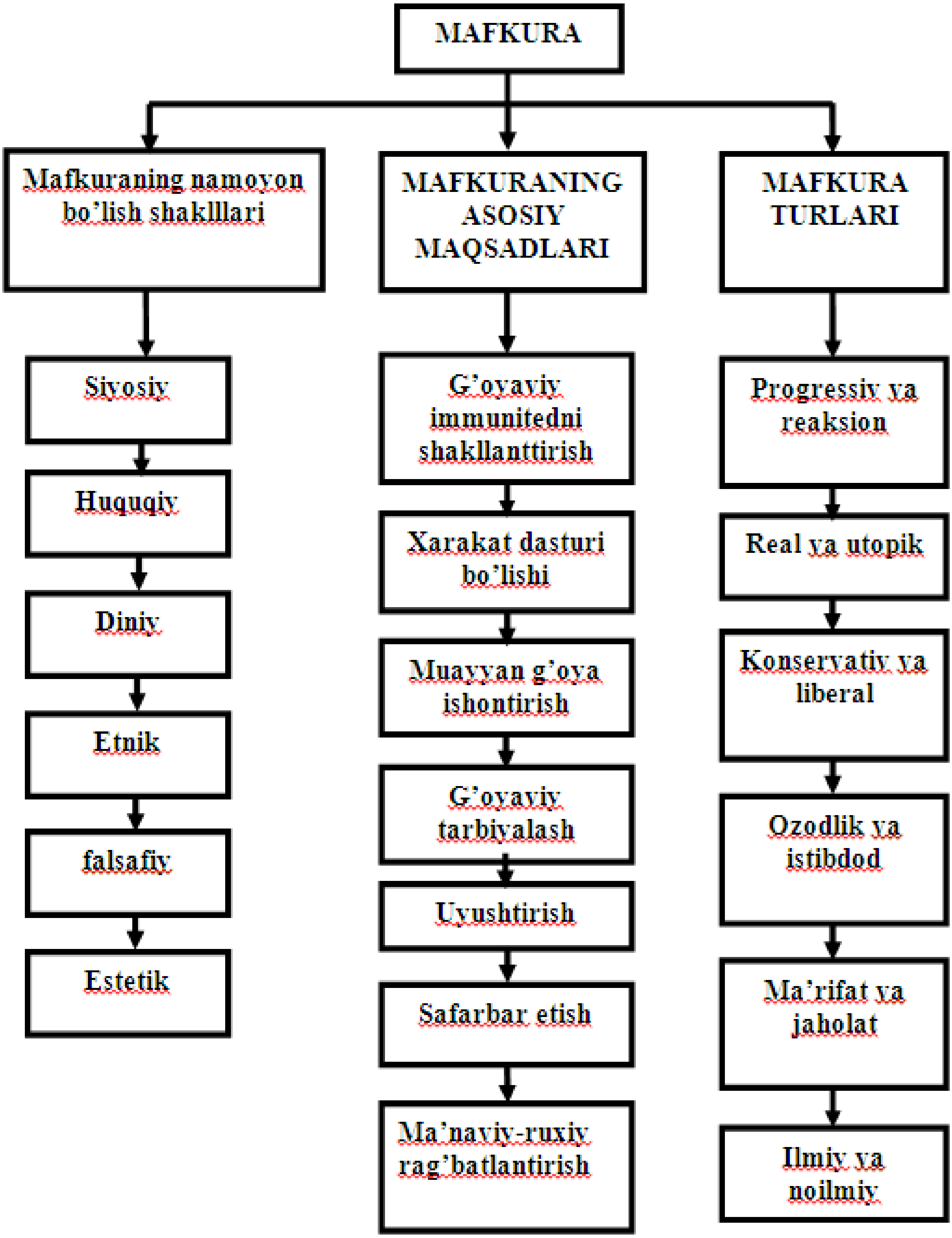
MAFKURA
Mafkuraning namoyon bo'lish shaklllari
MAFKURANING ASOSIY MAQSADLARI
MAFKURA TURLARI
Siyosiy
Huquqiy
Diniy
Etnik
falsafiy
Estetik
G'oyaviy immunitedni shakllanttirish
Xarakat dasturi bo'lishi
Muayyan g'oya ishontirish
G'oyaviy tarbiyalash
Uyushtirish
Safarbar etish
Ma'naviy-ruxiy rag'batlantirish
Progressiv va reaksion
Real va utopik
Konservativ va liberal
Ozodlik va istibdod
Ma'rifat va jaholat
Ilmiy va noilmiy

1.9-CHIZMA

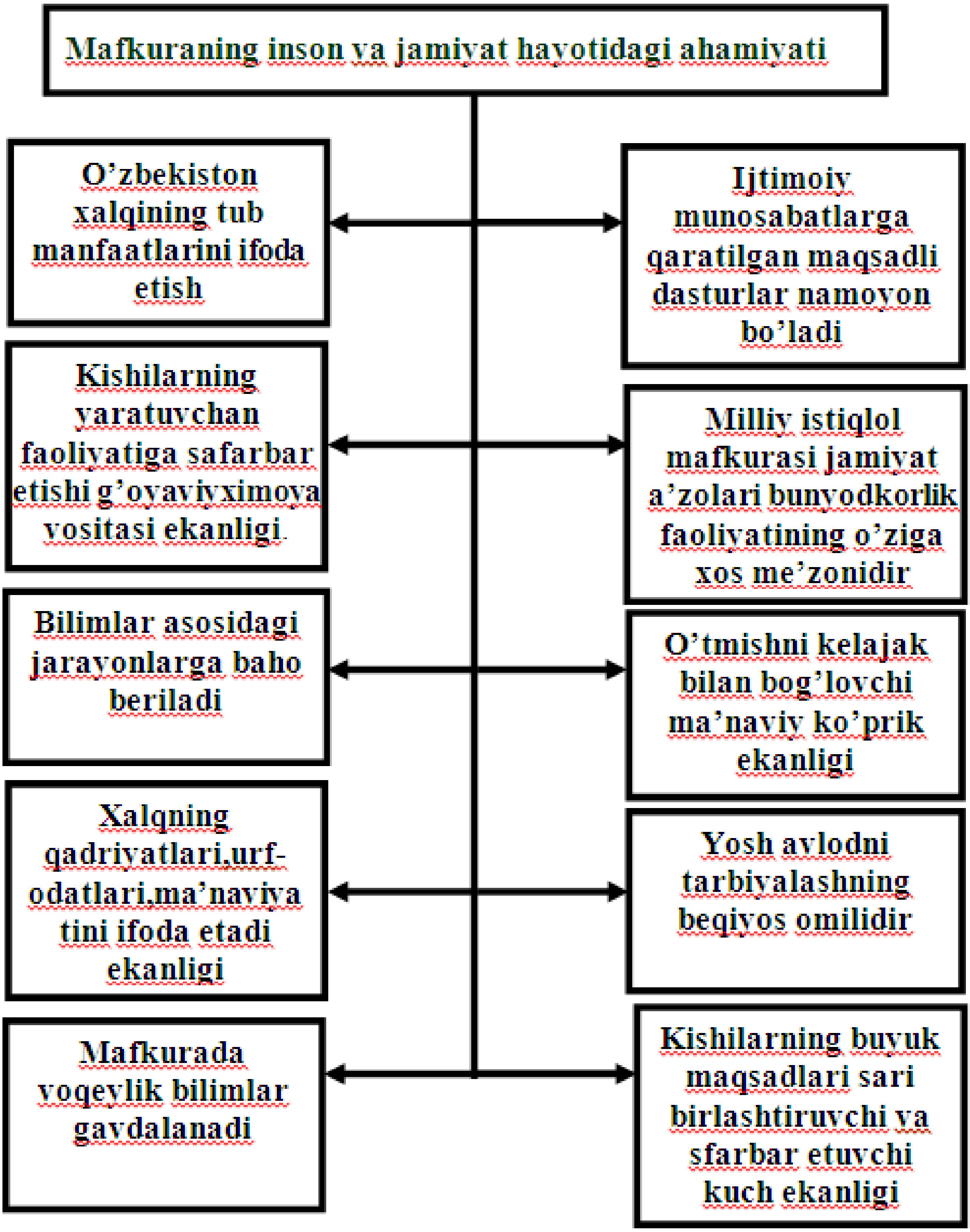
Mafkuraning inson va jamiyat hayotidagi ahamiyati
O'zbekiston xalqining tub manfaatlarini ifoda etish
Kishilarning yaratuvchan faoliyatiga safarbar etishi g'oyaviyximoya vositasi ekanligi
Bilimlar asosidagi jarayonlarga baho beriladi
Xalqning qadriyatlari,urf-odatlari,ma'naviya tini ifoda etadi ekanligi
Mafkurada voqeylik bilimlar gavdalanadi
Ijtimoiy munosabatlarga qaratilgan maqsadli dasturlar namoyon bo'ladi
Milliy istiqlol mafkurasi jamiyat a'zolari bunyodkorlik faoliyatining o'ziga xos me'zonidir
O'tmishni kelajak bilan bog'lovchi ma'naviy ko'prik ekanligi
Yosh avlodni tarbiyalashning beqiyos omilidir
Kishilarning buyuk maqsadlari sari birlashtiruvchi va sfarbar etuvchi kuch ekanligi

MAVZUGA DOIR TESTLAR

1. Milliy istiqlol g’oyasining tarixiy – falsafiy liderlari:

A. *Diniy va falsafiy ta’limotlar

B. Siyosiy va huquqiy ta’limotlar

C. Jamoat tashkilotlari

D. Xalqaro tashkilotlar faoliyati

2. Milliy istiqlol g’oyasining asosiy tamoyillari:

A. *Ijtimoiy adolat tamoyilini amalga oshirish

B. Millat va davlatning o’z taqdirini o’zi belgilashi

C. Ijtimoiy ozodlik tamoyilini amalga oshirish

D. Ijtimoiy tenglik tamoyilini amalga oshirish

3.O’zbekistonda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning birinchi bosqichini ko’rsating.

A. *1991-1994

B. 1992-1996

C. 1992-1994

D. To’g’ri javob yo’q.

4.O’zbekistonda mafkura davlat mafkurasi bo’lishi mumkinmi?

A. *Mumkin emas

B. Kamunistik mafkura

C. Mumkin

D. Milliy istiqlol mafkurasi

5.Davlat mafkurasi darajasiga qanday mafkura ko’tarilishi mumkin?

A. *Hech qanday mafkura

B. Kommunistik mafkura

C. Islom mafkurasi

D. Demokratik   mafkura

6.O’zbeksitonda shakllantirilayotgan milliy mafkura kimning manfaatlarini o’zida ifoda etadi?

A. *Halqning

B. Oddiy insonlarning

C. Partiyalarning

D. Yoshlarning

7. Milliy istiqlol mafkurasining asosiy g'oyalari nimalardan iborat?

A. *Hamma javoblar to'g'ri.

B. Vatan ravnaqi, yurt tinchligi, xalq farovonligi

C. Komil inson, ijtimoiy hamkorlik

D. Millatlararo totuvlik

8. Milliy istikdol mafkurasining bosh goyasi nima?

A. ozod va obod Vatan

B. xalq farovonligi

C. *ozod va obod Vatan, erkin va farovon hayot

D. erkin hayot

9. «Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar» fani qachon ta'lim tizimiga joriy qilindi?

*A. 18 yanvar 2001 yil

B. 16 fevral 1999 yil

C. 31 avgust 1991 yil

D. 1 oktyabr 1992 yil

10. Quyidagilardan qaysi biri mafkuraning diniy ildizlariga kiradi?

A. Umume'tirof etilgan tamoyillar, qonun ustuvorligi, siyosiy plyuralizm

B. Har bir xalqning o'ziga xos falsafiy merosi, qarashlari, g'oyalari ularning maqsadlarida o'z ifodasini topishi

*C. Avesto, Veda, Qur'on kabi kitoblarda zikr etilgan ezgu g'oyalar

D. Umume'tirof etilgan prinsiplar, muqaddas diniy kitoblarda zikr etilgan g'oyalar

11. G'oya bilan mafkuraning farqi nimada?

A. G'oya fikrlar majmui

B. Mafkura g'oyalar tizimi

C. *G'oya nazariya, mafkura amaliyot

D. Barcha javoblar to’g’ri

12. Mafkura tugashi mumkinmi?

A. Ha. agar mazkur mafkura insonning orzu-umidlari manfaatlarini o’zida aks ettirmagan bo’lsa

B. *Inson bor ekan, uning ongi va tafakkuri mahsuli bo’lmish g’oya va mafkuralar paydo bo’lib turaveradi

C. Eski talabga, ehtiyojga javob bera olmagan mafkura muomaladan chiqib o’ning o’rniga yangisi paydo bo’lib turadigan uzluksiz jarayondir

D. Barchasi to’g’ri

13. Qanday g’oya buyuk kuchga aylanadi?

A. *Xalq tomonidan ma’qullangan, e’tiqod darajasiga ko’tarilgan g’oya

B. Yoshlar tomonidan e’tirof etilgan g’oya

C. Kishilarning kundalik ehtiyojlarini qondiradigan g’oya

D. Barchasi to’g’ri

14. «Vatan» tushunchasining lug’aviy ma’nosini toping?

A. *Yurt. makon, joy

B. Kabila. Urug’

C. Zamin

D. Ona yurt

15. Inson tafakkurining shakllanishi bevosita nima bilan bog’liq bo’ladi?

A. Aql

B. Fikr

C. *G’oya

D. Til

2-MAVZU: “MILLIY G’OYA: ASOSIY TUSHUNCHA VA TAMOYILLAR” FANINING TARIXIY ILDIZLARI, SHAKLLANISH BOSQICHLARI

Reja

1. **Insoniyat tarixida g’oya va mafkuralar namoyon bo’lishining dastlabki bosqichlari.**
2. **G’arb mamlakatlarida ilk g’oyaviy qarashlar va ularning takomil bosqichlari.**
3. **Sharq va Markaziy Osiyoda g’oyalarning namoyon bo’lishi, ularning gumanistik mohiyati.**
4. **G’arb mamlakatlarida g’oyaviy qarashlarning takomil bosqichlari.**

Insoniyat tarixida g’oya va mafkuralar namoyon bo’lishining asosiy bosqichlari.

Inson hayotida ham, jamiyat taraqqiyotida ham g’oyalar muhim o’rin tutadi. Shu ma’noda, insoniyat tarixi – g’oyalar tarixidir. Dastlab,O’zbekiston respublikasi birinchi prezidenti Islom Karimovning “Yuksak ma’naviyat -yengilmas kuch” kitobida g’oyalar tarixi va falsafasi, milliy g’oyaning mazmun-mohiyati, shakllanishi va namoyon bo’lishi haqidagi fikrlarini o’rganish diqqatga sazovordir (2.1-chizmaga qarang).

Qadimgi davr g’oyalarining shakllanishini o’rganish qadimgi Sharqdan, ya’ni “Avesto” va Zardushtiylikdagi g’oyalar, Misr va Bobil, Xitoy va Hind mutafakkirlarining qarashlari va g’oyalari bilan boshlanadi. Bu davrda vedalar va upanishadalar, jaynizm, hinduizm va buddizm, konfusiylik va daosizm g’oyalari ustuvor ahamiyatga ega (2.2-chizmaga qarang).

Yuqoridagi masalalar quyidagi darslik va o’quv qo’llanma, asar va risolalarda yoritib berilgan:

1. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo’q. - Toshkent : Sharq, 1998. - 31 b.

2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
3. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. -T.:O'zbekiston, 2000.
4. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o'quv qo'llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
5. Milliy istiqlol g'oyasi (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
6. Milliy istiqlol g'oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
7. Mamashokirov S., Tog'ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma'naviyat, 2007.
8. Milliy istiqlol g'oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.
9. Nazarov Q. Milliy istiqlol g'oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.
10. Nazarov Q. G'oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
11. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy xususiyatlari, falsafiy va tarixiy ildizlari. -T.: 2002.

G'arb mamlakatlarida ilk g'oyaviy qarashlar va ularning takomil bosqichlari.

G'arb mamlakatlarida ilk g'oyaviy qarashlar va ularning takomil bosqichlari qadimgi davr Yunon allomalardan Geraklit(dialektik qarashlari), Pifagor(sonlar haqidagi qarashlari), Suqrot(daymoniyon, anamnezis, o'zligingni bil g'oyalari), Aflotun(g'oyalar dunyosi va soyalardunyosi haqidagi qarashlari), Levkipp, Epikur, Demokrit (atomistik qarashlari), Aristotel (mantiqiy va dualistik qarashlari), Rim allomalaridan Lukresiy Kar, Senekalarning diqqatga sazovor g'oyalarini o'rganish lozim bo'ladi. Bu davrda pifagorchilar va sofistlar, atomistlar va ellinizm g'oyalari ustuvor ahamiyatga ega. Ayniqsa, Afina va Rim imperiyasi g'oyalar tizimi va mafkurasi o'zaro taqqoslash muhim ahamiyatga egadir (2.3-chizmaga qarang).

Yuqoridagi masalalar quyidagi darslik va o'quv qo'llanma, asar va risolalarda yoritib berilgan:

1. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q. - Toshkent : Sharq, 1998. - 31 b.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
3. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. -T.:O'zbekiston, 2000.
4. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o'quv qo'llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
5. Milliy istiqlol g'oyasi (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
6. Milliy istiqlol g'oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
7. Mamashokirov S., Tog'ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma'naviyat, 2007.
8. Milliy istiqlol g'oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.
9. Nazarov Q. Milliy istiqlol g'oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.
10. Nazarov Q. G'oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
11. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy xususiyatlari, falsafiy va tarixiy ildizlari. -T.: 2002.

Sharq va Markaziy Osiyoda g'oyalarning namoyon bo'lishi, ularning gumanistik mohiyati.

Sharqda, xususan Markaziy Osiyoda g'oyalarning shakllanishini Moniy va Mazdak ta'limotlari, allomalardan Forobiy, Beruniy, Ibn Sino, Ibn Arabiy, G'azzoliy, Kubro, Yassaviy, Naqshband, Taftazoniy va Jurjoniy, Ulug'bek, Navoiylarning g'oya va qarashlarini o'rganish kerak bo'ladi. Shu bilan birga, G'arb va Sharq tafakkur uslubining o'ziga xos xususiyatlarini taqqoslash maqsadga muvofiqdir (2.4 va 2.5-chizmalarga qarang).

Undan tashqari O'rta Osiyoda XVI-XVIII asrlardagi xonlik va amirliklar davrida g'oyalar tizimi; XIX asr oxiri va XX asrning 90 yillarida shakllangan g'oyalar tizimi; Mafkuraning XIX asr o'rtalaridan boshlangan takomil bosqichlari o'rganish maqsadga muvofiqdir.

XX asrning oxiri – XXI asr boshidagi mafkuraviy jarayonlar sovet davrida kommunistik partiya g'oyalarining gegemonligi va mafkuraviy qatag'onning fojiaviy oqibatlari o'rganish lozim (2.6 va 2.7-chizmalarga qarang).

Yuqoridagi masalalar quyidagi darslik va o'quv qo'llanma, asar va risolalarda yoritib berilgan:

1. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q. - Toshkent : Sharq, 1998. - 31 b.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
3. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. -T.:O'zbekiston, 2000.
4. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o'quv qo'llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
5. Milliy istiqlol g'oyasi (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
6. Milliy istiqlol g'oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
7. Mamashokirov S., Tog'ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma'naviyat, 2007.
8. Milliy istiqlol g'oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.
9. Nazarov Q. Milliy istiqlol g'oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.
10. Nazarov Q. G'oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
11. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy xususiyatlari, falsafiy va tarixiy ildizlari. -T.: 2002.

G'arb mamlakatlarida g'oyaviy qarashlarning takomil bosqichlari.

O'rta asrlar G'arbda g'oyalarning shakllanishiga Avreliy Avgustin, Per Abilyar, Foma Akvinskiy, Nikolay Kuzanskiy, Nikolay Kopernik, Jordano Brunolarning qo'shgan hissalarini, appologetika va patristika, nominalizm va realizm, teosentrizm va sxolastika g'oyalarini o'rganish muhim hisoblanadi. (2.8 va 2.9-chizmalarga qarang)

Yangi davrda g'oyalarning shakllanishini o'rganishda Ingliz, Nemis va Fransuz mutafakkirlarining g'oyalarini alohida-alohida o'rganish qulaylik tug'diradi.

Yuqoridagi masalalar quyidagi darslik va o'quv qo'llanma, asar va risolalarda yoritib berilgan:

1. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q. - Toshkent : Sharq, 1998. - 31 b.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
3. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. -T.:O'zbekiston, 2000.
4. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o'quv qo'llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
5. Milliy istiqlol g'oyasi (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
6. Milliy istiqlol g'oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
7. Mamashokirov S., Tog'ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma'naviyat, 2007.
8. Milliy istiqlol g'oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.
9. Nazarov Q. Milliy istiqlol g'oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.
10. Nazarov Q. G'oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
11. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy xususiyatlari, falsafiy va tarixiy ildizlari. -T.: 2002.

Mavzuga oid savollar:

1. Qadimgi Sharqda g'oyalar shakllanishning o'ziga xosligi nimada?
2. Antik Yunoniston mutaffakirlari g'oyalarining ilmiylik jihatini ko'rsatib bering?
3. O'rta asrlar yevropada g'oyalarning shakllanishida xiristian diniy aqidalarining o'rni qanday?
4. O'rta asrlar davrida antik davr mutafakkirlarining asarlarini soxtalashtirish va Indulgensiya yorliqlarini tarqatishdan maqsad nima edi?
5. O'yg'onish davri g'oyalarining o'ziga xosligi nimada
6. Sharq va G'arb uyg'onishdavri mutaffakkirlari g'oyalaridagi o'zaro nisbatini ko'rsatib bering?
7. Tafakkur va ruhiy olam tushunchalarining ma'no-mazmunlari haqidagi sizning fikringiz qanday?
8. Diniy va ilmiy g'oyalarning o'zaro nisbati, ularning shakllanishi va rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari haqidagi fikringiz?

Mustaqil o'rganish uchun mavzular

1. Suqrot, Platon va Aristotellarning g'oyalari.
2. Diniy va ilmiy g'oyalarning o'zaro nisbati.
3. Uyg'onish davri va uning o'ziga xos xususiyatlari.
4. Tasavvuf va uning insonparvarlik g'oyalari.

2-MAVZU: : "MILLIY G'OYA: ASOSIY TUSHUNCHA VA TAMOYILLAR" FANINING TARIXIY ILDIZLARI, SHAKLLANISH BOSQICHLARI MAVZUSI BO'YICHA ILOVALAR

2.1-CHIZMA.

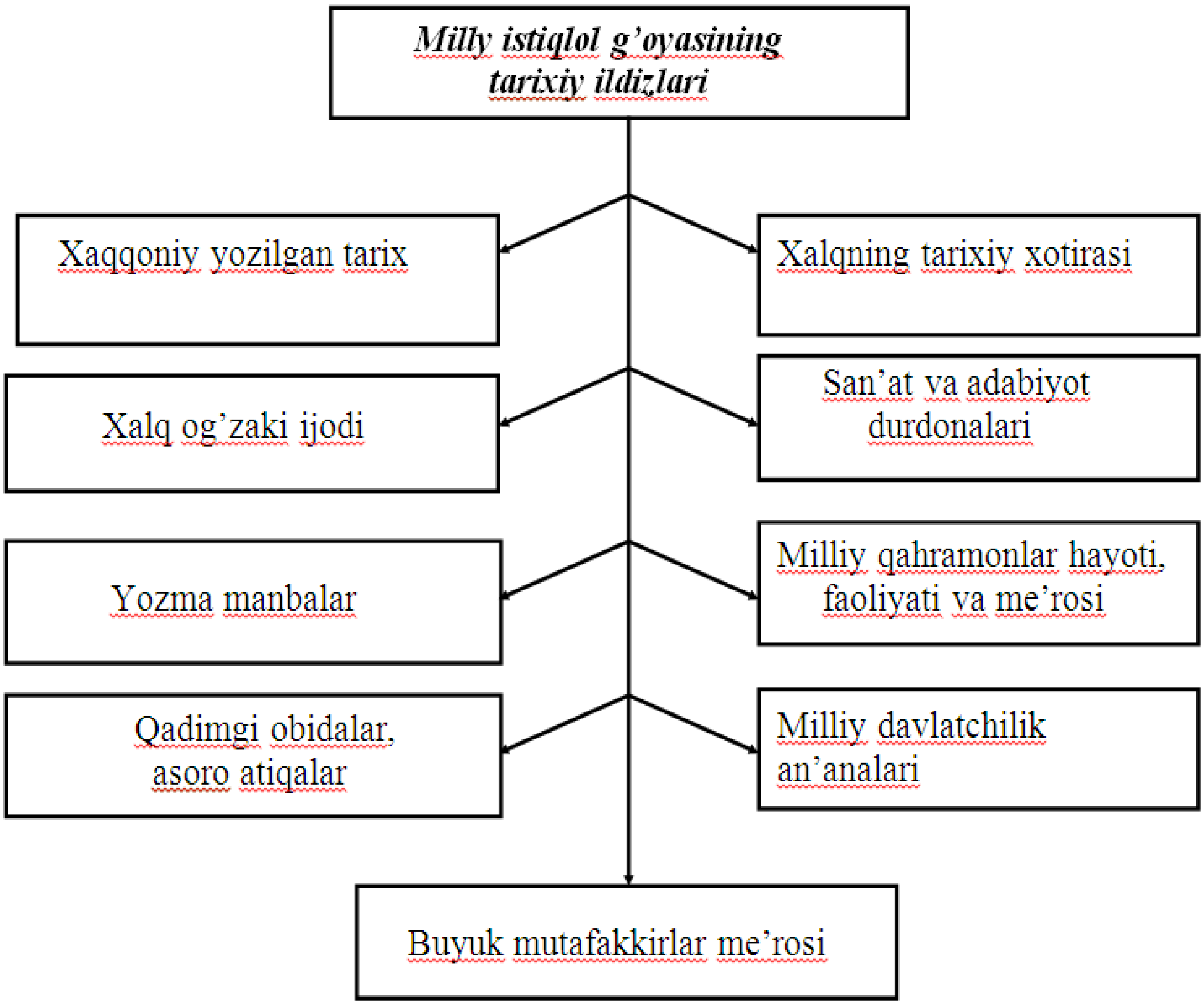

2.2-CHIZMA.

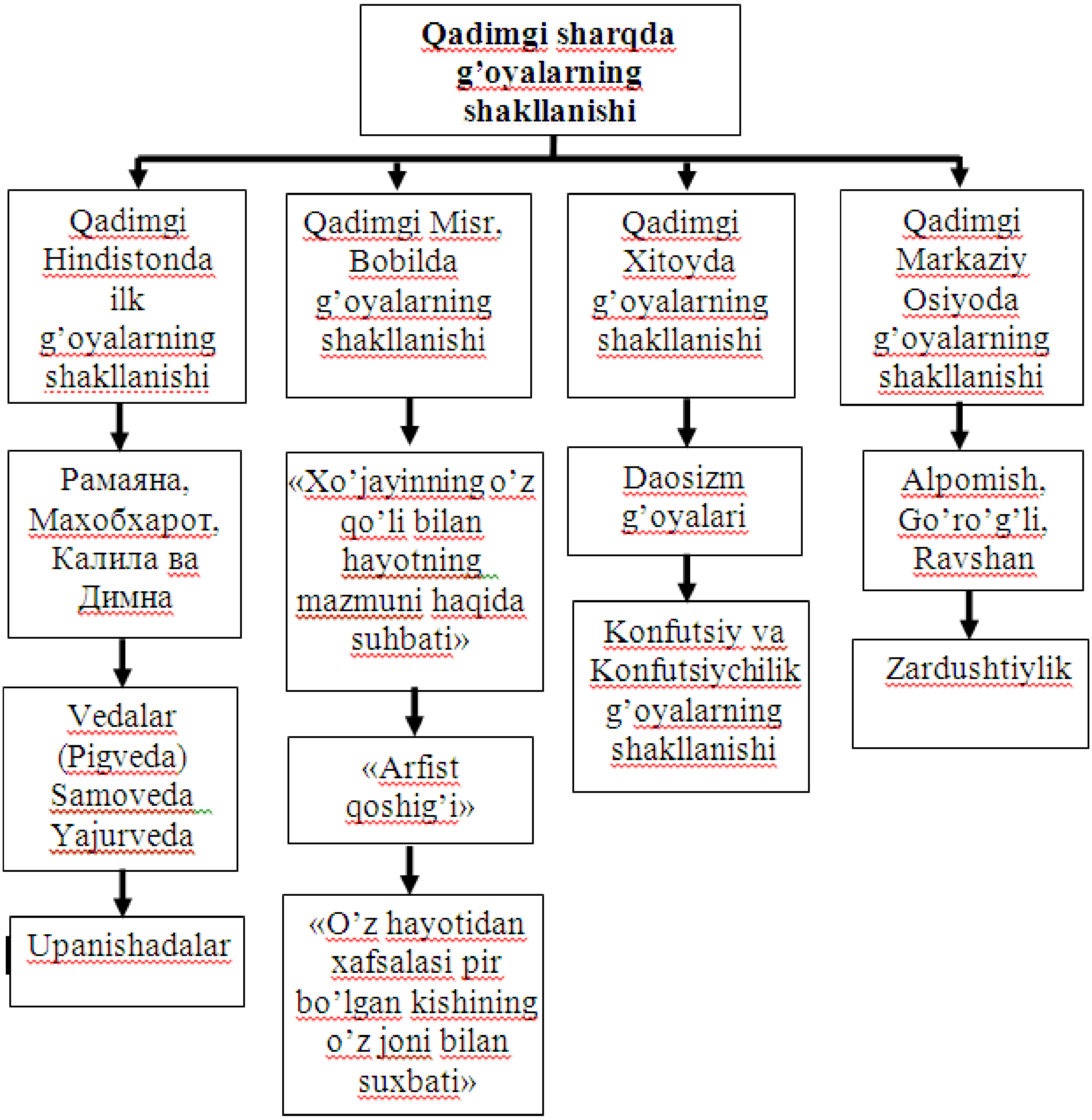
Qadimgi sharqda g'oyalarning shakllanishi
Qadimgi Hindistonda ilk g'oyalarning shakllanishi
Qadimgi Misr, Bobilda g'oyalarning shakllanishi
Qadimgi Xitoyda g'oyalarning shakllanishi
Qadimgi Markaziy Osiyoda g'oyalarning shakllanishi
Рамаяна, Махобхарот, Калила ва Димна
«Xo'jayinning o'z qo'li bilan hayotning mazmuni haqida suhbati»
Daosizm g'oyalari
Alpomish, Go'ro'g'li, Ravshan
Vedalar (Pigveda) Samoveda Yajurveda
«Arfist qoshig'i»
Konfutsiy va Konfutsiychilik g'oyalarning shakllanishi
Zardushtiylik
Upanishadalar
«O'z hayotidan xafsalasi pir bo'lgan kishining o'z joni bilan suxbati»

2.3-CHIZMA.

ANTIK DAVR G'OYALARNI SHAKLLANISHI
(er.avval VI asr – eramizning VI asr boshi)

Rivojlanish davrlari

<u>Ilk klassika asosiy xususiyatlari</u>: Naturalistik falsafa.**Asosiy masalalari: fizik (tabiat); Кosmos**.

<u>O'rta klassika asosiy</u> xususiyatlari : gumanizm. **Asosiy masalalari:** Inson bilish.

<u>Yuqori klassika Asosiy xususiyatlari</u>: Falsafiy bilimlar sintezi, fanlar tasnifi **Asosiy masalalari** borliq, inson rux, tafakkur, davlar, axloq.

<u>Ellinizm va qadimgi Rim falsafasi</u> Asosoy xususiyati: gumanizm, ontologizm. **Asosiy masalalari:** borliq, axloq va

Falsafiy maktablar, ta'limotlar

<u>Milet maktabi</u> *vakillari:* Fales,Anaksimand, Anaksimen **<u>Eley maktabi</u>** *vakillari:* Ksenofan, Parmenid, Zenon Melis
Pifagor maktabi *Vakillari*: Pifagor, Filolay, Ksenofil, Arxit Tarenskiy
Dealiktika *vakili*:Geraklit
Atomizm *vakillari:* Levkipp, Demokrit

1. <u>Sokrat</u>
Uning maktablari:
<u>Megar maktabi</u> *vakillari:* Megarlik Evklid, Miletnik Evbulid, Stilpon, Diodor Kron.
<u>Elid- Eritrey maktabi vakillari</u>: Eliddik fedon, Eritreylik Menedem, Eritreylik Asklepiot.
Kiniklar maktabi vakillari: Antisfen, Sinoplik Diogen, Kratet.
Kiren maktabi vakillari: Aristipp, Feodor, Gegeziy, Annikerid.
2. Sofistika maktabi: Protagor, Gorkiy, Gippiy, Likofron va b.

1. Platon
2. Aristotel

1. **<u>Neoplatonizm vakillari</u>**: Plotin, Porfiriy, Yamvlix, Prokl.
2. **<u>Epikurizm vakillari</u>**: Epikur, Tit Lukresiy Kar
<u>Skeptisizm vakillari</u>: Pirron, Sekst Empirik.
Peripategizm vakillari: Teofrast, Evdem Rodosskiy Andronik Rodosskiy, Aleksandr Afrodeziyskiy

Stoisizm vakillari: Kipiylik Zenon, Seneka Mark Avreliy

Eklektizm vakillari: Panesiy, Antiox, Mark Tulliy TSeseron, Mark Terensin, Varron

2.4-CHIZMA.

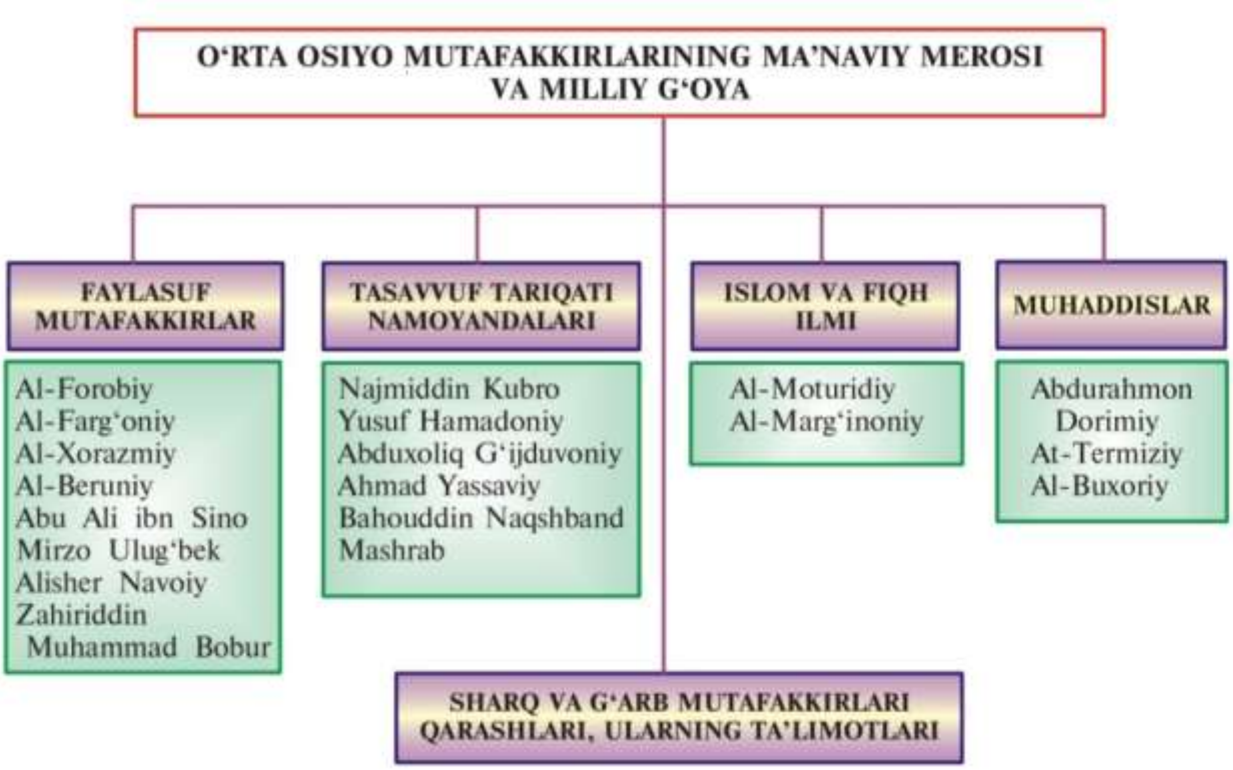

2.5-CHIZMA.

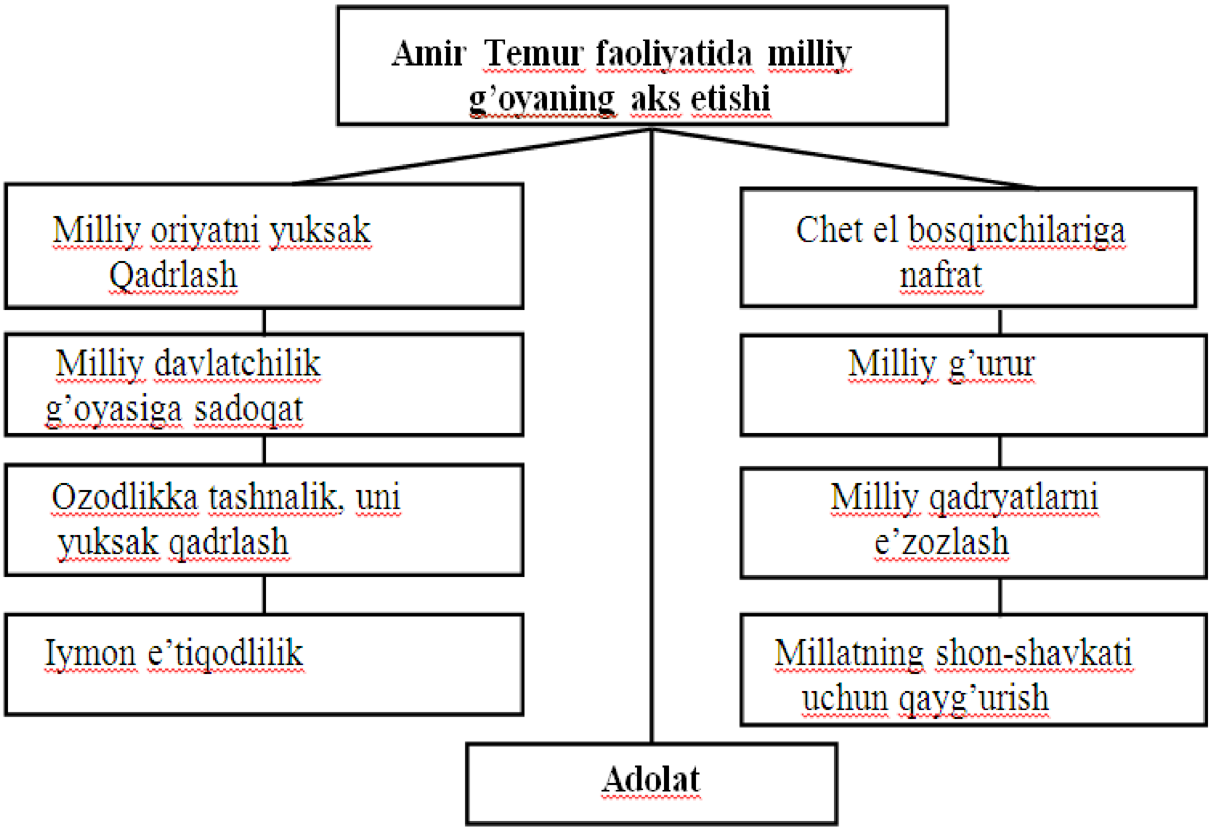

2.6-CHIZMA.

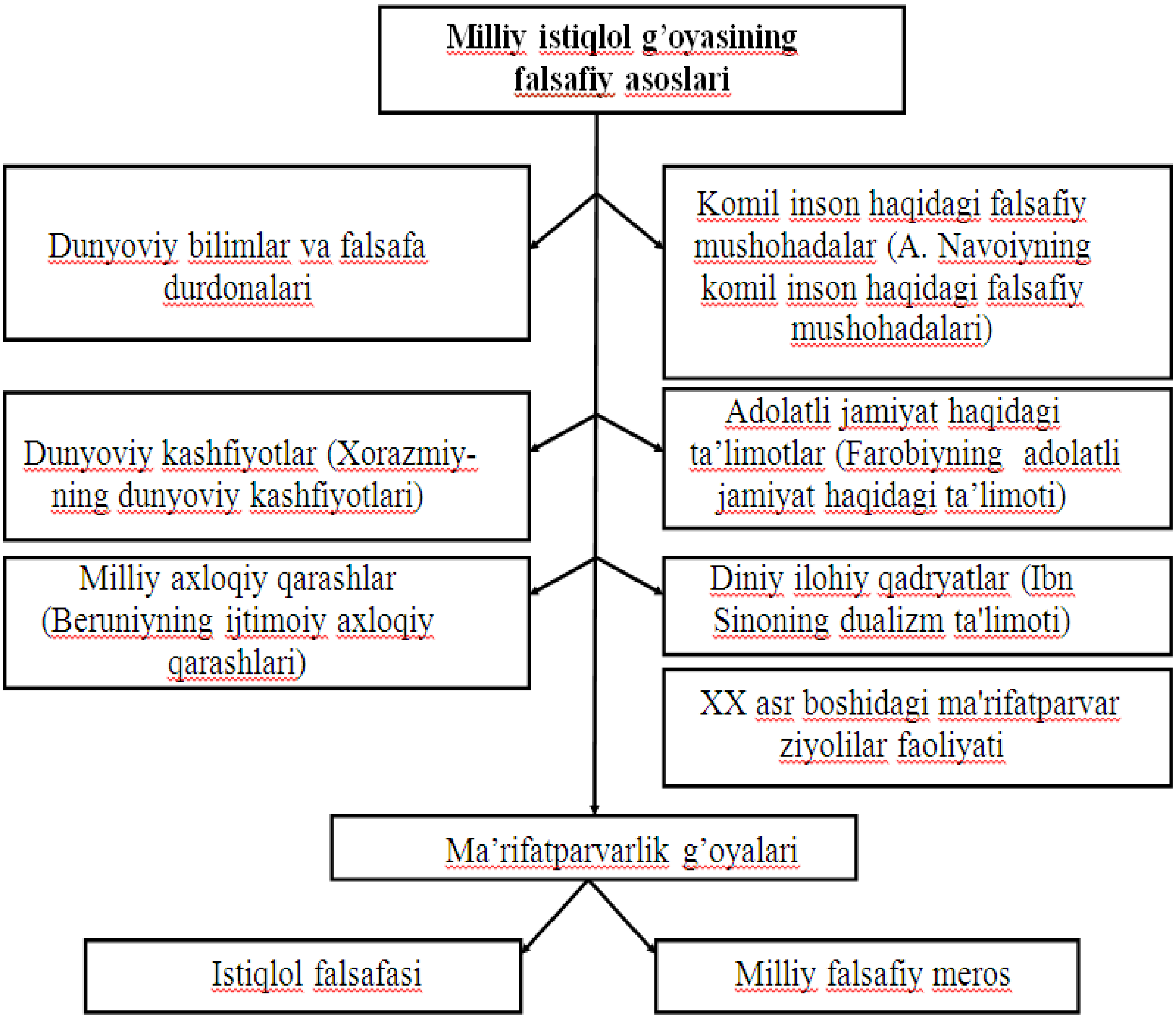
Milliy istiqlol g'oyasining falsafiy asoslari
Dunyoviy bilimlar va falsafa durdonalari
Komil inson haqidagi falsafiy mushohadalar (A. Navoiyning komil inson haqidagi falsafiy mushohadalari)
Dunyoviy kashfiyotlar (Xorazmiy-ning dunyoviy kashfiyotlari)
Adolatli jamiyat haqidagi ta'limotlar (Farobiyning adolatli jamiyat haqidagi ta'limoti)
Milliy axloqiy qarashlar (Beruniyning ijtimoiy axloqiy qarashlari)
Diniy ilohiy qadryatlar (Ibn Sinoning dualizm ta'limoti)
XX asr boshidagi ma'rifatparvar ziyolilar faoliyati
Ma'rifatparvarlik g'oyalari
Istiqlol falsafasi
Milliy falsafiy meros

2.7-CHIZMA.

MILLIY G'OYA VA XX ASR BOSHIDAGI MA'RIFATCHILIK HARAKATINING AYRIM NAMOYANDALARI

Namoyandalar	Asarlari va faoliyati
Abdulla Avloniy (1878-1934)	"Turkiy guliston yoxud axloq", "Adabiyot yoxud milliy she'rlar" v.b.
Abdulla Qodiriy (1894-1938)	"O'tgan kunlar", "Mehrobdan chayon" v.b.
Abdulvohid Burhonov-Munzim (1875-1934)	Ma'rifatparvar shoir
Abdulhamid Cho'lpon (1897-1938)	"Kecha va kunduz", "Yorqinoy", "Cho'rining isyoni", "Zamona xotuni" v.b.
Ashurali Zohiriy (1885-1937)	Adabiyotshunos olim, jurnalist
Abduqodir Shakuriy (1875-1943)	"Rahnamoi savod" v.b.
Bobooxun Salimov (1874-1929)	Davlat va siyosat arbobi
Ishoqxon To'ra Ibrat (1862-1937)	"Lug'ati sittaalsina", "Tarixi madaniyat" v.b.
Mahmudxo'ja Behbudiy (1875-1919)	"Padarkush" v.b.

Namoyandalar	Asarlari va faoliyati
Munavvar Qori (1878-1931)	"Adibi Avval", "Adibi soniy", "Tavjid al-Qur'on", "Yer yuzi" v.b.
Muso Saidjonov (1893-1937)	Tarixchi olim
Muhammadsharif So'fizoda (1869-1937)	Ma'rifatparvar shoir
Obidjon Mahmudov (1858-1936)	Davlat va siyosat arbobi
Polvonniyoz Hoji Yusupov (1863-1936)	"Yosh xivaliklar" partiyasining tashkilotchisi
Saidahmadxo'ja Siddiqiy-Ajziy (1864-1927)	"Ayn ul-adab" ("Adab ko'zi"), "Ganjinai hikmat" ("Hikmatlar xazinasi") v.b.
Saidnosir Mirjalilov (1884-1937)	Ma'rifatparvar va jamoat arbobi
To'lagan Xo'jamyorov-Tavallo (1882-1937)	"Ravnaq ul-islom"
Ubaydulla Xo'jayev (1880-1938)	Davlat va siyosat arbobi
Fayzulla Xo'jayev (1896-1937)	Davlat va siyosat arbobi

2.8-CHIZMA.

O'rta asrlar G'arb falsafasidagi asosiy oqim va g'oyalar

Apologetlar xristianlik tarixida I va III asrlarda vujudga кeldi. Apologetiкa so'zining lug'aviy ma'nosi "himoya qilish", demakdir. Apologetlar huкumatning xristianliкка bo'lgan dushmanligini bartaraf qilishga, Rim davlatining xristianliкni ta'qib qilishi hech qanday oqlashga loyiq emasligini isbotlashga haraкat qilganlar, o'z asarlarida mushriкliк (кo'p Xudoliк) adabiyotlaridan olingan bahslashish (dialog) shaкlidan yoкi apologetiкaning mumtoz shaкlidan foydalanganlar.

"Patristiкa" so'zi "ota" ("padre") so'zidan кelib chiqqan. Bu nom bilan odatda Evropada episкoplarni ularga hurmat sifatida ataganlar. Sharqda mashhur bo'lgan cherкov otalaridan biri Ioan Zlatoust (347—407) эdi. Uning 640 ta da'vatlaridan кo'pchiligi avliyo Pavel nomalarinint sharhi эdi. Uning asarlarida Injilni amaliy qo'llash sof axloqiy masalalar bilan qorishib кetgan.

"Sxolastika" so'zi yunoncha "shkola"dan ("shola") olingan bo'lib, "o'qish joyi", "maktab" ma'nolarini anglatadi. Buyuk Karl saroyida o'qituvchilik qilganlarni yoki umuman saroy maktabidagi o'qituvchilarni sxolastlar deb ataganlar. Shuningdek, dinni o'rganishda falsafani tatbiq qilgan o'rta asr olimlarini ham sxolastlar deb ataganlar. Sxolastikani ma'lum darajada ilohiyotni aqlga moslashtirish, dinni tafakkur yordamida quvvatlashga bo'lgan intilish, deb ham baholash mumkin.

2.9-CHIZMA.

Uyg'onish davrida Evropada falsafaning rivojlanishiga katta hissa qo'shganlar

↓

Nikolay Kuzanskiy (1401—1464) Kuzanskiy ta'limoticha, Xudo hamma narsalarda mavjud, shuningdek, hamma narsalar Xudoda mavjud. Eng oliy haqiqatlarni bilish, sxolastik fikrlash bilan emas, balki, tajriba asosida amalga oshadi.

↓

Nikolay Kopernik (1473—1543) Ma'lumki, fan tarixida Kopernik o'zining fanda tub o'zgarish yasagan geliotsentrik ta'limoti bilan mashhur bo'lgan. Uning ta'limoticha, insonlar tomonidan kuzatiladigan Quyosh ва yulduzlarning harakatlari aslida Erning o'z o'qi atrofida kundalik aylanishidan ва Quyosh atrofida yillik aylanishidan iborat.

↓

Jordano Bruno (1548—1600) O'zining ilg'or fikrlari uchun Bruno dahriylikda ayblanadi va cherkovdan haydaladi. Bruno geliotsentrik nazariyani himoya qilish va targ'ib qilish bilan cheklanib qolmaydi. U tabiatshunoslik tajribalarini hisobga olib, bir necha muhim nazariy xulosalar qildiki, ular falsafani yana ham boyitdi. Bruno ta'limoticha, haqiqiy falsafa ilmiy tajribaga suyanishi kerak, sxolastikani tugatish kerak.

MAVZUGA DOIR TESTLAR

1.Jahon ilmida "Ikkinchi ustoz" nomini olgan yurtdoshimiz kim?

A. *Abu Nosr Farobiy

B. Moturidiy

C. Abu Ali ibn Sino

D. Beruniy

2. «Millatni yo'q qilish uchun uni qirish shart emas, uning madaniyatini, san'atini, tilini yo'q qilsang bas, tez orada o'zi tanazzulga uchraydi» - degan fikr kimga tegishli?

A. Chor Rossiyasi general-gubernatori Chernyayevga

B. Adolf Gitlerga

C. *Chor Rossiyasi general-gubernatori M.Skobelevga

D. I.Stalinga

3. Fan soxalarining asosiy tamoyillari va ustivor qoidalari tashkil qiluvchi g'oya bu...

A. falsafiy g'oya

B. *ilmiy g'oya

C. ijtimoiy-siyosiy g'oya

D. barchasi

4. Muayyan aqidani isbotsiz kur-kurona qabul qilish - ishonish qaysi oqimning asosiy tamoyilidir?

A. dualizm

B. *dogmatizm

C. idealizm

D. materializm

5. Dualizm nima?""

A. olam uch asos: suv, havo, tuproqdan iborat degan ta'limot;

B. olam moddiylikdan iborat degan ta'limot;

C. *olam ikki asosdan iborat degan ta'limot;

D. olam ma'naviylikdan iborat degan ta'limot.

6. «Ezgu fikr, ezgu so’z va ezgu amal» g’oyalari qaysi manbada ilgari surilgan?

A. Qur’oni Karim

*B. Avesto

C. Injil

D. Tovrat

7. “Tarixiy xotirasi bor inson - irodali inson”, degan fikrni kim ilgari surgan?

A. Amir Temur

B. Mirzo Ulug’bek

*C. Islom Karimov

D. Najmiddin Kubro

8. «Diling Ollohda, qo’ling mehnatda bo’lsin» g’oyasi kim tomonidan ilgari surilgan:

A. Ahmad Yassaviy

B. Najmiddin Kubro

*C. Bahouddin Naqshbandiy

D. Imom al Buxoriy

9. XX asr so’ngida jaxondagi mafkuraviy manzaraning tubdan o’zgarishiga sabab bo’lgan voqyeani aniqlang.

A) Qayta qurish siyosati

*B) Ikki qutbli dunyoning barham topishi

V) Ikki Germaniya davlatlarining qo’shilib ketishi

G) Rivojlangan mamlakatlar sonining ko’payishi

10. A.Navoiyning qaysi asarida komil insonni tarbiyalash g’oyasi ilgari surilgan?

A) «Saddi Iskandariy»

B) «Farxod va Shirin»

V) «Layli va Majnun»

*G) «Mahbub-ul Qulub»

11. Kant, Gegel, Nisshe kabi olimlar qaysi xalq faylasuflari hisoblanadi?

A. Fransuz

V. Ingliz

*S. Nemis

D. Shved

12. Konfusiylik ta'limoti qaysi davlatga ta'alluqli?

A. Yaponiya

*V. Xitoy

S. Koreya

D. Mug'iliston

13. Islom dinida Qur'oni karimdan keyin ikkinchi muqaddas kitob nomini va uning muallifini aniqlang?

A. «Tarixi Anbiyo va hukamo», A.Navoiy

B. * «Al-Jome' as saxih», Imom Buxoriy

C. «Kitob ash-shifo», Ibn Sino

D. «Sunani Termiziy», Iso Termiziy

14. «Tajribamda ko'rilgankim, azmi qatiy, tadbirkor, hushyor, mard va shijoatli bir kishi mingta tadbirkorsiz loqayd kishidan yaxshiroqdir» bu so'zlar muallifi kim?

A. M.Ulug'bek

B. A.Navoiy

C. I.Karimov

D. *A.Temur

15. Monizm qanday falsafiy yo’nalish hisoblanadi?

A. Modda (materiya) va uning xossalarini ustuvor deb bilish

*V. Olamning asosi bitta deb ta’lim beruvchi yo’nalish

S. Ko’p xudoliklarga sig’inishni targ’ib qiluvchi ta’limot

D. Olamning asosida ko’p narsalar yotishini isbotlovchi yo’nalish

3- MAVZU: MILLIY G'OYA, IJTIMOIY TARAQQIYOT VA MAFKURAVIY JARAYONLARNING O'ZARO BOG'LIQLIGI.

Reja

1. **Milliy g'oya, ong va o'z-o'zini anglash**
2. **Inson va jamiyat hayotida g'oyalar, fikrlar xilma-xilligi**
3. **Milliy g'oyaning siyosat, din, iqtisod va boshqa omillar bilan aloqadorligi**

Milliy g'oya, ong va o'z-o'zini anglash

Har qanday tushuncha yoki falsafiy kategoriyaning ma'no-mazmuni va mohiyati boshqa tushunchalar yoki kategoriyalar vositasi yordamida ochiladi. Hozirda g'oya tushunchasining mazmun-mohiyatini ochishda ong kategoriyasi asos qilib olingan. Dastlab, ong va uning shakllarining mohiyatini anglash, uni miiliy g'oya, o'zlikni anglashdagi o'rnini o'rganish lozim.

Milliy g'oya, ong va o'z-o'zini anglash jarayonlarnini tahlil qilishda g'oya va milliy g'oya, mafkura va milliy mafkura tushunchalarining farqi va mohiyatini tushunmoq kerak. Sungra, milliy g'oyaning milliy his-tuyg'u, millat mentaliteti, o'zligini anglatuvchi, xalqning orzu-umidlarini o'zida ifodalashi kabi tushuncha va jarayonlar bilan bog'liqligini o'rganish maqsadga muvofiqdir. Chunki, Milliy g'oya xalqni uyushtiruvchi, uning qadr-qiymatini tiklovchi, o'zligini anglatuvchi, ijodkorlik va yaratuvchanligini ro'yobga chiqaruvchi, jamiyat taraqqiyotini insonparvarlik yo'nalishiga yetaklovchi kuch sifatida namoyon bo'ladi(3.1-3.2 chizmalarga qarang).

Tarix - millatning tarbiyachisidir, o'zlikni anglash - tarixni bilishdan boshlanadi, - isbot talab qilmaydigan bu haqiqat davlat siyosati darajasiga ko'tarilishi lozim.

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkirlarning darslik va o'quv qo'llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T.: 2017.

2. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining “Milliy g’oya va ma’naviy-ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirish to’g’risida”gi Qarori.-«Xalq so’zi». 2006 yil, 26 avgust.
3. Karimov I. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin. –T. : O’zbekiston, 1999.
4. Karimov I.A. Ozod va obod vatan, erkin va farovon hayot–pirovard maqsadimiz. T.: O’zbekiston, 2000.
5. Karimov I.A. Ona yurtimiz baxtu istiqboli va buyuk kelajagi yo’lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. - Toshkent : O’zbekiston. 2015.
6. Karimov I.A. Asarlar to’plami. 1-22 jildlar. T. O’zbekiston. 1996-2013.
7. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo’q. - Toshkent : Sharq, 1998. - 31 b.
8. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma’naviyat, 2008. – 176 b.
9. Karimov I.A. Asosiy vazifamiz – Vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirish. –T.: O’zbekiston, 2010
10. Karimov I.A. O’zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. – T.: O’zbekiston, 2011. -370 b.
11. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. -T.:O’zbekiston, 2000.
12. Milliy istiqlol g’oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
13. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o’quv qo’llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
14. Milliy istiqlol g’oyasi (O’zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
15. Mamashokirov S., Tog’ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g’oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma’naviyat, 2007.
16. Nazarov Q. G’oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
17. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy xususiyatlari, falsafiy va tarixiy ildizlari. -T.: 2002.

Inson va jamiyat hayotida g'oyalar, fikrlar xilma-xilligi

Ma'lumki, har qanday millat va xalq, har qanday ijtimoiy tuzum va davlat muayyan bir tamoyillar va qadriyatlar asosida hayot kechiradi hamda o'z manfaatlari, maqsad-muddaolari, orzu-intilishlarini ko'zlab harakat qiladi. Shu harakat asosida inson tafakkuri voqyelikni idrok etib turli fikrlar, qarashlar, g'oyalar va ta'limotlar yaratadi. Inson va jamiyat hayotida g'oyalar, fikrlar xilma-xilligi o'rganish borliqdagi narsa va hodisalarning xilma-xilligi va inson manfaatlarining xilma-xilligini anglashdan boshlanadi. Fan tarixida turli xil g'oyalarning ishlab chiqilishi va ularning mohiyati, hamda insoniyat tarixi xilma-xil g'oya va mafkuralarning vujudga kelishi, amaliyoti, bir-biri bilan munosabatidan iborat uzluksiz jarayon ekanligi o'rganiladi. Keyin esa, g'oyaning quyidagi turlari ilmiy, falsafiy, badiiy, diniy, ijtimoiy-siyosiy, milliy, umuminsoniy g'oyalar mohiyati, ularning o'zaro aloqadorligini o'rganish lozim.

Undan tashqari g'oyalarning xilma-xil turlarini o'rganishda olamning vujudga kelish, mavjudlik qonuniyatlari, uning asosini nima tashkil etgani kabi masalalarni falsafiy talqin etish natijasida monizm, dualizm, plyuralizm, idealizm va materializm singari vujudga kelgan oqimlar va ular ilgari surgan g'oyalarning mohiyatini tushunib olish lozim bo'ladi. Sungra, g'oyaviy pulyuralizm tushunchasi va uni vujudga kelturuvchi omillarni o'rganib chiqish maqsadga muvofiqdir (3.3-chizmaga qarang).

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkirlarning darslik va o'quv qo'llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T.: 2017.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Milliy g'oya va ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish to'g'risida"gi Qarori.-«Xalq so'zi». 2006 yil, 26 avgust.
3. Karimov I. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin. –T. : O'zbekiston, 1999.
4. Karimov I.A. Ozod va obod vatan, erkin va farovon hayot–pirovard maqsadimiz. T.: O'zbekiston, 2000.

5. Karimov I.A. Ona yurtimiz baxtu istiqboli va buyuk kelajagi yo'lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. - Toshkent : O'zbekiston. 2015. - 302 b.
6. Karimov I.A. Asarlar to'plami. 1-22 jildlar. T. O'zbekiston. 1996-2013.
7. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q. - Toshkent : Sharq, 1998. - 31 b.
8. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
9. Karimov I.A. Asosiy vazifamiz – Vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirish. –T.: O'zbekiston, 2010
10. Karimov I.A. O'zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. – T.: O'zbekiston, 2011. -370 b.
11. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. -T.:O'zbekiston, 2000.
12. Milliy istiqlol g'oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
13. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o'quv qo'llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
14. Milliy istiqlol g'oyasi (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
15. Mamashokirov S., Tog'ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma'naviyat, 2007.
16. Milliy istiqlol g'oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.
17. Nazarov Q. G'oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
18. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy xususiyatlari, falsafiy va tarixiy ildizlari. -T.: 2002.

Milliy g'oyaning siyosat, din, iqtisod va boshqa omillar bilan aloqadorligi

Ijtimoiy-tarixiy taraqqiyotda har bir davlatning u yoki bu davrdagi siyosati va uning mafkura bilan o'zaro munosabatlari hamisha dolzarb masala bo'lib kelgan. Dastlab, davlat siyosati shu mamlakatda mavjud bo'lgan rasmiy mafkuraning manfaatlari bilan aloqadorligi, «mafkuraviy siyosat» atamasining

mazmun-mohiyatini tushunib olmoq lozim. Sungra, g’oyaviy-mafkuraviy jarayonlarning axloq, din, san’at bilan o’zaro munosabatlari masalasini o’rganish muhimdir. Milliy g’oya va mafkura o’zbek xalqining milliy axloqi, milliy san’ati va madaniyatini turli «izm»lardan, vayronkor g’oyalardan asraydigan kuch-qudrat hisoblanadi. Milliy g’oyani urganishda uning iqtisodiy, siyosiy, ma’naviy va ijtimoiy omillar bilan mushtarak tarzda olib qarash lozim (3.4 va 3.5 chizmalarga qarang).

Dunyodagi barcha xalqlarning milliy g’oyalari, o’z navbatida, umuminsoniy mazmunga ega bo’ladi. Ijtimoiy taraqqiyotning hozirgi bosqichida demokratiya, gumanizm, tinchlik, barqarorlik, mustaqillik, ozodlik, qonun ustuvorligi va inson erkinliklari kabi g’oya va qadriyatlar umuminsoniy ahamiyatga ega ekanligini tahlil qilish lozim bo’ladi. Ayni paytda, yaxshilik, adolat, millatlarning teng huquqliligi, vijdon erkinligi, tabiatni asrash va shu kabi umuminsoniy g’oyalarni o’rganib chiqish lozim bo’ladi. Milliy g’oya g’oyaviy-mafkuraviy jarayonlarni demokratiyalashtirishni qat’iy talab qilmoqda.

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkirlarning darslik va o’quv qo’llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. O’zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T.: 2017.

2. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining “Milliy g’oya va ma’naviy-ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirish to’g’risida”gi Qarori.-«Xalq so’zi». 2006 yil, 26 avgust.

3. Karimov I.A. Ona yurtimiz baxtu istiqboli va buyuk kelajagi yo’lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. - Toshkent : O’zbekiston. 2015. - 302 b.

4. Karimov I.A. Asarlar to’plami. 1-22 jildlar. T. O’zbekiston. 1996-2013.

5. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo’q. - Toshkent : Sharq, 1998. - 31 b.

6. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma’naviyat, 2008. – 176 b.

7. Karimov I.A. O’zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. – T.: O’zbekiston, 2011. -370 b.

8. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. -T.:O’zbekiston, 2000.

9. Milliy istiqlol g’oyasi. –T.:Akademiya, 2005.

10. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o’quv qo’llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002

11. Milliy istiqlol g’oyasi (O’zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.

12. Mamashokirov S., Tog’ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g’oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma’naviyat, 2007.

13. Milliy istiqlol g’oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.

14. Nazarov Q. G’oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.

15. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy xususiyatlari, falsafiy va tarixiy ildizlari. -T.: 2002.

Mavzuga oid savollar:

1. Milliy g’oyaning o’ziga xosligi nimada?
2. O’z-o’zini anglashda milliy g’oyaning o’rni qanday?
3. Ijtimoiy ong shakllarini sanab bering?
4. G’oyalar, fikrlar xilma-xilligi deganda nimani tushunasiz?
5. Qanday falsafiy-ilmiy oqimlarning g’oyalarini bilasiz?
6. Falsafiy ta’limotlarda g’oyalarning namoyon bo’lishini ko’rsatib bering?
7. Siyosat va mafkuraning o’zaro aloqadorligini ko’rsatib bering?
8. Diniy va ilmiy g’oyalarning o’zaro nisbati, ularning shakllanishi va rivojlanishining o’ziga xos xususiyatlari haqidagi fikringiz?

Mustaqil o’rganish uchun mavzular

1. Falsafada ong muammosi.
2. Plyuralizm g’oyasi.
3. Ijtimoiy ong shalkllari.
4. Fikr erkinligi va tolerantlik.

3-MAVZU: "MILLIY G'OYA: ASOSIY TUSHUNCHA VA TAMOYILLAR" FANINING TARIXIY ILDIZLARI, SHAKLLANISH BOSQICHLARI MAVZUSI BO'YICHA ILOVALAR

3.1-CHIZMA

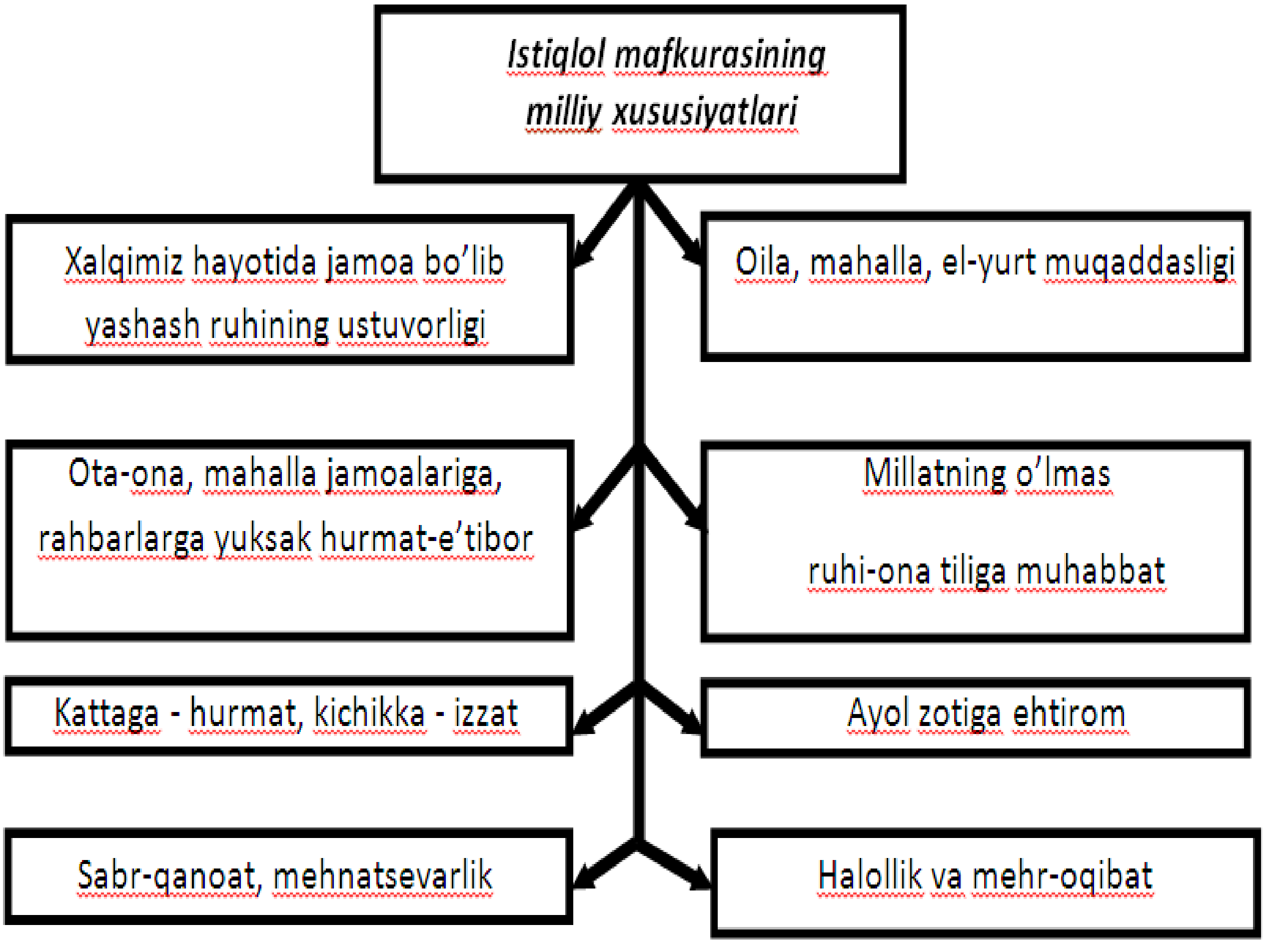

3.2-CHIZMA

3.3-CHIZMA

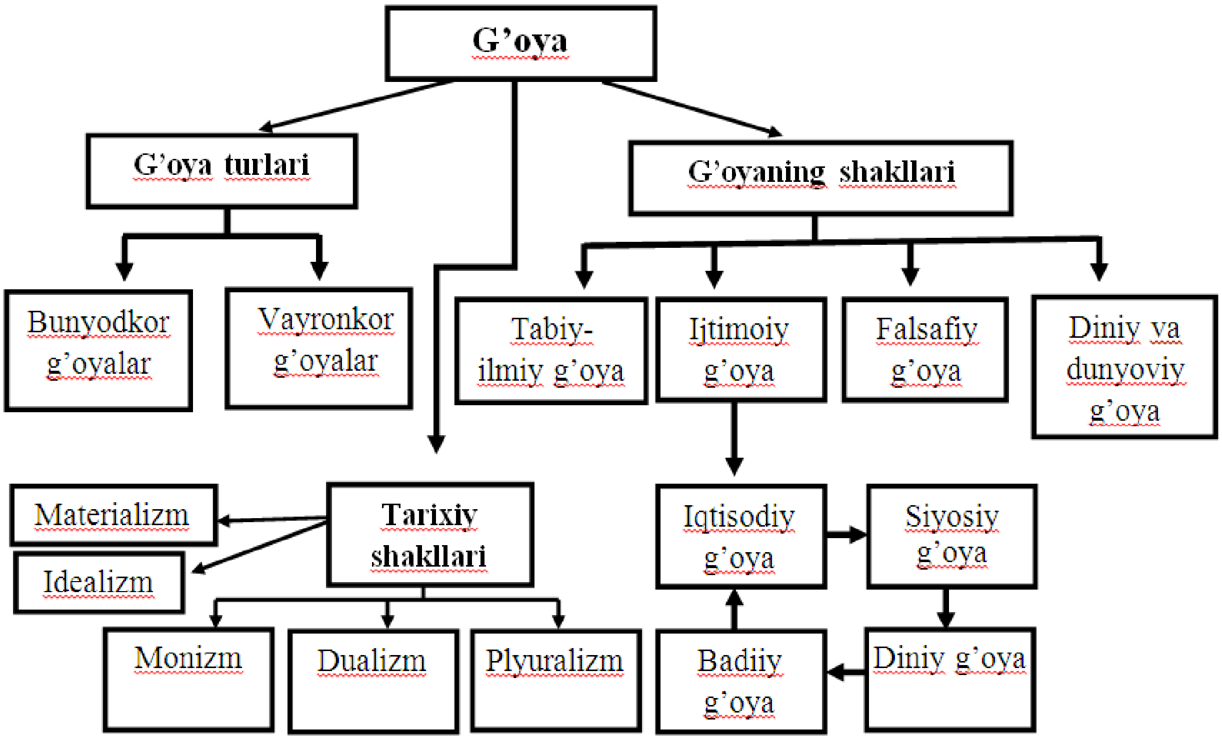

3.4-CHIZMA

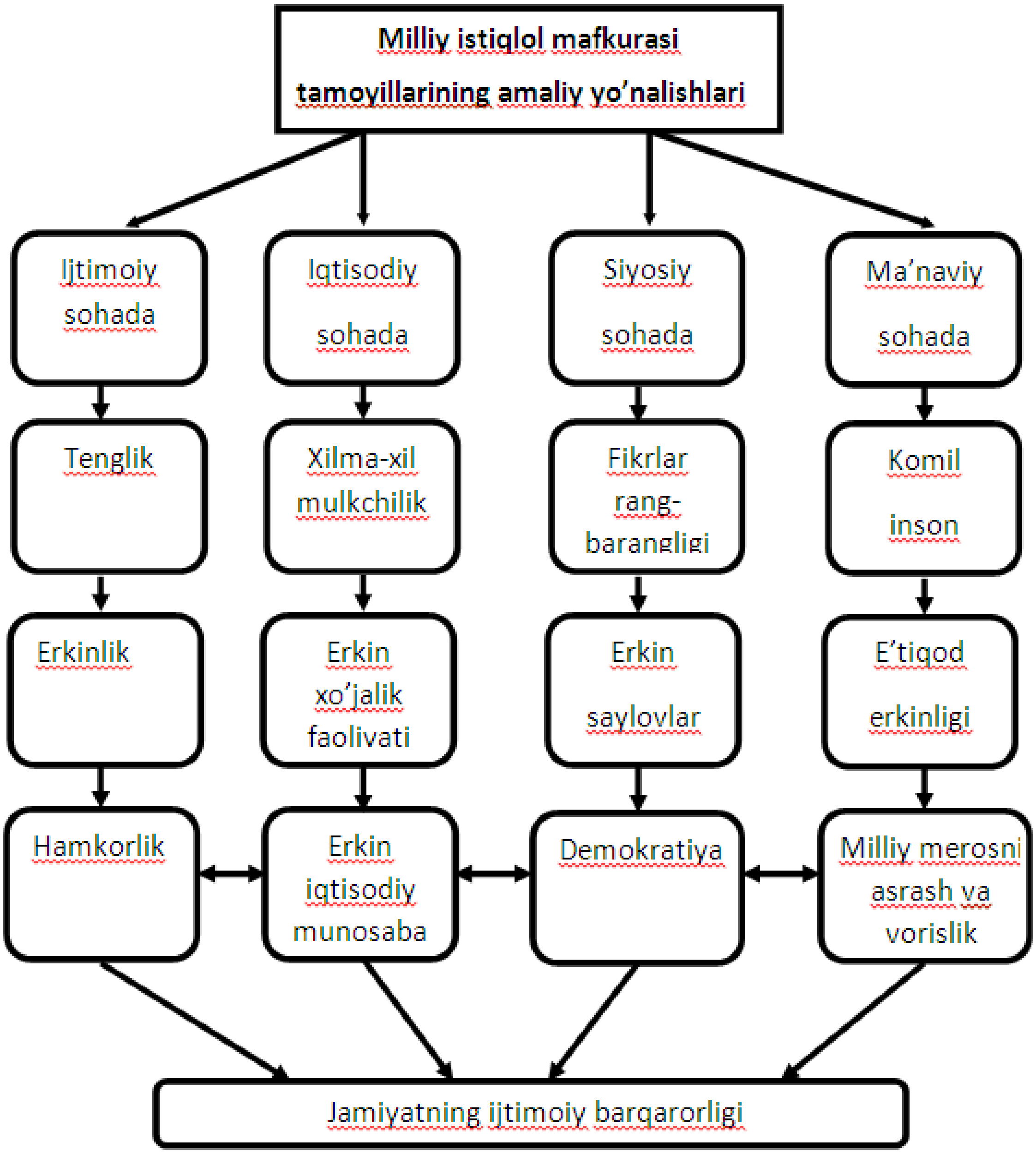
Milliy istiqlol mafkurasi tamoyillarining amaliy yo'nalishlari
Ijtimoiy sohada
Iqtisodiy sohada
Siyosiy sohada
Ma'naviy sohada
Tenglik
Xilma-xil mulkchilik
Fikrlar rang-barangligi
Komil inson
Erkinlik
Erkin xo'jalik faolivati
Erkin saylovlar
E'tiqod erkinligi
Hamkorlik
Erkin iqtisodiy munosaba
Demokratiya
Milliy merosni asrash va vorislik
Jamiyatning ijtimoiy barqarorligi

3.5-CHIZMA

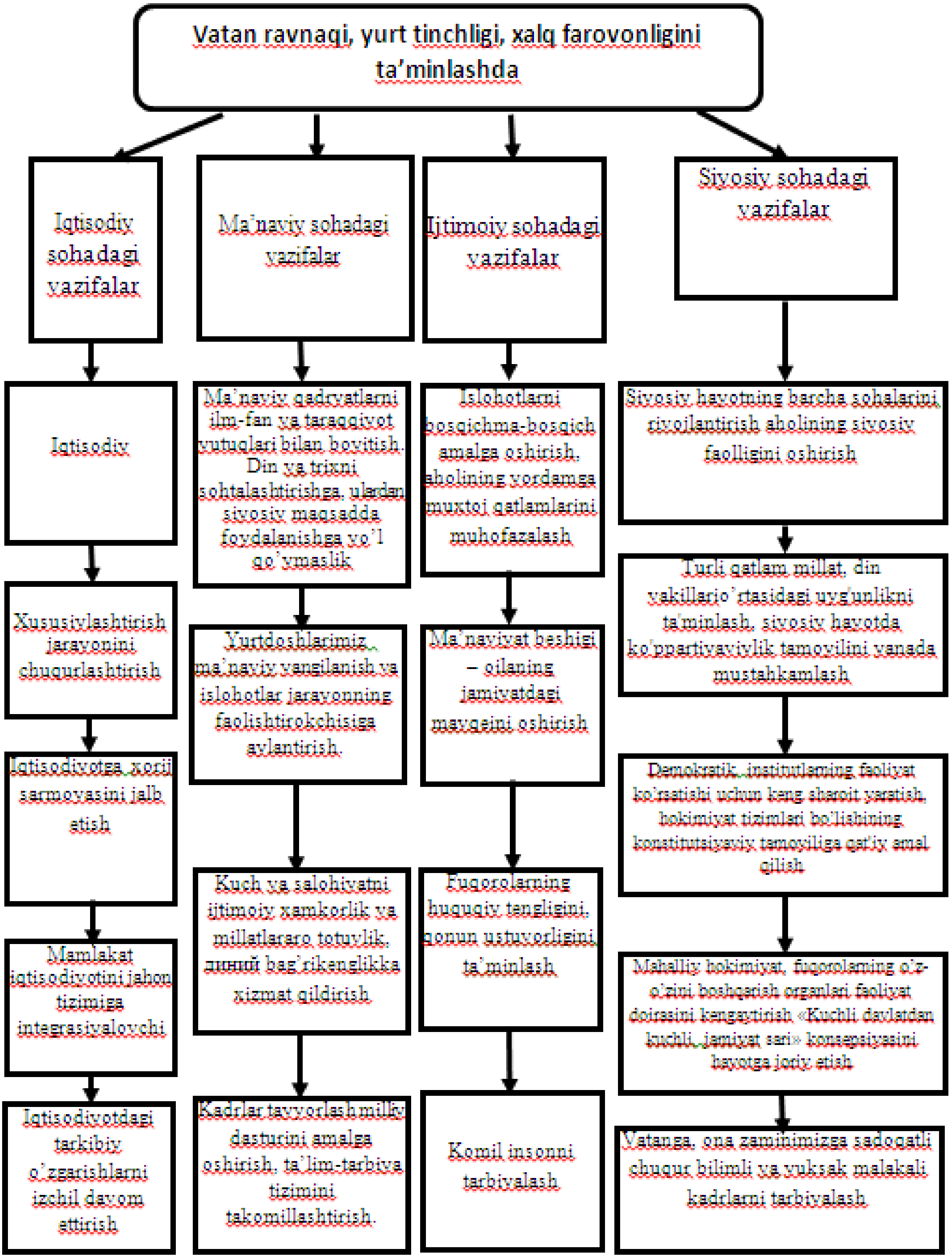

Vatan ravnaqi, yurt tinchligi, xalq farovonligini ta'minlashda
Iqtisodiy sohadagi vazifalar
Ma'naviy sohadagi vazifalar
Ijtimoiy sohadagi vazifalar
Siyosiy sohadagi vazifalar
Iqtisodiy
Xususiylashtirish jarayonini chuqurlashtirish
Iqtisodiyotga xorij sarmoyasini jalb etish
Mamlakat iqtisodiyotini jahon tizimiga integrasiyalovchi
Iqtisodiyotdagi tarkibiy o'zgarishlarni izchil davom ettirish
Ma'naviy qadryatlarni ilm-fan va taraqqiyot yutuqlari bilan boyitish. Din va trixni sohtalashtirishga, ulardan siyosiy maqsadda foydalanishga yo'l qo'ymaslik
Yurtdoshlarimiz ma'naviy yangilanish va islohotlar jarayonning faolishtirokchisiga aylantirish.
Kuch va salohiyatni ijtimoiy xamkorlik va millatlararo totuvlik, диний bag'rikenglikka xizmat qildirish
Kadrlar tayyorlash milliy dasturini amalga oshirish, ta'lim-tarbiya tizimini takomillashtirish.
Islohotlarni bosqichma-bosqich amalga oshirish, aholining yordamga muxtoj qatlamlarini muhofazalash
Ma'naviyat beshigi – oilaning jamiyatdagi mavqeini oshirish
Fuqorolarning huquqiy tengligini, qonun ustuvorligini ta'minlash
Komil insonni tarbiyalash
Siyosiy hayotning barcha sohalarini rivojlantirish aholining siyosiy faolligini oshirish
Turli qatlam millat, din vakillario'rtasidagi uyg'unlikni ta'minlash, siyosiy hayotda ko'ppartiyaviylik tamoyilini yanada mustahkamlash
Demokratik institutlarning faoliyat ko'rsatishi uchun keng sharoit yaratish, hokimiyat tizimlari bo'lishining konstitutsiyaviy tamoyiliga qat'iy amal qilish
Mahalliy hokimiyat, fuqorolarning o'z-o'zini boshqarish organlari faoliyat doirasini kengaytirish «Kuchli davlatdan kuchli jamiyat sari» konsepsiyasini hayotga joriy etish
Vatanga, ona zaminimizga sadoqatli chuqur bilimli va yuksak malakali kadrlarni tarbiyalash

MAVZUGA DOIR TESTLAR

1.Tolerantlik quyidagilarni taqozo qiladi:

A.*Turli nuktai nazarlar erkinligi

B. Fikrlar xilma - xilligini

C. Fikrlar obruliligini

D. Fikrlar kurashi

2. Yangi taxrirdagi «Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risidagi» O'zbekiston Respublikasi qonuni qachon qabul qilingan?

A.*1998 yilda

B. 1995 yilda

C. 1997 yilda

D. 1999 yilda

3. Demokratik jamiyatda fikrlar plyuralizmi:

A.*G'oyaviy kurashlarni keltirib chiqaradi

B. Urush keltirib chikarish

C. G'arb ta'limotlari

D. Diniylikni targ'ib qilishni ta'qiqlaydi

4. Diniy sohada tolerantlik:

A.*E'tikod erkinligi

B. E'tikodlarni tan olish

C. Ozodlik erkinligi

D. Kelishmovchilik

5.Jamiyatning yangilanishida xalaqit berayotgan asosiy ijtimoiy tusiqni ko'rsating?

A.*El-yurt manfaatlari uchun kuyib yonmaydigan kadrlar

B. Aqidaparastlar

C. Ekstremistlar

D. Agrar tarmoqlardagi kamchiliklar

6. Bir guruh odamlarning boshqasiga munosabatlari asosida nima yotadi?

A. *Manfaatlar.

B. Xayollar

C. Tasavvurlar

D. Xislar

7. Huquqiy davlat deb...

A. *Qonun ustivorligi ta’minlangan davlatni

B. Parlament tizimi rivojlangan davlatni

C. Ijtimoiy adolatni ta’minlagan davlatni

D. To’g’ri javob A, V

8. Dinlararo bag’rikenglik deb nimaga aytiladi?

A. *xilma-xil e’tiqodga ega bo’lgan kishilarning xamkorligi;

B. bir zamin, bir Vatanda xamjixat bulib yashash;

C. olijanov g’oya va niyatlar yo’lida umr kechirish;

D. barchasi.

9. Vijdon erkinligi prinsipi nima?

A. *Diniy e’tiqodni shaxsiy deb tan olinishi

B. Inson hatti-xarakati uning tarbiyasi bilan o’lchanmog’i lozim

C. «Inson huquqlari Butunjahon Deklarasiyasi»ga muvofiq kishi o’z xoxshicha ish tutish huquqiga ega

D. Har qanday dindor kishi e’tiqodini boshqalarga majburiy ravishda singdirish huquqiga ega

10. O'zbekistonda kuchli ijtimoiy siyosatning tub moxiyati nimalarda ko'rinadi?

A. *Ijtimoiy tabaqalar o'rtasida mumkin qadar tenglik prinsipining joriy qilinishida

B. Millatlararo xamjixatlikni va xalkaro totuvlikni vujudga keltirishda

C. Kam ta'minlangan ijtimoiy tabakalarning manfaatlarida

D. oliy ta'limda

11 Qaysi g'oya mazmuniga ko'ra iymon-e'tiqodning negizini tashkil etadi?

A. *diniy g'oya;

B. falsafiy g'oya;

C. barchasi.

D. milliy g'oya.

12. Muayyan aqidani isbotsiz kur-kurona qabul qilish - ishonish qaysi oqimning asosiy tamoyilidir?

E. dualizm;

F. *dogmatizm;

G. idealizm;

H. materializm.

13. Mafkuraviy plyuralizm deganda nimani tushunasiz?

A. *turli katlam, partiya, guruxlar manfaatlarini ifodalovchi g'oyalar, karashlar, fikrlar xilma-xilligi;

B. mafkuraviy taxdidning oldini olish, mafkuraviy immunitet xosil kilish bilan boglik masalalar majmui;

C. g'oyaviy - tarbiyaviy, ma'naviy-mafkuraviy ishlar majmui;

D. g'oyaviy karashlar va mafkuraviy ta'sirlarning faoliyat majmui.

14. G'oyaning mazmun va namoyon bo'lish shakliga ko'ra turlari qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan:

A. Milliy, sinfiy, badiiy, falsafiy

*B. Diniy, badiiy, ilmiy, falsafiy, ijtimoiy-siyosiy

C. Umumxalq, milliy, umuminsoniy, falsafiy

D. Bunyodkor, vayronkor, milliy, umuminsniy

15. Fikrlar va qarashlar rang-barangligi tushunchalari qanday umumiy fikr bilan izohlanadi?

A. Dualizm

V. Monizm

S. Anemizm

*D. Plyuralizm

4-MAVZU: GLOBALLASHUV JARAYONIDA MAFKURAVIY IMMUNITETNI SHAKLLANTIRISH VAZIFALARI

Reja:

1. Globallashuv tushunchasi va uning mohiyati. Hozirgi davrda dunyoning mafkuraviy manzarasi.

2. Mafkuraviy tahdidlarga qarshi kurash usullari va vositalari. “Mafkuraviy maydon”, “mafkuraviy poligon”, “mafkuraviy porfilaftika” tushunchalarining mazmun-mohiyati.

3. “Mafkuraviy immunitet” tushunchasi. Mafkuraviy immunitetni shakllantirish omillari.

Globallashuv tushunchasi va uning mohiyati. Hozirgi davrda dunyoning mafkuraviy manzarasi.

Hozirgi davrda dunyoning mafkuraviy manzarasini anglashda turli mamlakatlar iqtisodi, madaniyati, ma’naviyati, odamlari o’rtasidagi o’zaro ta’sir va bog’liqlikning kuchayishi natijasida vujudga kelgan globallashuv tushunchasining mazmun-mohiyatini o’rganishdan boshlash lozim (4.1-chizmaga qarang). Globallashuv tushunchasining mazmun-mohiyati anglashda Hindistonning mashhur davlat arbobi Mahatma Gandi va fransuz tadqiqotchisi B.Bandilarning globallashuvga bergan ta’rifini to’g’ri tushunib olmoq lozim. Sungra, globallashuvning mamlakatlarga ta’siri, kuchayishi, salbiy va ijobiy tamonlari o’rganib chiqmoq lozim. Bunda globallashuvning turli mamlakatlarga o’tkazayotgan ta’siri mamlakatlarining iqtisodiy, axborot, ma’naviy salohiyatlari va siyosati qandayligi bilan bog’liq ekani tahlil qilinadi. Dunyoda yuz berayotgan shiddatli jarayonlarning har bir mamlakatga o’tkazayotgan salbiy ta’sirini kamaytirish va ijobiy ta’sirini kuchaytirish uchun shu hodisaning mohiyatini chuqurroq anglash, uning xususiyatlarini o’rganish lozim (4.2- chizmaga qarang). Mafkuraviy jarayonlarni globallashtiruvchi va unversallashtiruvchi omillarni tushunib olish muhim ahamiyatga ega. Bu hodisani chuqur o’rganmay turib unga

moslashish, kerak bo'lganda, uning yo'nalishini tegishli tarzda o'zgartirish mumkin emas (4.3- chizmaga qarang).

Globallashuv jarayonini tahlil qilishda uning natijasida vujudga kelgan global muammolarni ham o'rganish lozim.

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkirlarning darslik va o'quv qo'llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T. : 2017.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Milliy g'oya va ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish to'g'risida"gi Qarori.-«Xalq so'zi». 2006 yil, 26 avgust.
3. Karimov I. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin. –T. : O'zbekiston, 1999.
4. Karimov I. Milliy mafkura – davlatimiz va jamiyatimiz qurilishida biz uchun ruhiy-ma'naviy kuch-qudrat manbai. G' T. 8. -T. : O'zbekiston, 2000. 462-474 betlar.
5. Karimov I.A. Ozod va obod vatan, erkin va farovon hayot–pirovard maqsadimiz. T.: O'zbekiston, 2000. 490,491,505, 565,566 betlar.
6. Karimov I.A. Asarlar to'plami. 1-20 jildlar. T. O'zbekiston. 1996-2013.
7. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
8. Milliy istiqlol g'oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
9. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o'quv qo'llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
10. Milliy istiqlol g'oyasi (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
11. Mamashokirov S., Tog'ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma'naviyat, 2007.
12. Milliy istiqlol g'oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.
13. Nazarov Q. Milliy istiqlol g'oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.

14. Nazarov Q. G'oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
15. Ochildiyev Abduvohid. Globallashuv va mafkuraviy jarayonlar. T.: "Muharrir", 2009.

Mafkuraviy tahdidlarga qarshi kurash usullari va vositalari. "Mafkuraviy maydon", "mafkuraviy poligon", "mafkuraviy porfilaftika" tushunchalarining mazmun-mohiyati.

Bugungi dunyoning mafkuraviy manzarasini o'z maqsadlari yo'lida o'zgartirmoqchi bo'layotgan mafkura shakllari barqarorlik va taraqqiyotga tahdid solayotganligini o'rganish lozim. Ularning asosiy shakllari va yo'nalishlari O'zbekiston respublikasi birinchi prezidenti Islom Karimovning "O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari hamda taraqqiyot kafolatlari" nomli asarida ko'rsatib berilgan. Ana shu asardan asosiy manba sifatida foydalanish maqsadga muvofiq bo'ladi (4.4-chizmaga qarang).

"Mafkuraviy maydon", "mafkuraviy poligon", "mafkuraviy porfilaftika" tushunchalarining mazmun-mohiyatini tushunishda 1999 yilda "Fidokor" jurnali muxbiri bergan savollariga O'zbekiston respublikasi birinchi prezidentining javoblari, ya'ni "Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin" deb nomlagan ma'ruzasidan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Mafkuraviy porfilaftika ishlarini olib borishda ma'naviy-ma'rifiy targ'ibot ishlariga alohida e'tibor bermoq lozim (4.5-chizmaga qarang).

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkirlarning darslik va o'quv qo'llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T. : 2017.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Milliy g'oya va ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish to'g'risida"gi Qarori.-«Xalq so'zi». 2006 yil, 26 avgust.
3. Karimov I. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin. –T. : O'zbekiston, 1999.

4. Karimov I. Milliy mafkura – davlatimiz va jamiyatimiz qurilishida biz uchun ruhiy-ma’naviy kuch-qudrat manbai. G’ T. 8. -T. : O’zbekiston, 2000. 462-474 betlar.

5. Karimov I.A. Ozod va obod vatan, erkin va farovon hayot–pirovard maqsadimiz. T.: O’zbekiston, 2000.

6. Karimov I.A. Asarlar to’plami. 1-20 jildlar. T. O’zbekiston. 1996-2013.

7. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma’naviyat, 2008. – 176 b.

8. Milliy istiqlol g’oyasi. –T.:Akademiya, 2005.

9. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o’quv qo’llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002

10. Milliy istiqlol g’oyasi (O’zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.

11. Mamashokirov S., Tog’ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g’oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma’naviyat, 2007.

12. Milliy istiqlol g’oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.

13. Nazarov Q. Milliy istiqlol g’oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.

14. Nazarov Q. G’oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.

15. Ochildiyev Abduvohid. Globallashuv va mafkuraviy jarayonlar. T.: “Muharrir”, 2009.

“Mafkuraviy immunitet” tushunchasi. Mafkuraviy immunitetni shakllantirish omillari.

Bugungi kunda inson ongi va qalbi uchun kurash keskin tus olayotgan ekan, xilma-xil qarashlarning mafkura maydonida hukmronlik qilishga intilishi tabiiy, albatta. Shunday ekan, avvolo, hozirgi davr dunyoda g’oyaviy qarama-qarshiliklar murakkab tus olgan, mafkura poligonlari yadro poligonlaridan ham kuchliroq bo’lib borayotgan bir davrda mafkuraviy immunitetni shakllantirish dolzarb masalalardan biri bo’lib bormoqda. Shunday ekan, Mafkuraviy immunitetni

tushunib olishda uning tarkibiy qismlarini (4.6-chizmaga qarang) va immunitet turlarini (4.7-chizmaga qarang) bilib olmoq lozim.

Bilim xalq ma'naviyatida mafkuraviy immunitetni shakllantirishning nazariy asosi, chunki unda aql teranligi va xulq atvor namoyon bo'ladi Mafkuraviy immunitetni shakllantirishda inson qalbiga yo'l topish lozim.

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkirlarning darslik va o'quv qo'llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T. : 2017.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Milliy g'oya va ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish to'g'risida"gi Qarori.-«Xalq so'zi». 2006 yil, 26 avgust.

3. Karimov I. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin. –T. : O'zbekiston, 1999.

4. Karimov I. Milliy mafkura – davlatimiz va jamiyatimiz qurilishida biz uchun ruhiy-ma'naviy kuch-qudrat manbai. G' T. 8. -T. : O'zbekiston, 2000. 462-474 betlar.

5. Karimov I.A. Asarlar to'plami. 1-20 jildlar. T. O'zbekiston. 1996-2013.

6. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.

7. Milliy istiqlol g'oyasi. –T.:Akademiya, 2005.

8. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o'quv qo'llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002

9. Milliy istiqlol g'oyasi (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.

10. Mamashokirov S., Tog'ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma'naviyat, 2007.

11. Milliy istiqlol g'oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.

12. Nazarov Q. Milliy istiqlol g'oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.

13. Nazarov Q. G'oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.

14. Ochildiyev Abduvohid. Globallashuv va mafkuraviy jarayonlar. T.: “Muharrir”, 2009.

Mavzuga oid savollar:

1. G`oyaga qarshi g’oya, fikrga qarshi fikr, jaholatga qarshi ma’rifat bilan kurashish tamoyilining ma’no va mazmuni nimani anglatadi?
2. E’tiqod qanday singdiriladi?
3. Milliy istiqlol g’oyasini inson ongi va qalbiga singdirishning qanday usullarini bilasiz?
4. Komil shaxs ma’naviyatini shakllantirishning qanday omillari mavjud?
5. G`oyaviy bo`shliq nima?
6. Zararli g`oyalar ta`siri qanday namoyon bo`ladi?
7. Mafkuraviy immunitet qanday hosil qilinadi?
8. Yangi mafkurani yaratish zarurati deganda nima nazarda tutiladi?
9. Mafkuraviy profilaktikani izohlab bering?
10. Xavfsizlik va barqarorlik tushunchalarini bayon eting?

Mustaqil o’rganish uchun mavzular

1. Global muammolar falsafasi
2. O’zbekiston XXI asr bo’sag’asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari hamda taraqqiyot kafolatlari
3. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin
4. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch

4-MAVZU: GLOBALLASHUV JARAYONIDA MAFKURAVIY IMMUNITETNI SHAKLLANTIRISH VAZIFALARI MAVZUSI BO'YICHA ILOVALAR

4.1-CHIZMA.

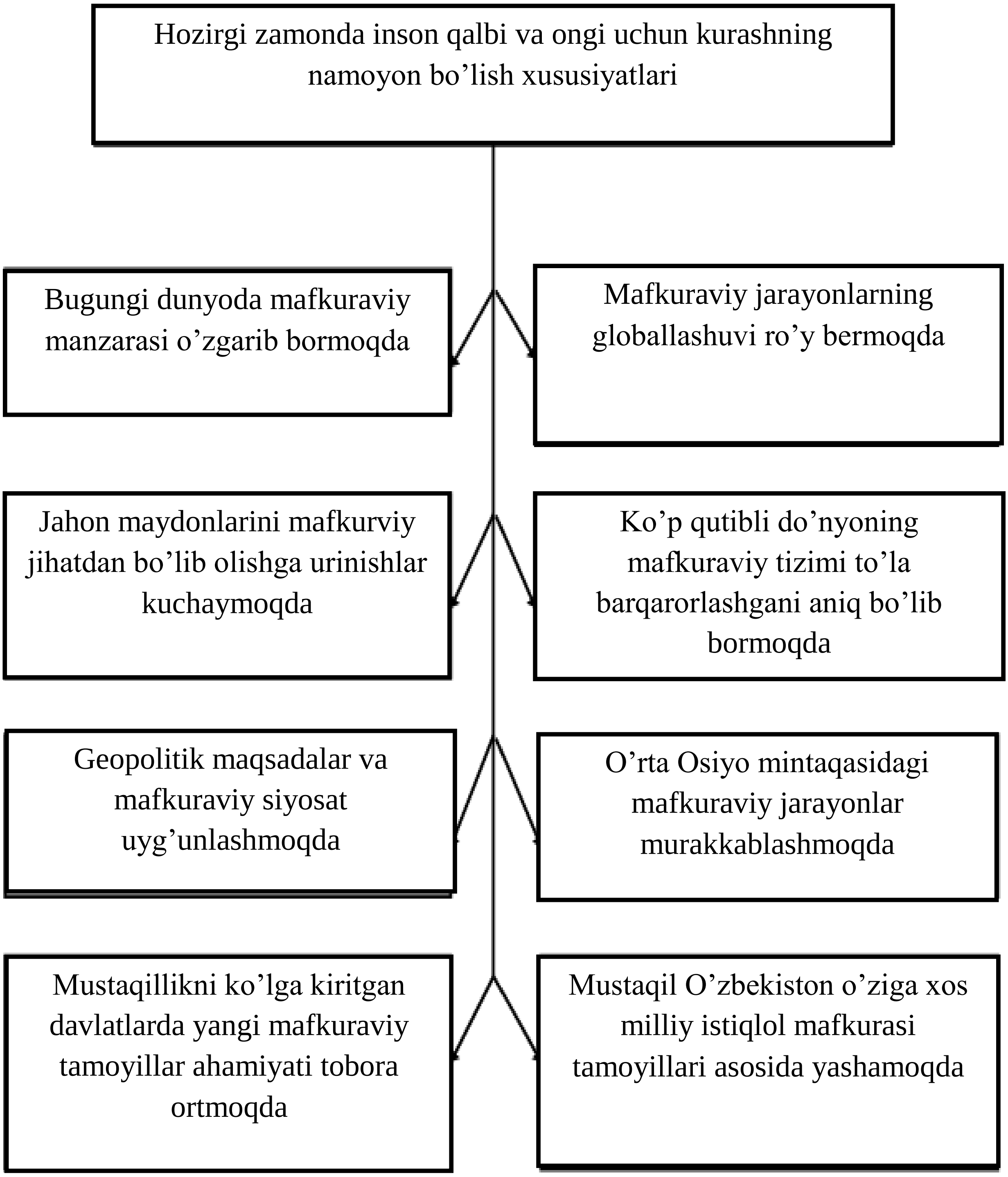

4.2-CHIZMA.

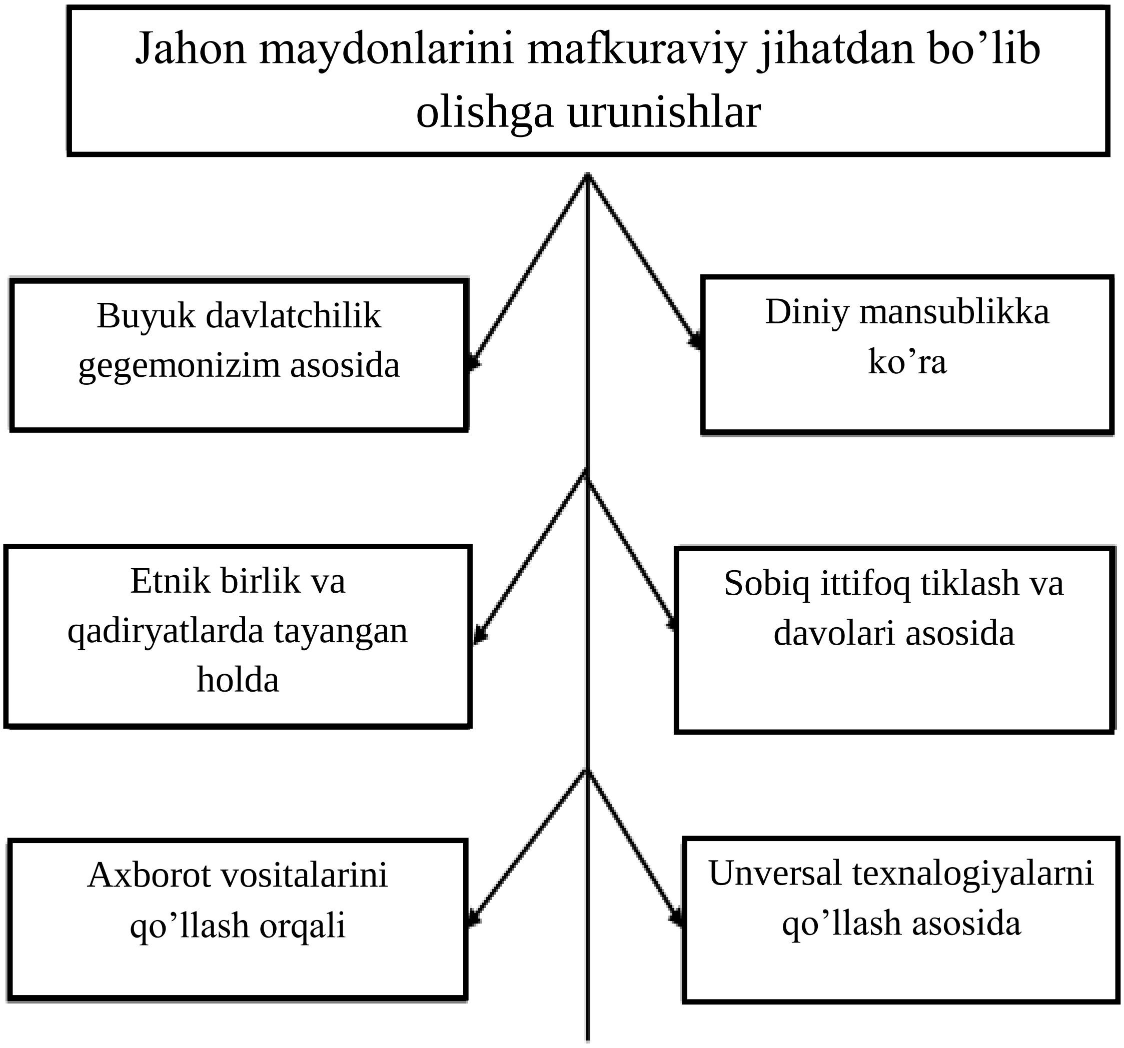

Bugungi dunyoda g'oyaviy ta'sirini o'tkazish imkoniyatlari tobora kengaymoqda. Biror-bir hudud yoki mamlakatda paydo bo'layotgan g'oyalar tez fursatda butun jahonga yoyilmoqda. Natijada odamzod ma'lum bir davlatlar va siyosiy kuchlarning manfaatlariga xizmat qiladigan turli mafkuraviy markazlarning muttasil bosimini doimiy sezib yashamoqda

4.3-CHIZMA.

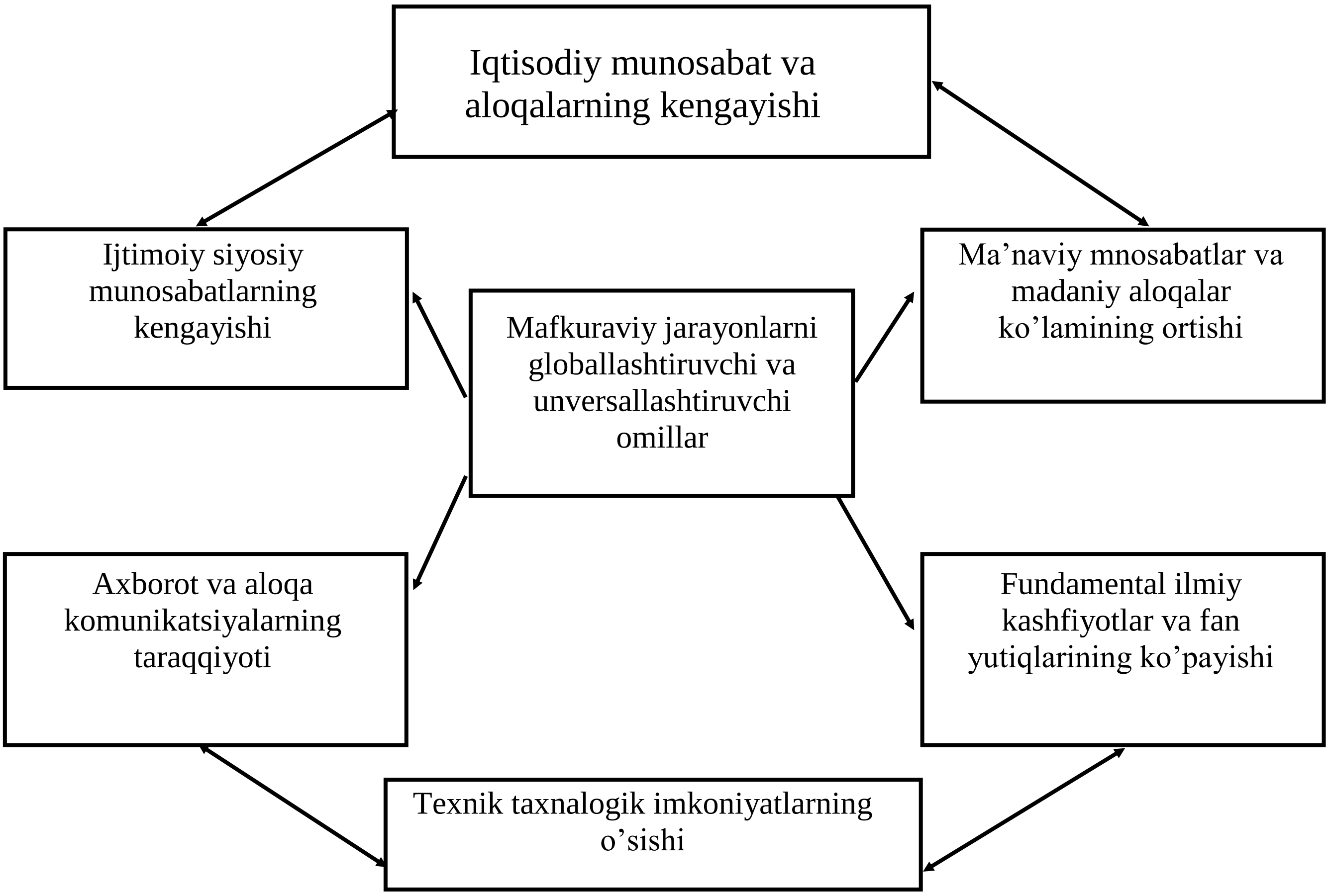

Bugungi dunyoda misilsiz ilmiy kashfiyotlar, ulkan texnikaviy imkoniyatlar, universal texnalogiyalar, axborot taraqqiyotining globallashuvi, yani ularning butun kurash zaminini qamrab olish jarayonini shiddat bilan bormoqda. Bu jarayonlar jahon taraqiyyotining muhim xususiyati ekanini e’tirof etgan holda, ularni kuchli mafkuraviy ta’sir vositasi ekanini ham unutmaslik darkor

4.4-CHIZMA

MILLIY ISTIQLOL G'OYASIGA ZID, SALBIY HOLATLAR VA ULARDAN QUTULISH YO'NALISHLARI

Befarqlik, loqaydlik

Maqtanchoqlik

Xushomadgo'ylik

Hasadago'ylik

Manmanlik

Haqiqatni mensimaslik

Tanish-bilishlik, mahalliychilik

Mansabparastlik

ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI

Jamiyatda erkin fikr va fikrlar, g'oyalar xilma-xilligi, tanqid,o'zini-o'zi tanqid muhitini yaratish

Demokratiya va oshkoralik muhitini kuchaytirish

Sog'lom va erkin raqobat muhitini yaratish

Jamiyatda ilm-ma'rifatni mavqeyini oshirish

4.5-CHIZMA

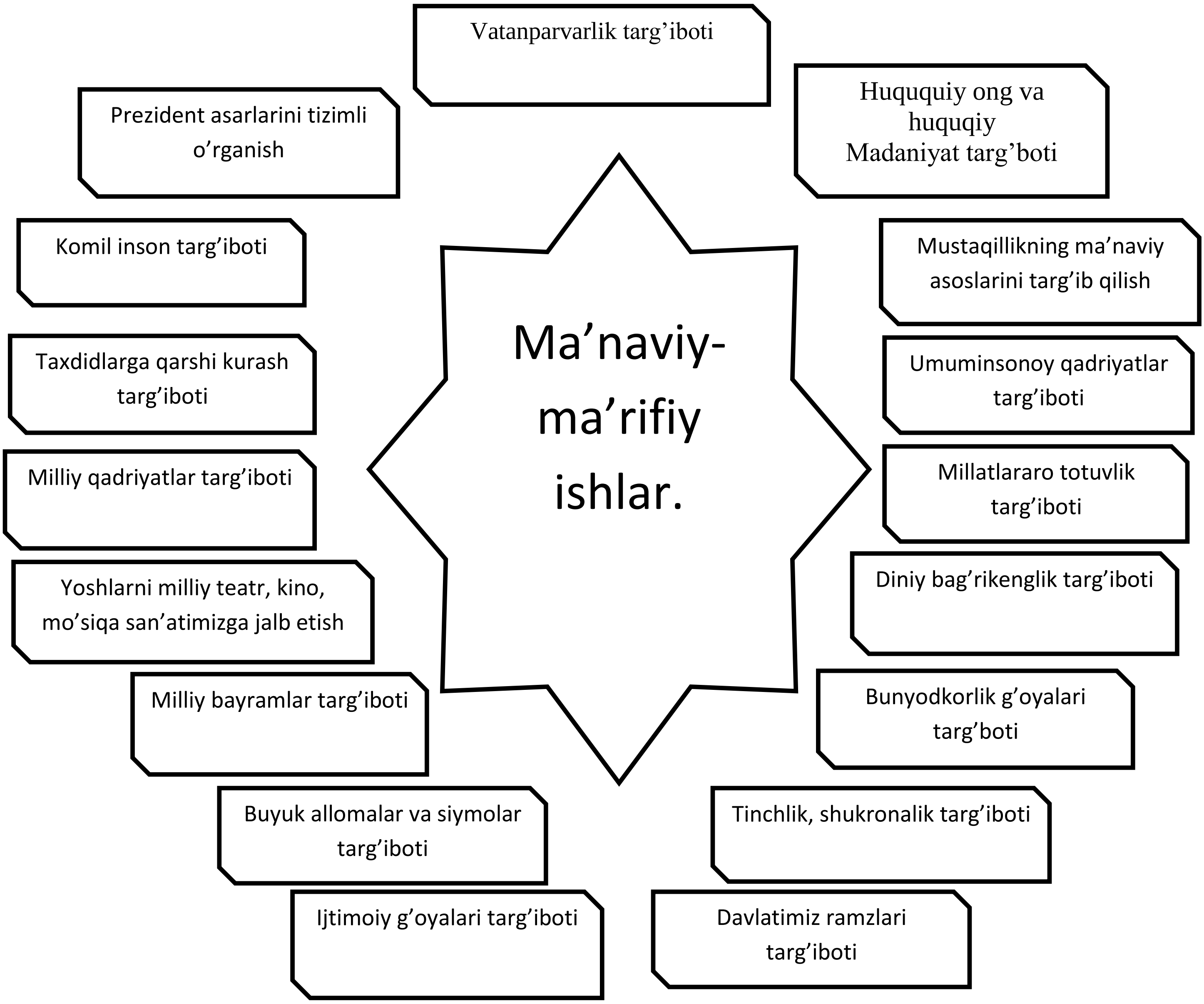

Vatanparvarlik targ'iboti
Huquqiy ong va huquqiy Madaniyat targ'boti
Prezident asarlarini tizimli o'rganish
Komil inson targ'iboti
Mustaqillikning ma'naviy asoslarini targ'ib qilish
Ma'naviy-ma'rifiy ishlar.
Taxdidlarga qarshi kurash targ'iboti
Umuminsonoy qadriyatlar targ'iboti
Milliy qadriyatlar targ'iboti
Millatlararo totuvlik targ'iboti
Yoshlarni milliy teatr, kino, mo'siqa san'atimizga jalb etish
Diniy bag'rikenglik targ'iboti
Milliy bayramlar targ'iboti
Bunyodkorlik g'oyalari targ'boti
Buyuk allomalar va siymolar targ'iboti
Tinchlik, shukronalik targ'iboti
Ijtimoiy g'oyalari targ'iboti
Davlatimiz ramzlari targ'iboti

4.6-CHIZMA

Mafkuraviy immunitet tarkibi

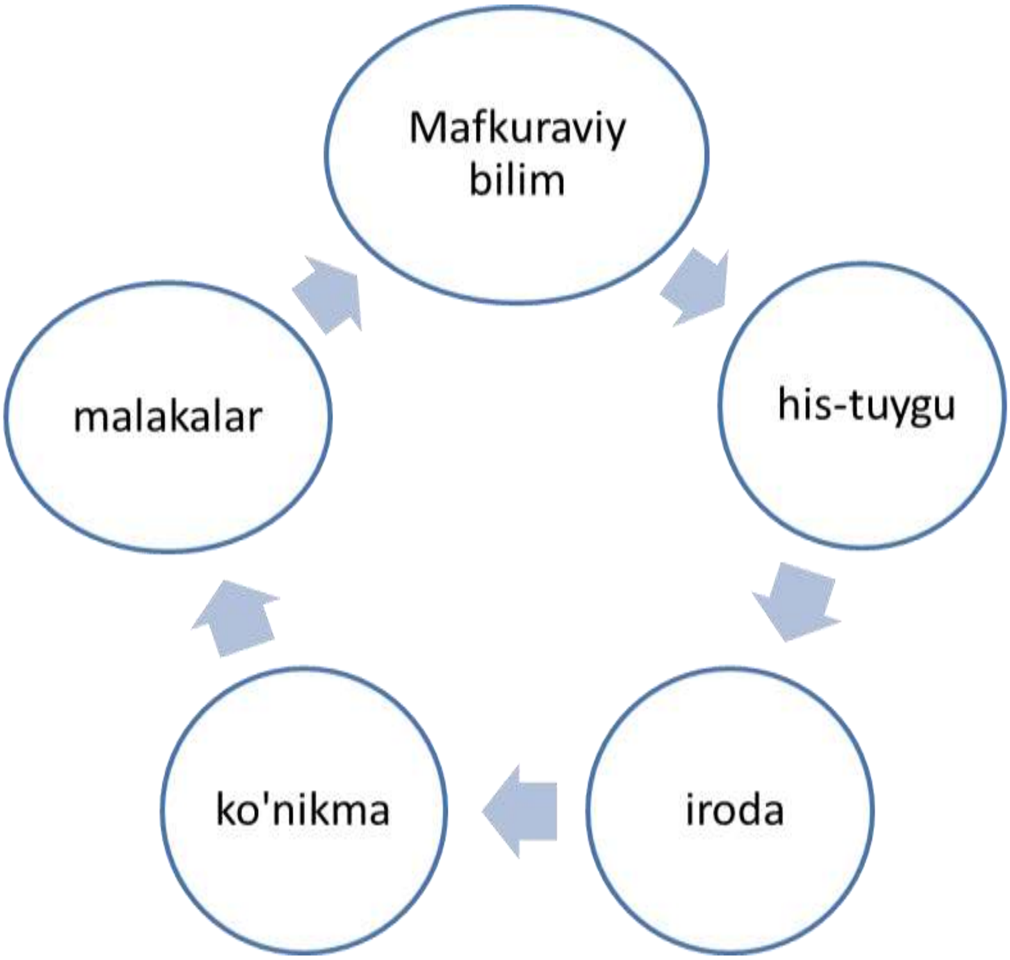

4.7-CHIZMA

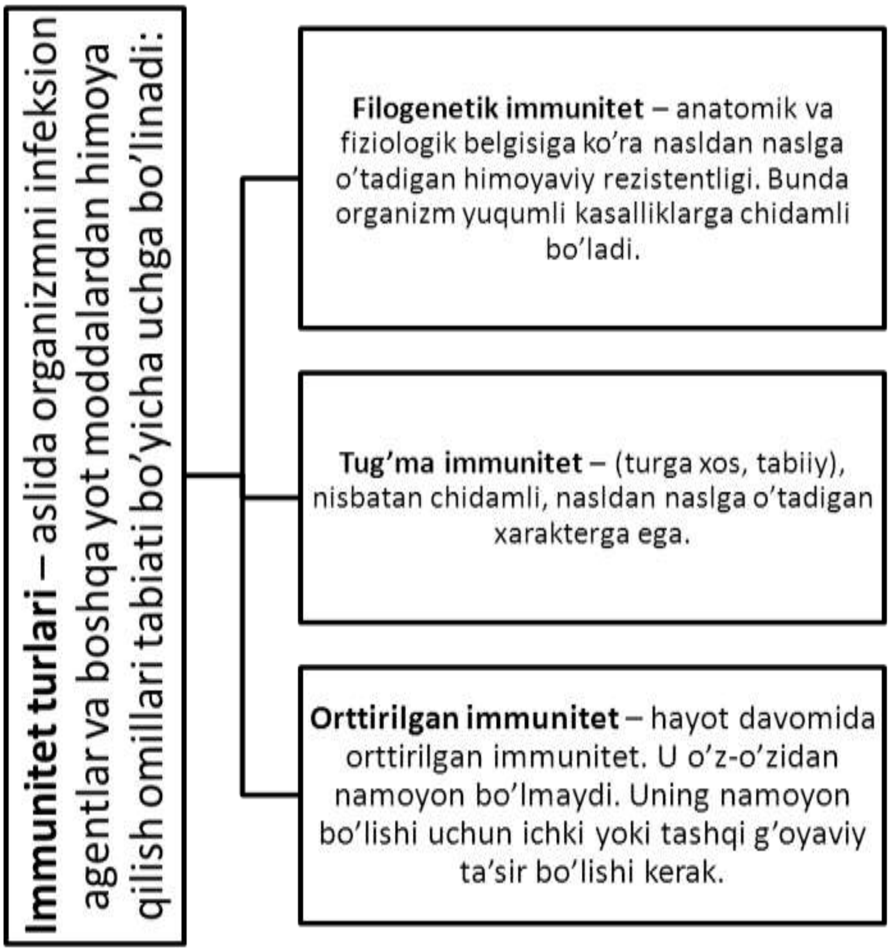

MAVZUGA DOIR TESTLAR

1. Hozirgi paytda dunyoda mavjud yadrosiz zonalarni belgilang

A. *Antarktida, Lotin Amerikasi, Tinch okeani janubiy qismi, Afrika qit'asi

B. Shimoliy Yevropa, Markaziy va Janubiy Osiyo

C. Avstraliya, Amerika, Yevropaning janubiy qismi

D. Xamma javoblar to'g'ri

2."Markaziy Osiyo - yadro qurolidan xoli zona" mavzusida xalqaro konferensiya qayerda va qachon bo'lib o'tgan.

A. *1997 yil 14-16 sentyabr Toshkentda

B. 1996 yil 14-15 sentyabr Almatada

C. 1995 yil 10-12 sentyabr Bishkekda

D. 1997 yil 14-15 sentyabr Ostonada

3. Yurtboshimiz BMT Bosh assambleyasining 48-sessiyasidagi nutqini qachon va qayerda so'zlagan?

A. *1993 yil 28 sentyabr, Nyu Yorkda

B. 1992 yil 2 mart, Vashingtonda

C. 1998 yil 15 sentyabr, Berlinda

D. 2000 yil 1 oktyabr, Londonda

4. NATOning «Tinchlik yo'lida hamkorlik» dasturiga O'zbekiston qachon qo'shilgan?

A. *1995 yil iyul

B. 1991 yil sentyabr

C. 1996 yil 11 oktyabr

D. 2000 yil 14 yanvar

5.Sizningcha siyosiy qaramlikdan ham dahshatliroq qaramlik nima?

A. *Fikr, tafakkur qaramligi.

B. Moddiy qaramlik

C. Hududdiy qaramlik.

D. Ilmiy qaramlik

6.Eski aqidalardan voz kechish deganda nimani tushunasiz?

A. *Biryoqlama va tor fikrlardan voz kechish

B. Eski milliy marosimlardan voz kechish

C. Milliy urf-odatlardan voz kechish

D. Diniy qadriyatlardan maahrum bo'lish

7. Jaxon mafkuraviy manzarasining o'zgarishiga sabab bo'lgan omillar?

A. XX asr so’nggida yuz bergan ijtimoiy-siyosiy o’zgarishlar

B. Ikki kutbli dunyo o’rtasidagi nisbny muvozanatning buzilishi

C. Geopolitik maksadlar sari kurash

D. *Barchasi to’g’ri

8. «Immunitet» so’zining ma’nosi nima?

*A. Ozod bo’lish, qutulish;

B. Himoya qilish, davolash;

C. Oqim;

D. Maydon.

9. Geopolitik maqsadlar o’zida nimalarni ifodalaydi?

A. muayyan davlatning rivojlanishini;

B. * muayyan davlatning o’z mavqyei ta’sirini o’zga hudud va mintaqalarda kuchaytirishga qaratilgan siyosati;

C. xalqaro insonparvarlikni;

D. tinch-totuv yashashni;

10. Mafkuraviy immunitet nima?

A. Kasallikka qarshi kurashish

B. Soxta g’oyalarning mohiyatini tushunib olish

C. *Turli g’oyaviy ta’sirlarga qarshn sog’lom g’oyalar bilan kurashish

D. Konservativ g’oyalarni yoqlash

11. O’zbekiston respublikasi birinchi Prezident I. Karimovning «Bugungi zamonda mafkura poligonlari yadro poligonlariga nisbatan ham ko’proq kuchga ega» degan fikri qaysi asarida bayon qilingan?

A. «Maqsadimiz - tinchlik. barqarorlik, hamkorlik», O’zbekiston televideniyesn muxbirining savollariga javoblarida 1995 yil 27 oktyabr

B. «Barkamol avlod-O’zbekiston taraqqiyotining poydevori». O’zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi IX sessiyasida so’zlagan no’tqida. 1997 yil 29 avgust

C. Turkiy tilli davlatlar boshliqlarining beshinchi uchrashuvida so’zlagan nutqida. 1998 yil 9 iyun

D. *«Jamiyatimiz mafkurasi xalqni-xalq. millatni millat qilishga xizmat etsin». «Tafakkur” jurnali bosh muharriri savollariga javoblaridan 1998 yil 2-son

12. Mafkura poligonlarining yadro poligonlaridan kuchliligini ifodalovchi sabablar?

A. Internetning keng yoyilish imkoniyati mavjudligi

B. Axborotlarning inson ongiga hohlagan vaqtda ta’sir eta olish imkoniyatiga ega bulmasligi

C. Jahonning turli qismlarida to’xtovsiz davom etayotgan hududiy harbiy to’qnashuvlar

D. *Axborot tarmoqlarining keng yoyilish imkoniyati mavjudligi va axborotlarning inson ongiga hohlagan vaqtda ta’sir eta olish imkoniyatiga egaligi

13. Dunyoni bo’lib olishga urinayotgan mafkuralar?

A. Buyuk davlatchilik gegemonizmi

B. Diniy mansublik va etnik birlik asosida

C. Sobiq ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy birlik asosida

D. *Barcha javoblar to’g’ri

14. Kosmopolitizm qanday mafkura?

A. *Vatansizlikni yoqlaydigan, milliy kadriyatlar va an’analarni tan olmaydigan mafkura

B. Hech narsani tan olmaslik. xamma narsani rad etishga asoslangan mafkura

C. Olamning asosini bitta deya tushuntiruvchi mafkura

D. Olamning oliy rux tomonidai yaratilganligini e’tirof etuvchi mafkura

15. Prezident Islom Karimov kim bilan suhbatlashganda yangi ibora «immunitet» so'zini ishlatdi?

A. *Fidokor gazetasi muxbirining savollariga javoblarida

B. O'zbekiston axborot vositalari xodimlarining savollariga javoblarida

C. Mustaqillik bayrami arafasida so'zlagan nutkida

D. Konstitusiyani kabul kilishda so'zlagan nutkida

5-MAVZU: G'OYAVIY TAHDIDLARNING YO'NALISHLARI. MAFKURAVIY TAJOVUZ VA AXBOROT XAVFSIZLIGI

Reja:

1. **XXI asrda mafkuraviy munosabatlar keskinlashuvining ijtimoiy, iqtisodiy sabablari va g'oyaviy tahdidlar**
2. **Mafkuraviy tajovuz va axborot xavfsizligi**

XXI asrda mafkuraviy munosabatlar keskinlashuvining ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy sabablari va g'oyaviy tahdidlar

XXI asrda mafkuraviy munosabatlar keskinlashuvining ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy sabablari axborot oqimining keskin rivojlanishi va globallashuv jarayonlari bilan bog'liq. Bu esa bugungi dunyodagi g'oyaviy-mafkuraviy jarayonlarning turli yo'nalishlarining vujudga kelishiga olib kelmoqda (5.1-chizmalarga qarang). Bunday g'oyaviy-mafkuraviy jarayonlarning turli yo'nalishlari Markaziy Osiyo mintaqasidagi mafkuraviy jarayonlariga ham ijobiy, ham salbiy ta'sir qilmoqda (5.2 va 5.3-chizmalarga qarang). Bu jarayonlarni o'rganishda O'zbekiston respublikasi birinchi prezidenti Islom Karimovning mafkuraviy tahdidlar, ularning mazmun-mohiyati va asosiy yo'nalishlari haqidagi "O'zbekiston XXI asrga intilmoqda, xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolotlari" asari asosida Shovinizm, genosid, fashizm, neofashizm, neokommunizm, irqchilik, diniy ekstremizm, fundamentalizm, terrorizm g'oyalarining reaksion mohiyati va ularga qarshi kurashning tarixiy zaruriyati tahlil qilish lozim (5.4 va 5.5-chizmalarga qarang).

Mahalliychilik, millatchilik, urug' aymog'chilik, korrupsiyaga qarshi kurash jarayonlarini o'rganishda milliy g'oyaga zid bo'lgan ichki tahdid va salbiy holatlarning mazmun-mohiyatini to'g'ri anglab yetish lozim (5.6-chizmaga qarang).

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkirlarning darslik va o'quv qo'llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T. : 2017.

2. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining “Milliy g’oya va ma’naviy-ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirish to’g’risida”gi Qarori.-«Xalq so’zi». 2006 yil, 26 avgust.
3. Karimov I. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin. –T. : O’zbekiston, 1999.
4. Karimov I. Milliy mafkura – davlatimiz va jamiyatimiz qurilishida biz uchun ruhiy-ma’naviy kuch-qudrat manbai. G’ T. 8. -T. : O’zbekiston, 2000. 462-474 betlar.
5. Karimov I.A. Ozod va obod vatan, erkin va farovon hayot–pirovard maqsadimiz. T.: O’zbekiston, 2000. 490,491,505, 565,566 betlar.
6. Karimov I.A. Asarlar to’plami. 1-20 jildlar. T. O’zbekiston. 1996-2013.
7. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma’naviyat, 2008. – 176 b.
8. Karimov I.A. Terrorizm xavfi to’g’risida. T.: “SHarq”, 2002.
9. Milliy istiqlol g’oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
10. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o’quv qo’llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
11. Milliy istiqlol g’oyasi (O’zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
12. Mamashokirov S., Tog’ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g’oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma’naviyat, 2007.
13. Milliy istiqlol g’oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.
14. Nazarov Q. Milliy istiqlol g’oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.
15. Nazarov Q. G’oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
16. Ochildiyev Abduvohid. Globallashuv va mafkuraviy jarayonlar. T.: “Muharrir”, 2009.
17. Shuxrat G’oyevnazarov “Halqaro terorezimning ildizi va manbayi” T.: “O’zbekiston”, 2009

Mafkuraviy tajovuz va axborot xavfsizligi

Mafkuraviy tajovuz va unga qarshi milliy xavfsizlikni ta’minlash hozirgi kun zaruratiga aylanib bormoqda. Har qanday jamiyat bunday makkor taxdidlarni yengishi uchun o’zida ogohlik, mafkuraviy xavfsizlik, to’kislik, jangovarlik, safarbarlik, umummilliy birlik kabi ijtimoiy sifatlarga ega bo’lishi kerak. Buning uchun Milliy istiqlol mafkurasining yot mafkuralarga qarshi kurash uslublari, jumladan, buzg’unchi g’oyalar mohiyatini fosh qilishga qaratilgan targ’ibot, mafkuraviy monitoring va tahdidlar mohiyatini xalqimiz ongi va qalbiga yetkazish, jaholatga qarshi ma’rifat tarqatish uslublaridan doimo va hamma joyda foydalanish taqozo qilinadi(5.5-chizmaga qarang).

Shunday ekan avvolo, tahdidlarning xususiyati va taraqqiyot sohalariga o’tkazadigan ta’sir darajasiga qarab, inson, shaxs, fuqaro, millat, davlat, jamiyat, mintaqa, global, ichki va tashqi, katta va kichik, shuningdek, iqtisodiy, sosial, siyosiy, ekologik, demografik, mafkuraviy, harbiy, tabiiy-iqlimiy, makon nuqtai nazaridan esa, uzoq va yaqin va boshqa shakllarining mohiyatini tug’ri anglab yetmoq lozim. Chunki, ular qanday shaklda yuzaga kelishidan qat’iy nazar, o’zining mohiyati-mazmuniga ko’ra jamiyat taraqqiyotiga qarshi qaratilgan kuch hisoblanadi(5.6-chizmaga qarang).

Ma’naviy-mafkuraviy tahdidlarni o’rganganda ma’naviy tahdidlarning xususiyatlari, zarari va turlariga alohida e’tibor berish maqsadga muvofiqdir. Bunda, g’oyaviy ta’sirda vaqt taqsimoti, g’oyaviy ta’sir yo’nalishlari, g’oyaviy ta’sir shakllari, g’oyaviy ta’sir uslublarini hisobga olish lozim(5.7-chizmaga qarang).

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkirlarning darslik va o’quv qo’llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. O’zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T. : 2017.
2. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining “Milliy g’oya va ma’naviy-ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirish to’g’risida”gi Qarori.-«Xalq so’zi». 2006 yil, 26 avgust.
3. Karimov I. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin. –T. : O’zbekiston, 1999.

4. Karimov I. Milliy mafkura – davlatimiz va jamiyatimiz qurilishida biz uchun ruhiy-ma’naviy kuch-qudrat manbai. G’ T. 8. -T. : O’zbekiston, 2000. 462-474 betlar.
5. Karimov I.A. Ozod va obod vatan, erkin va farovon hayot–pirovard maqsadimiz. T.: O’zbekiston, 2000. 490,491,505, 565,566 betlar.
6. Karimov I.A. Asarlar to’plami. 1-20 jildlar. T. O’zbekiston. 1996-2013.
7. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma’naviyat, 2008. – 176 b.
8. Karimov I.A. Terrorizm xavfi to’g’risida. T.: “SHarq”, 2002.
9. Milliy istiqlol g’oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
10. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o’quv qo’llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
11. Milliy istiqlol g’oyasi (O’zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
12. Mamashokirov S., Tog’ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g’oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma’naviyat, 2007.
13. Milliy istiqlol g’oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.
14. Nazarov Q. Milliy istiqlol g’oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.
15. Nazarov Q. G’oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
16. Ochildiyev Abduvohid. Globallashuv va mafkuraviy jarayonlar. T.: “Muharrir”, 2009.
17. Shuxrat G’oyevnazarov “Halqaro terorezimning ildizi va manbayi” T.: “O’zbekiston”, 2009

O’z-o’zini nazorat qilish bo’yicha savol va topshiriqlar?

1. Mustaqillikni mustahkamlashda milliy g’oyaning zarurligini izohlang?
2. O’zbekistonning xavfsizligiga bo’lgan mafkuraviy tahdidlarni ko’rinishlari qaysilari?

3. Yurtboshimiz I.Karimov – jamiyat taraqqiyotining g'oya va mafkuralar bilan bog'liqligi to'g'risida fikrlarini keltiring?
4. Vayronkor g'oyalarning jamiyat hayotiga salbiy ta'sirini izohlang?
5. Mafkuralarni mutloqlashtirishning salbiy oqibatlariga izoh bering?
6. Zararli g'oyalar ta'siri qanday shaklda ro'y beradi.
7. Mustaqillik davrida mamlakatimizning ma'naviy-mafkuraviy hayotida vujudga kelgan mafkuraviy bo'shliqning ko'rinishlarini sanab bering

Mustaqil o'rganish uchun mavzular

1. Global muammolar falsafasi
2. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari hamda taraqqiyot kafolatlari
3. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin
4. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch

5-MAVZU: G’OYAVIY TAHDIDLARNING YO’NALISHLARI. MAFKURAVIY TAJOVUZ VA AXBOROT XAVFSIZLIGI MAVZUSI BO’YIChA ILOVALAR

5.1-CHIZMA

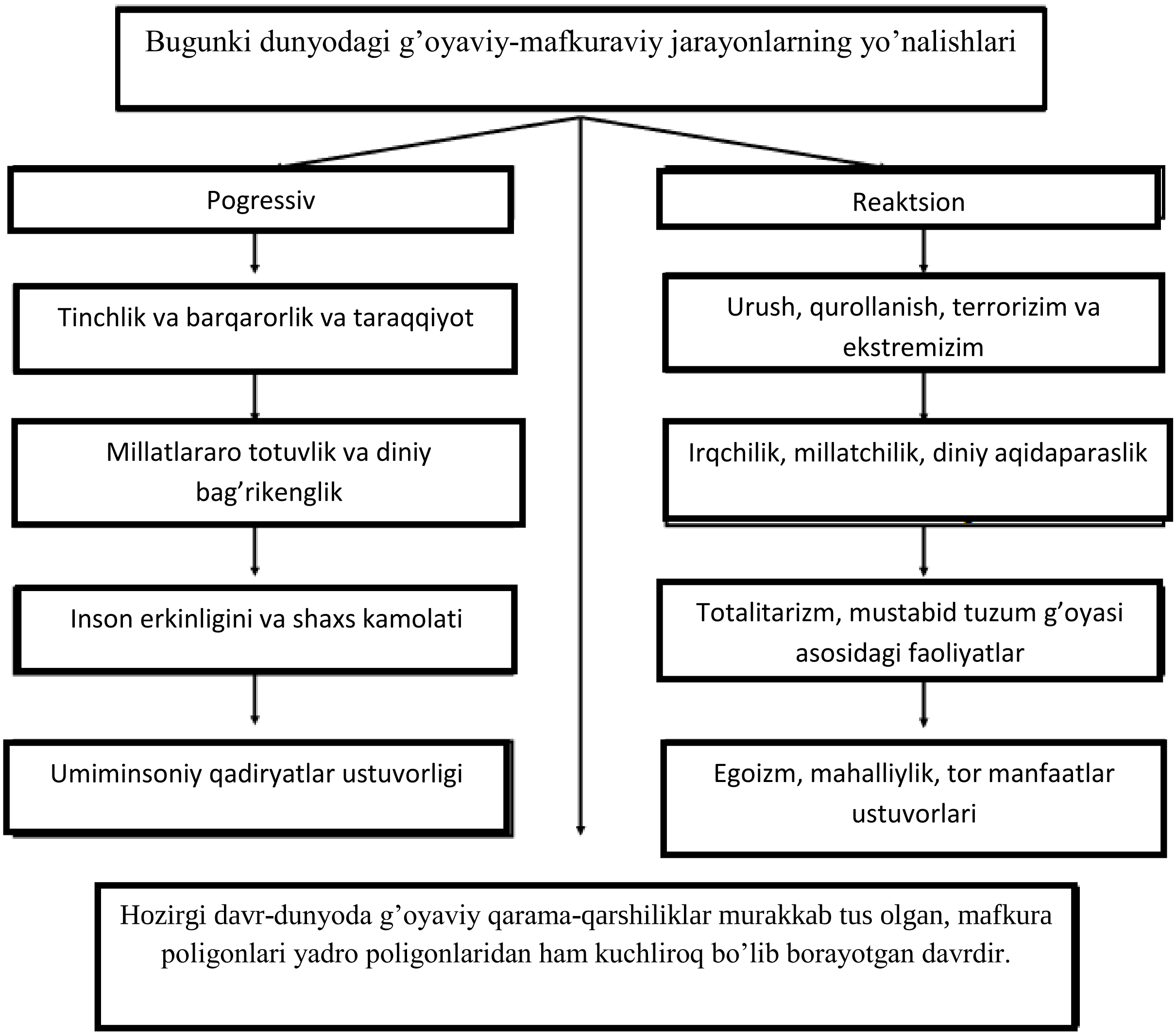

5.2-CHIZMA

5.3-CHIZMA

5.4-CHIZMA

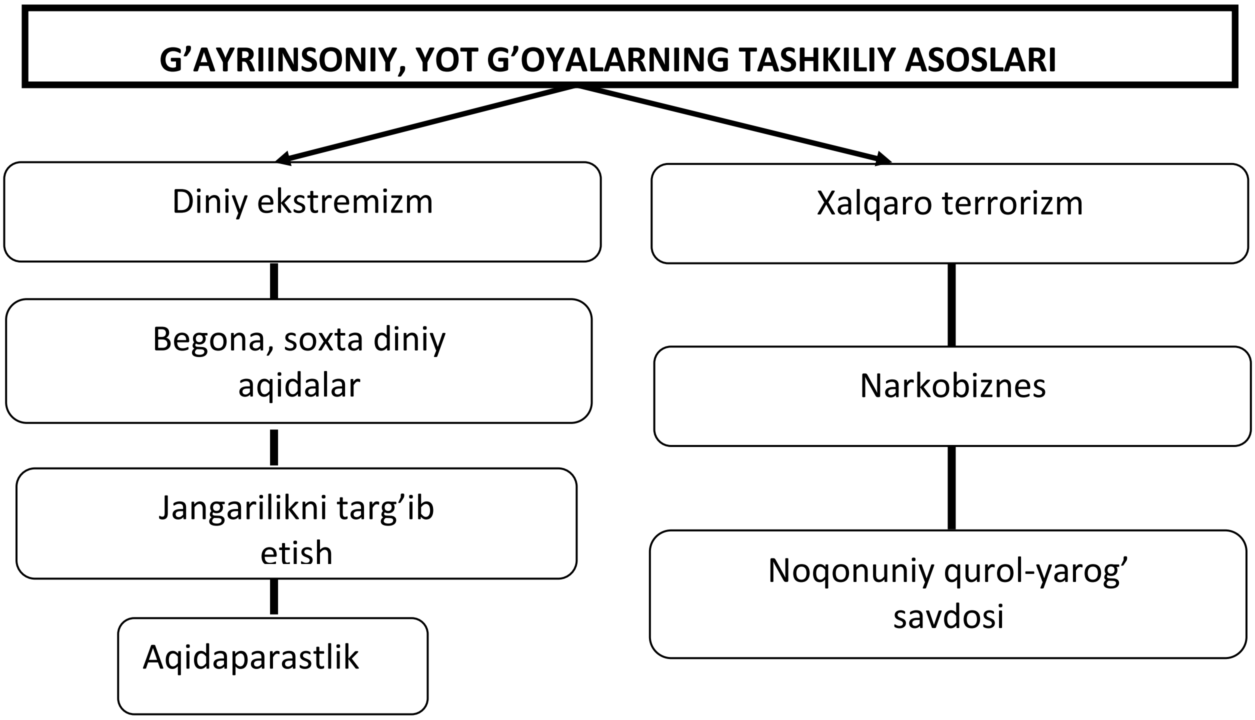

5.5-CHIZMA

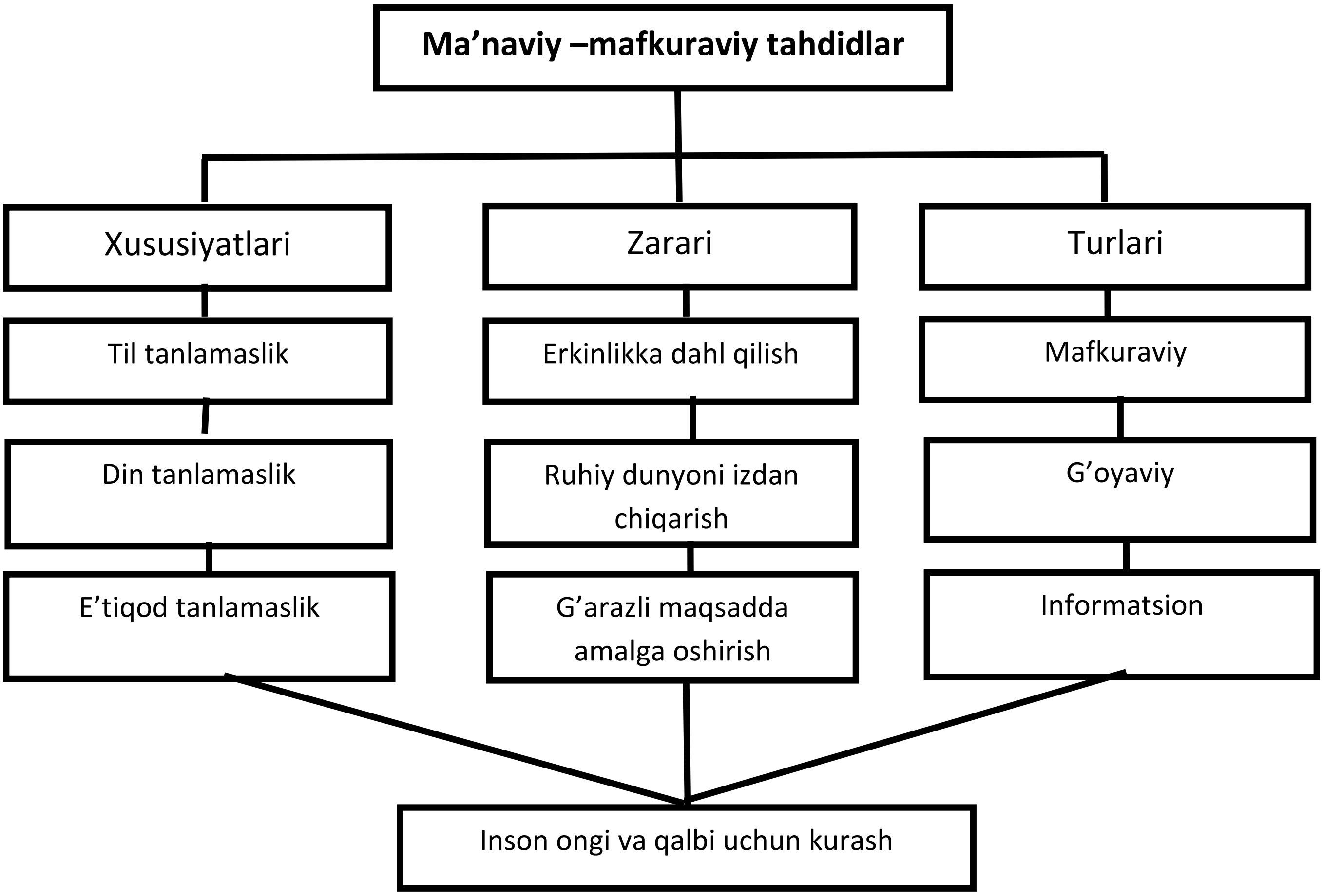

5.5-CHIZMA

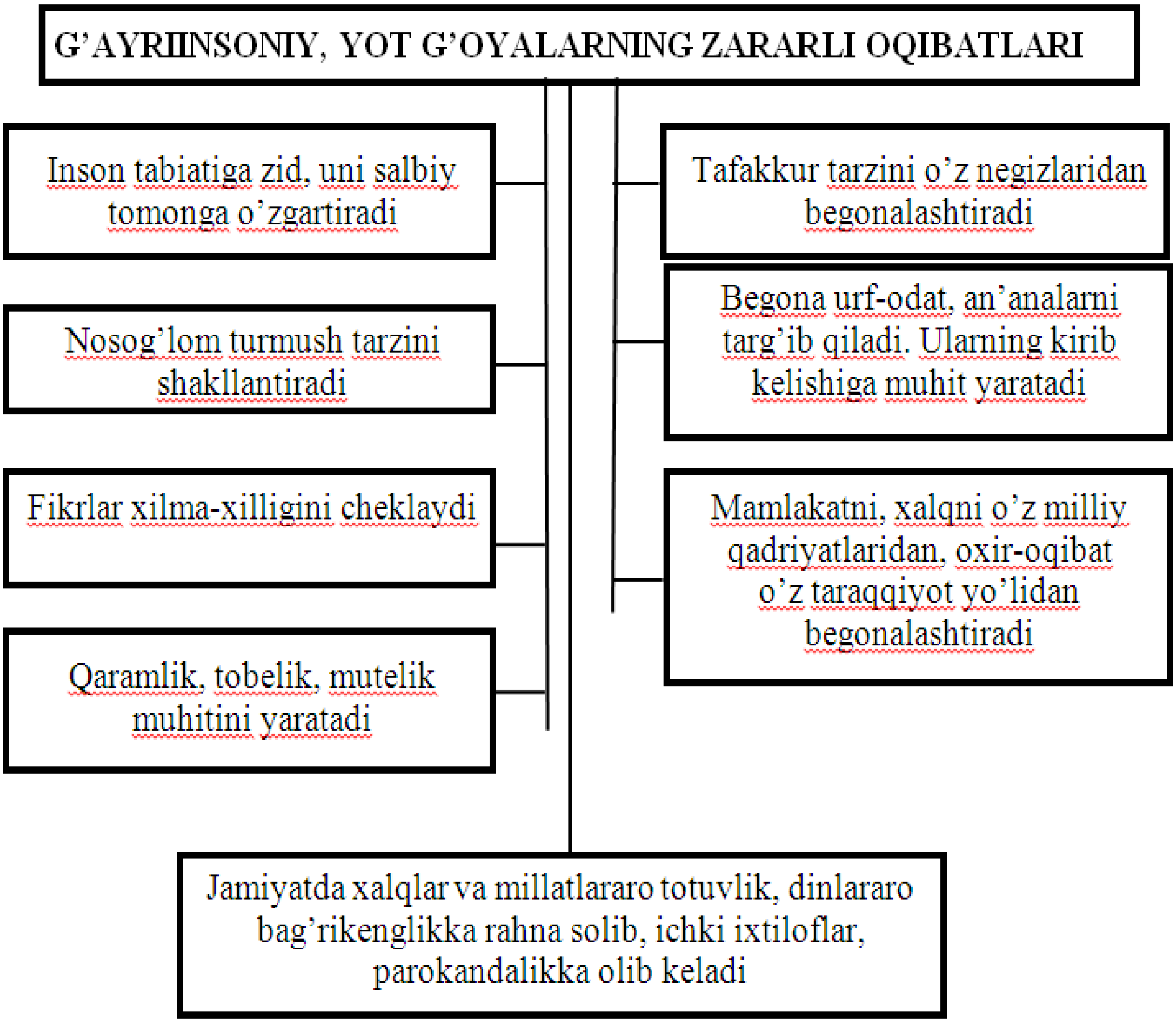
G'AYRIINSONIY, YOT G'OYALARNING ZARARLI OQIBATLARI
Inson tabiatiga zid, uni salbiy tomonga o'zgartiradi
Nosog'lom turmush tarzini shakllantiradi
Fikrlar xilma-xilligini cheklaydi
Qaramlik, tobelik, mutelik muhitini yaratadi
Tafakkur tarzini o'z negizlaridan begonalashtiradi
Begona urf-odat, an'analarni targ'ib qiladi. Ularning kirib kelishiga muhit yaratadi
Mamlakatni, xalqni o'z milliy qadriyatlaridan, oxir-oqibat o'z taraqqiyot yo'lidan begonalashtiradi
Jamiyatda xalqlar va millatlararo totuvlik, dinlararo bag'rikenglikka rahna solib, ichki ixtiloflar, parokandalikka olib keladi

5.7- CHIZMA

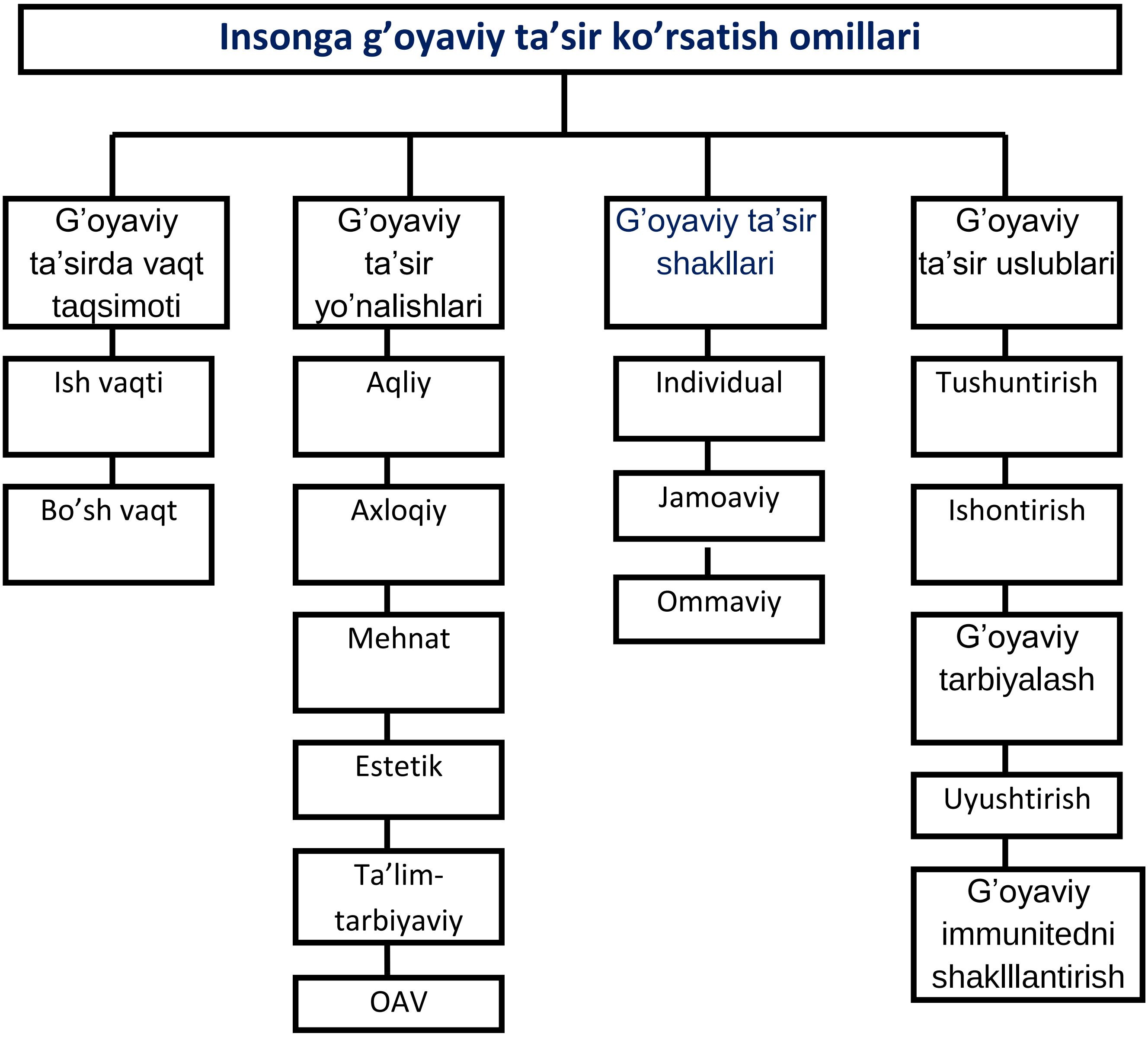

MAVZUGA DOIR TESTLAR

1. Vaxobiylik oqimi islom dinining qaysi mazxabiga mansub?

A. xanafiya mazxabiga (Abu Xanifa);

B. molikiya mazxabiga (Malik ibn Onas);

C. *xanbaliya mazxabiga (Ibn Xanbal);

D. shofi'iya mazxabiga (ash-Shofi'iy).

2. Mamlakatimiz xavfsizligiga tahdid solib turuvchi tashqi xavf-xatarlar deganda eng tug'ri javob qaysi?

A. Etnik, demografik, yadro urushi xavfi;

B. *Mintaqaviy mojarolar, Shovinizm va agressiv millatchilik, ekologik taxlika va h.k.;

C. Qirg'in qurollar savdosi, rivojlangan va qoloq mamlakatlar urtasidagi keskinlikning avj olishi;

D. Hamma javoblar tug'ri.

3. Islom fundamentalizmi tushunchasi nima?

A. Jamiyat a'zolariga diniy saboq berishni izchil tashkil etish kerakligi tug'risidagi qarashlar;

B. Qur'on va hadislar har qanday dunyoqarashning asosidir deb tushunuvchi kishilar mafkurasi;

C. Barcha ijtimoiy munosabatlar shariat qonunlari asosida qayta qurilishi shart deb hisoblovchi kishilarning qarashlari;

D. *Hammasi tug'ri.

4. Diniy ekstremizm nima?

A. *Dinning va diniy dunyoqarashning millat va jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyatini burttirib kursatish;

B. O'zi e'tiqod qiladigan diniy dunyoqarashni mutlaq haqiqat deb tushunuvchi kishining mafkurasi;

C. Milliy o'zlikni anglash faqat diniy dunyoqarash orqaligina ruy beradi deb tushunish;

D. Hokimiyat uchun zurlik bilan kurashuvchi diniy-siyosiy harakat.

5. Buyuk davlatchilik shovinizmi Prezident I.Karimovning qaysi asarida bayon etilgan?

A. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillari;

B. *O’zbekiston XXI asr busag’asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari;

C. Ma’naviy yuksalish yulida;

D. Buyuk kelajagimizni o’z qulimiz bilan quramiz.

6. Inson dunyoqarashini shakllantirishga, maqsadli g’oyaviy bilimlar bilan qurollantirishga yunaltirilgan jarayon qanday nomlanadi?

A. mafkuraviy tajovuz;

B. *mafkuraviy tarbiya;

C. mafkuraviy xavfsizlik;

D. mafkuraviy tolerantlik.

7. Quyidagilardan qaysi biri Yurt tinchligi g’oyasining asosiy tamoyilariga kirmaydi?

A. Sarhadlar daxlsizligi

B. Fuqarolarning Vatanga sadoqati

C. Fildoiylik

*D. Erkin tadbirkorlik faoliyati

8. “Xizbut-tahrir” tashkiloti qachon va kim tomonidan tashkil etilgan?

*A. 1953-yilda Taqiyuddin Nabhoniy

B. 1950- yilda Muhammad Xusayin Fadallo

C. 1950- yilda Taqiyuddin Nabhoniy

D. 1956-yilda Hasan alg’Banno

9. Prezident I.Karimov ta’kidlaganidek «G’oyaga qarshi faqat g’oya, fikrga qarshi faqat fikr, jaholatga qarshi… bilan kurash olib bormog’imiz lozim» nuqtalar o’rnini to’ldiring.

A) ma’naviyat;

*B) ma’rifat;

S) adolat;

D) shafqatlilik;

10. G’oyaviy bushliq nima?

A. o’zga mafkura ta'sir eta boshlagan holat.

B. *oldingi mafkura o’tmishga aylangach, uning urnnni bosadngan ilg’or g’oyaviy tizimning hali shakllanmagan holati;

C. yangi g’oya paydo bo’lmagan holat;

D. eski g’oya o’z o’rnini bushatib bermagan holat;

11. Muayyan jamiyatning ichki va tashki tahdidlarga dosh berolmasligining sababi nimada?

A Aholi sonining kamligida

V Mehnatga yaroqli aholi qatlamining kamligida

S* Jamiyat g’oyaviy asosining kuchsizligida

D Jamiyat g’oyaviy asosining kuchliligida

12. Prezident I.Karimov tomonidan korrupsiya va jinoyatchilikka qarshi kurashning asosiy strategik yo’nalishlari qilib nimalar olingan?

A. * iqtisodiy, huquqiy jazolarni yanada kuchaytirish, korrupsiya va jinoyatchilikka qarshi kurash muhitini yaratish;

B. siyosiy, huquqiy halqaro tashkilotlar tajribasi;

C. inson huquqlari deklarasiyasi moddalariga rioya qilinishini ta’minlash;

D. ta’lim-tarbiyani kuchaytirish.

13. Mahalliychilik va urug’-aymoqchilikning eng katta salbiy oqibati deganda asosan nimani tushunish kerak?

A. *milliy-ma’naviy barqarorlikka rahna soladi;

B. boshqa etnik guruhlarda ishonchsizlikni keltirib chiqaradi;

C. mamalakatning xalqaro obro’siga putur yetkaziladi;

D. qonun buzilishiga olib keladi.

14. Bir millatni o’zga millatlardan ustun qo’yishga undovchi ta’limot?

A Nigilizm

V Materializm

S* Shovinizm

D) Kosmopolitizm

15. Psixologik urush bu –

A. *Ongga ta’sir ko’rsatish

B. Xotiraga ta’sir ko’rsatish

C. Aqlga ta’sir ko’rsatish

D. Irodaga ta’sir ko’rsatish

6-MAVZU: JAMIYAT BARQARORLIGINI TA’MINLASHNING IJTIMOIY-G’OYAVIY ASOSLARI.

Reja

1. Jamiyat barqarorligini ta’minlashda iqtisodiy-siyosiy va ijtimoiy- ma’naviy omillarining mushtarakligi.

2. Mamlakatda Millatlararo (totuvlik) hamkorlik va dinlararo bag’rikenglik, (tolerantlik) –ijtimoiy barqarorlikni ta’minlash sharti, uning siyosiy va qonuniy-haquqiy asoslarini mustahkamlashda davlatning bo’sh islohatchilik ro’li.

3. O’zbekistonda milliy madaniy markazlarning tashkil qilinishi millatlararo barqarorlikni ta’minlash vositasi.

Jamiyat barqarorligini ta’minlashda iqtisodiy-siyosiy va ijtimoiy- ma’naviy omillarining mushtarakligi.

Jamiyatda, xususan, har qanday davlatning siyosiy, iqtisodiy, ma’naviy barqaror rivojlanishi ikki muhim jihat bilan bog’liq bo’ladi: birinchisi, ijtimoiy-siyosiy beqarorlik (albatta uning oldini olish kerak), ya’ni notinchlik bo’lsa, ikkinchisi, ijtimoiy-siyosiy barqarorlikdir. Jamiyat barqarorligining iqtisodiy-siyosiy va ijtimoiy-ma’naviy omillari o’rganishda (6.1 chizmaga qarang) O’zbekiston respublikasi birinchi prezidenti Islom Karimov tamonidan ishlab chiqilgan “o’zbek modeli”ning besh tamoyili va uning “O’zbekiston XXI asrga intilmoqda, xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolotlari” asarini o’rganish lozim(6.2-chizmaga qarang).

Ijtimoiy-siyosiy barqarorlik demokratik, adolatli jamiyat qurishning eng muhim asoslaridan biri hisoblanadi. Ijtimoiy-siyosiy barqarorlikni o’rganishda quyidagilarga e’tibor bermoq lozim: 1) jamiyat hayotining osoyishtaligi; 2) ijtimoiy tuzum elementlarining uyg’unligi; 3) jamiyatdagi ijtimoiy birliklar (millatlar, turli ijtimoiy qatlamlar va boshqa) vakillarining hamkorligi va hamjihatligi; 4) Jamiyat a’zolarining haq-huquqlarini ta’minlanganligi; 5) tinchlik,

millatlar va fuqarolararo totuvlikni, sarhadlarimiz daxlsizligini, mamlakatimiz hududiy yaxlitligini ta'minlanganligi (6.3-chizmaga qarang).

Ijtimoiy-siyosiy beqarorlik, notinchlik holatlarini o'rganishda quyidagilarga e'tibor bermoq lozim: tajovuzkorlik, aqidaparastlik, diniy ekstremizm, islom fundamentalizmi, davlat shovinizmi, millatchilik, agressiv millatchilik, korrupsiya va jinoyatchilik, mahalliychilik va urug'-aymoqchilik (6.4-chizmaga qarang), shuningdek, o'z siyosatini, ta'sirini o'tkazish va hukmronlik qilishga urinayotgan kuchlar, terrorizm, ekstremizm, fundamentalizm va hokazo (6.5-chizmaga qarang).

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkurlarning darslik va o'quv qo'llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. Karimov I.A. Ona yurtimiz baxtu istiqboli va buyuk kelajagi yo'lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. - Toshkent : O'zbekiston. 2015. - 302 b.
2. Karimov I.A. Asarlar to'plami. 1-20 jildlar. T. O'zbekiston. 1996-2013.
3. Karimov I.A. Xavfsizlik va tinchlik uchun kurashamiz. 10-jild. – T.: O'zbekiston, 2002. – 432 b.
4. Karimov I.A. Asosiy vazifamiz – Vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirish. –T.: O'zbekiston, 2010
5. Karimov I.A. Bu muqaddas Vatanda azizdir inson. -Toshkent: O'zbekiston, 2010.
6. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
7. Milliy istiqlol g'oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
8. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o'quv qo'llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
9. Milliy istiqlol g'oyasi (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
10. Mamashokirov S., Tog'ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma'naviyat, 2007.
11. Milliy istiqlol g'oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.

Mamlakatda Millatlararo (totuvlik) hamkorlik va dinlararo bag'rikenglik, (tolerantlik) –ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash sharti, uning siyosiy va qonuniy-haquqiy asoslarini mustahkamlashda davlatning bosh islohatchilik ro'li.

Yangi ming yillik arafasida, butun ma'rifatli dunyo o'z taraqqiyot istiqbollari strategiyasini belgilab olmoqda ekan, biz ham mamlakatimizning rivojlanishi strategiyasi, islohotlarni chuqurlashtirish va jamiyatni yangilash borasida ustuvor yunalishlarni belgilab oldik. Shunday ekan, dastlab, O'zbekiston o'zaro munosabatlarni olib borishda boshqa davlatlarning ichki ishalriga aralashmaslik, xalqaro xamkorlikni rivojlantirish, dunyo mamlakatlari bilan teng huquqlilik asosida sherikchilik qilish, barcha mojaro va muammolarni faqat tinch siyosiy va huquqiy vositalar bilan hal etish tarafdori ekanini anglab yetmoq lozim. Sungra, Aholisi 130 ga yakin millat va elatdan iborat bo'lgan ruhiy va ma'naviy ehtiyojlari xilma-xil bo'lgan O'zbekistonday mamlakatda insonni tili, millati, irqi, dini, ijtimoiy kelib chiqishi, e'tiqodi, shaxsi va ijtimoiy mavqeidan qat'i nazar insonligi uchun ulug'lash, ijtimoiy hamkorlik kabi g'oyat insonparvar siyosatni qaror toptirayotganligiga e'tibor bermoq kerak (6.6-chizmaga qarang). Shu bilan birga mamlakatda Millatlararo (totuvlik) hamkorlik (6.7-chizmaga qarang) va bag'rikenglik (6.8-chizmaga qarang), diniy bag'rikenglik (6.9-chizmaga qarang), dinlararo bag'rikenglik, ya'ni tolerantlik (6.10-chizmaga qarang) tushunchalarining mohiyatini to'g'ri tushunib, ularning ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashdagi o'rnini, siyosiy va qonuniy-huquqiy asoslarini mustahkamlashda davlatning bosh islohotchilik rolini tahlil qilish lozim.

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkurlarning darslik va o'quv qo'llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. Karimov I.A. Ona yurtimiz baxtu istiqboli va buyuk kelajagi yo'lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. - Toshkent : O'zbekiston. 2015. - 302 b.
2. Karimov I.A. Asarlar to'plami. 1-20 jildlar. T. O'zbekiston. 1996-2013.

3. Karimov I.A. Asosiy vazifamiz – Vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirish. –T.: O'zbekiston, 2010
4. Milliy istiqlol g'oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
5. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o'quv qo'llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
6. Milliy istiqlol g'oyasi (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
7. Mamashokirov S., Tog'ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma'naviyat, 2007.
8. Milliy istiqlol g'oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.
9. Nazarov Q. Milliy istiqlol g'oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.

O'zbekistonda milliy madaniy markazlarning tashkil qilinishi millatlararo barqarorlikni ta'minlash vositasi.

Mustaqillik yillarida xalqimizning milliy qadriyatlarini tiklash, yangi ma'no-mazmun bilan boyitish yo'lida bir qator xayrli ishlar amalga oshirildi. O'zbekistonda milliy madaniy markazlarning tashkil qilishda millatlararo barqarorlikni ta'minlashni o'rganishda 1994 yil 23 apreldagi Prezident farmoni asosida tashkil etilgan Respublika «Manaviyat va ma'rifat» jamoatchilik markazi, o'zbek xalqining ma'naviy-madaniy merosini tiklash, millat kelajagini belgilaydigan ijodiy saloxiyatini Vatan ravnaqi sari yo'naltirishga qaratilgan muhim tadbirlar, ko'rgazmalar tashkil etish kabi masalalarining mohiyatini anglab yetish lozim. Respublika «Manaviyat va ma'rifat» jamoatchilik markazi xuzurida «Oltin meros» xalkaro xayriya jamg'armasi maqsad va vazifalarining mohiyatini o'rganmoq kerak. Sungra, O'zbekistonda milliy madaniy markazlarning faoliyati natijasida shakllanib borayotgan milliy qadriyatlarimizning (6.11-chizmaga qarang) millatlararo barqarorlikni ta'minlashdagi o'rnini tahlil qilish maqsadga muvofiq.

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkurlarning darslik va o'quv qo'llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. Karimov I.A. Ona yurtimiz baxtu istiqboli va buyuk kelajagi yo'lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. - Toshkent : O'zbekiston. 2015. - 302 b.
2. Karimov I.A. Asarlar to'plami. 1-20 jildlar. T. O'zbekiston. 1996-2013.
3. Milliy istiqlol g'oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
4. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o'quv qo'llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
5. Milliy istiqlol g'oyasi (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
6. Mamashokirov S., Tog'ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma'naviyat, 2007.
7. Milliy istiqlol g'oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.
8. Nazarov Q. Milliy istiqlol g'oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.

Mavzuga oid savollar:

1. Jamiyatning iqtisodiy-siyosiy, ijtimoiy- ma'naviy omillarining mushtarakligi deganda nimani tushunasiz?
2. Millatlararo totuvlik deganda nimani tushunasiz?
3. Dinlararo bag'rikenglik g'oyasining mazmun mohiyatini tushuntiring?
4. Hozirda respublikamizda faoliyat yuritayotgan qanday milliy-madaniy markazlarni bilasiz?
5. Respublika «Manaviyat va ma'rifat» jamoatchilik markazi faoliyatining mazmun-mohiyatini tushuntirib bering?

Mustaqil o'rganish uchun mavzular

1. Bunyodkor g'oyalar va ularning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni.
2. O'zbekistonda millatlararo totuvlik va dinlararo bag'rikenglik g'oyalarini shakllanishining huquqiy asoslari.
3. Jamiyat barqarorligining asosiy omillari.

6-MAVZU: JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING IJTIMOIY-G'OYAVIY ASOSLARI MAVZUSI BO'YICHA ILOVALAR

6.1-CHIZMA

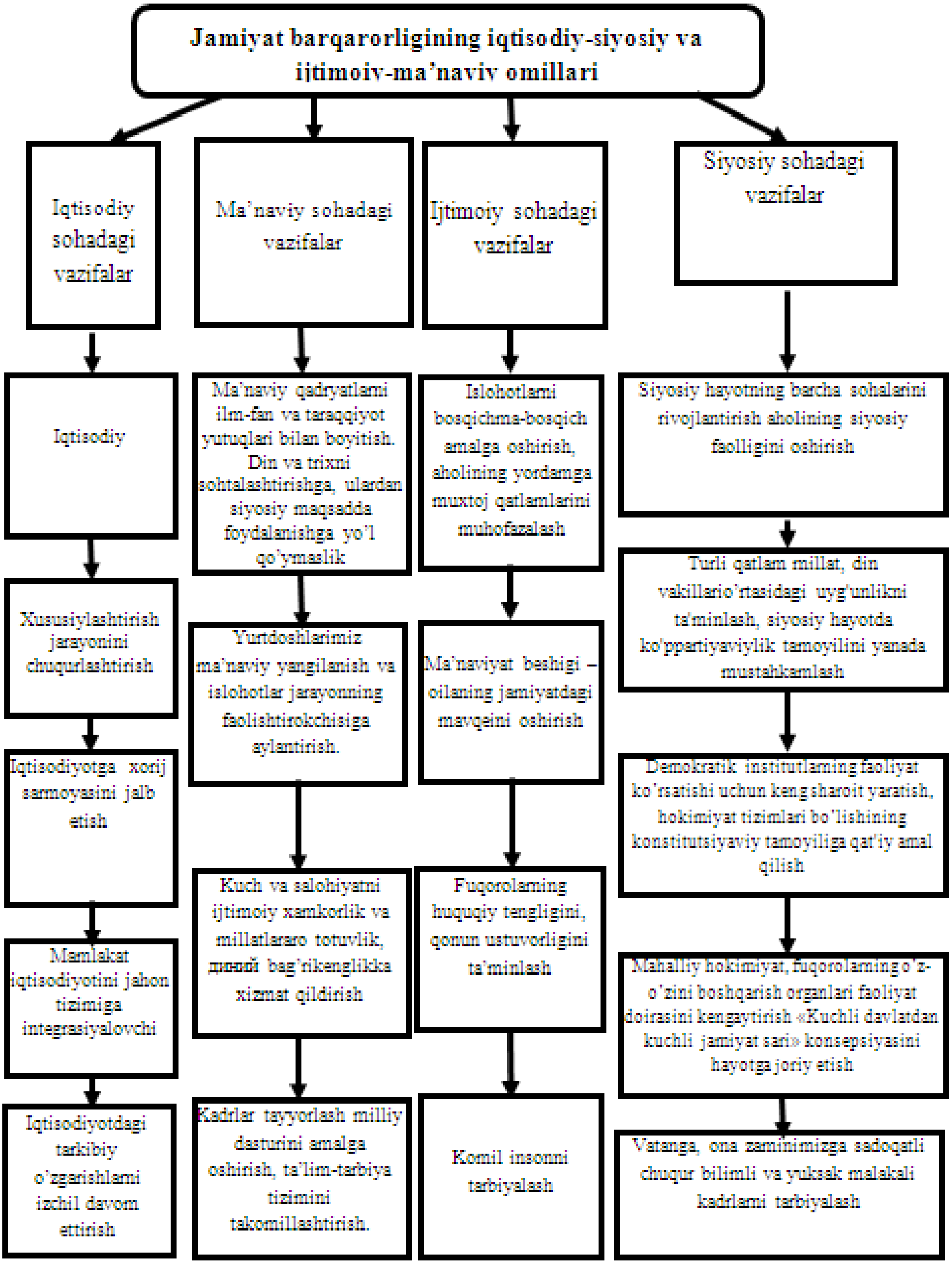

6.2-CHIZMA

«Biz mavjud real xavf-xatarlarga jiddiy qaraymiz. Ayni vaqtda imkoniyatlarimizni, jozibali jihatlarimiz va afzal tomonlarimizni ham bilamiz. Bizning mineral xomashyo, insoniy va ishlab chiqarish zahiralarimiz ichki barqarorligimizning va xalqaro nufuzimizning mustahkam kafolati bo'lib xizmat qiladi. Mamlakatimiz XX1 asrda jahon iqtisodiyoti, madaniyati va siyosatida munosib o'rin olish uchun tarixiy imkoniyatlarga ega».

Islom Karimov.

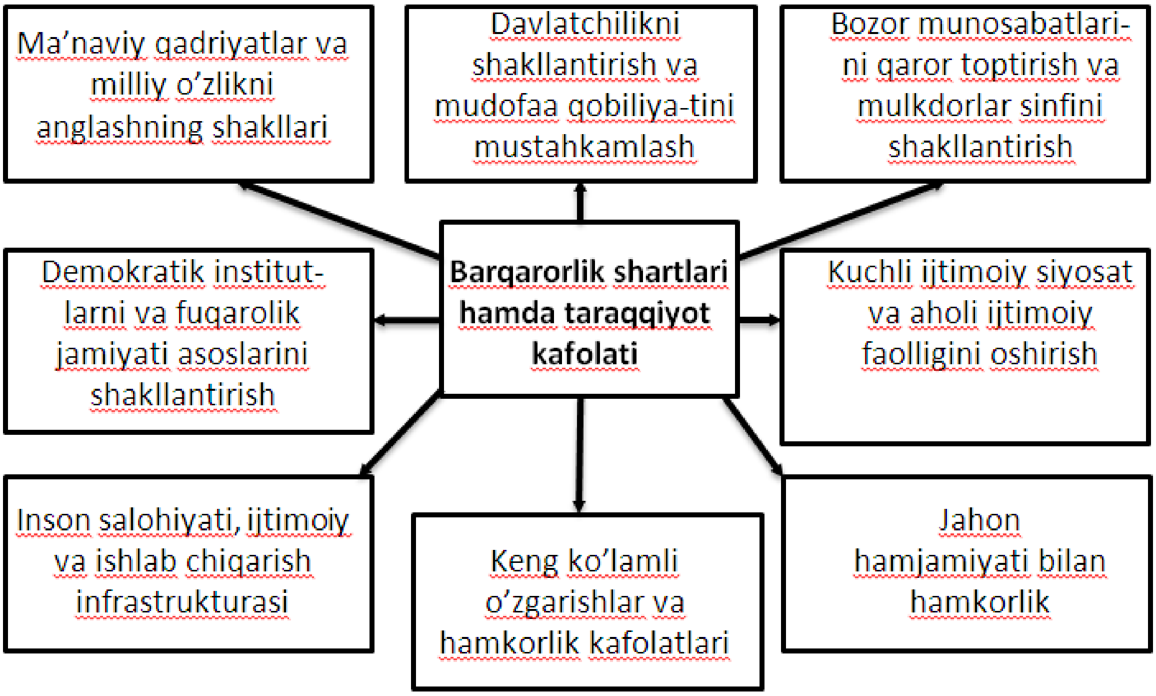

6.3-CHIZMA

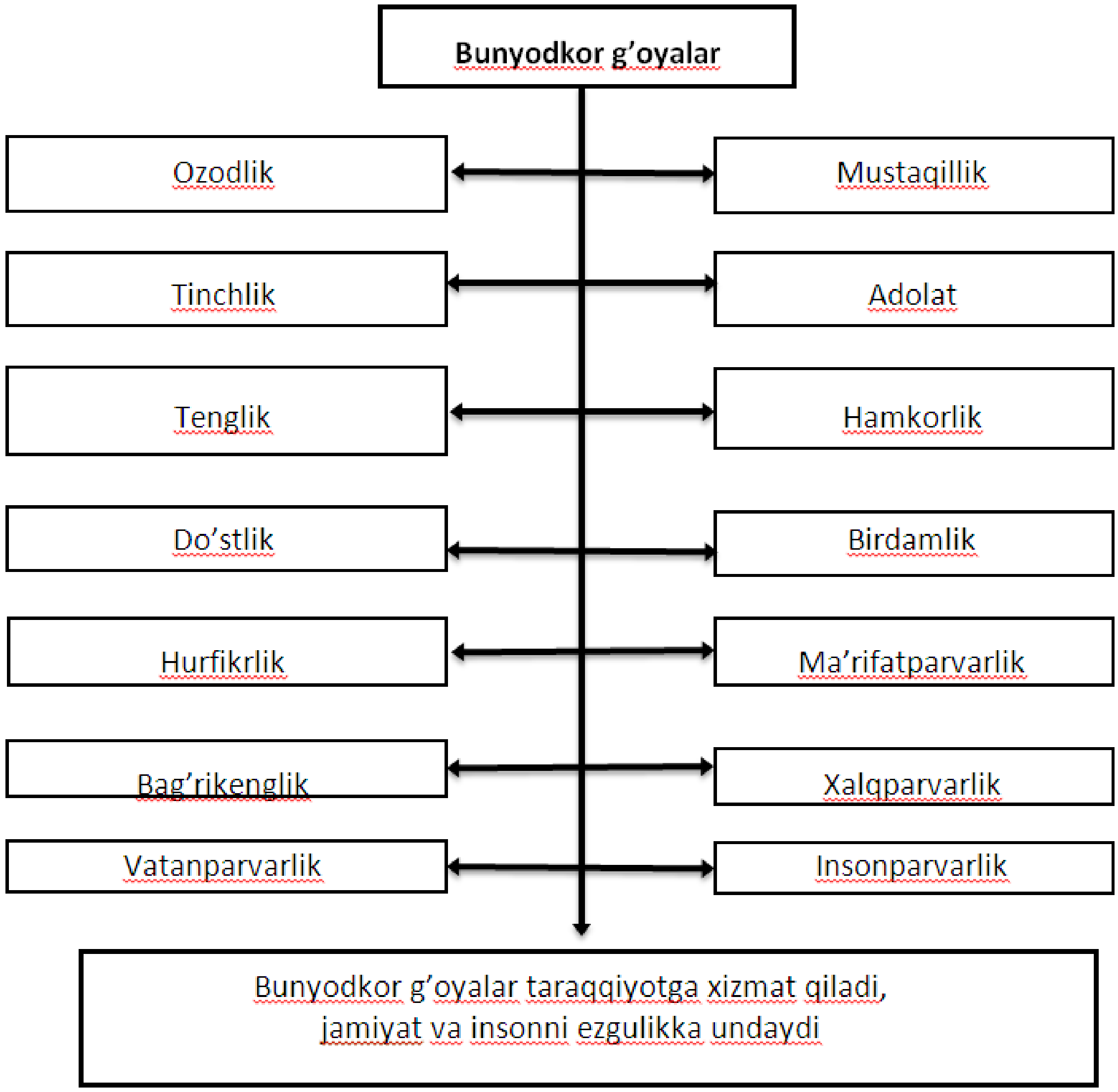

Bunyodkor g'oyalar
Ozodlik
Mustaqillik
Tinchlik
Adolat
Tenglik
Hamkorlik
Do'stlik
Birdamlik
Hurfikrlik
Ma'rifatparvarlik
Bag'rikenglik
Xalqparvarlik
Vatanparvarlik
Insonparvarlik
Bunyodkor g'oyalar taraqqiyotga xizmat qiladi,
jamiyat va insonni ezgulikka undaydi

6.4-CHIZMA

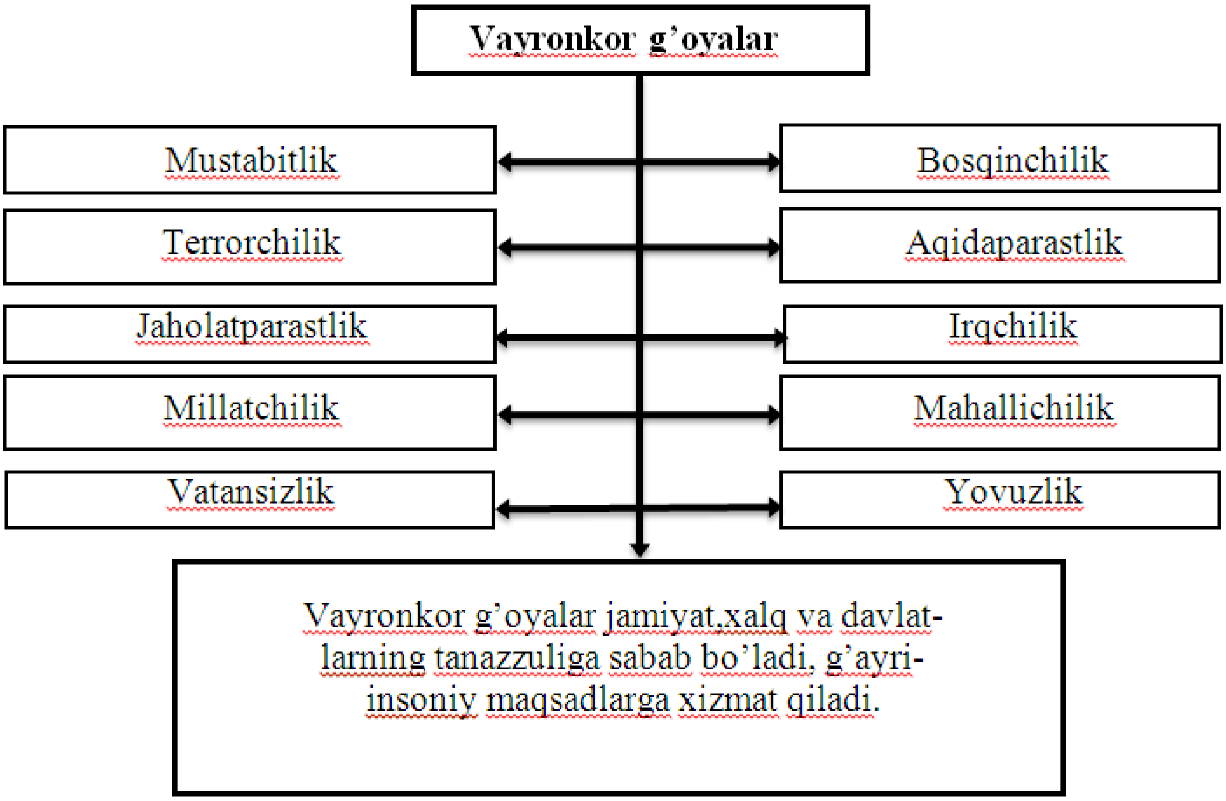
Vayronkor g'oyalar
Mustabitlik
Bosqinchilik
Terrorchilik
Aqidaparastlik
Jaholatparastlik
Irqchilik
Millatchilik
Mahallichilik
Vatansizlik
Yovuzlik
Vayronkor g'oyalar jamiyat,xalq va davlat-larning tanazzuliga sabab bo'ladi, g'ayri-insoniy maqsadlarga xizmat qiladi.

6.5-CHIZMA

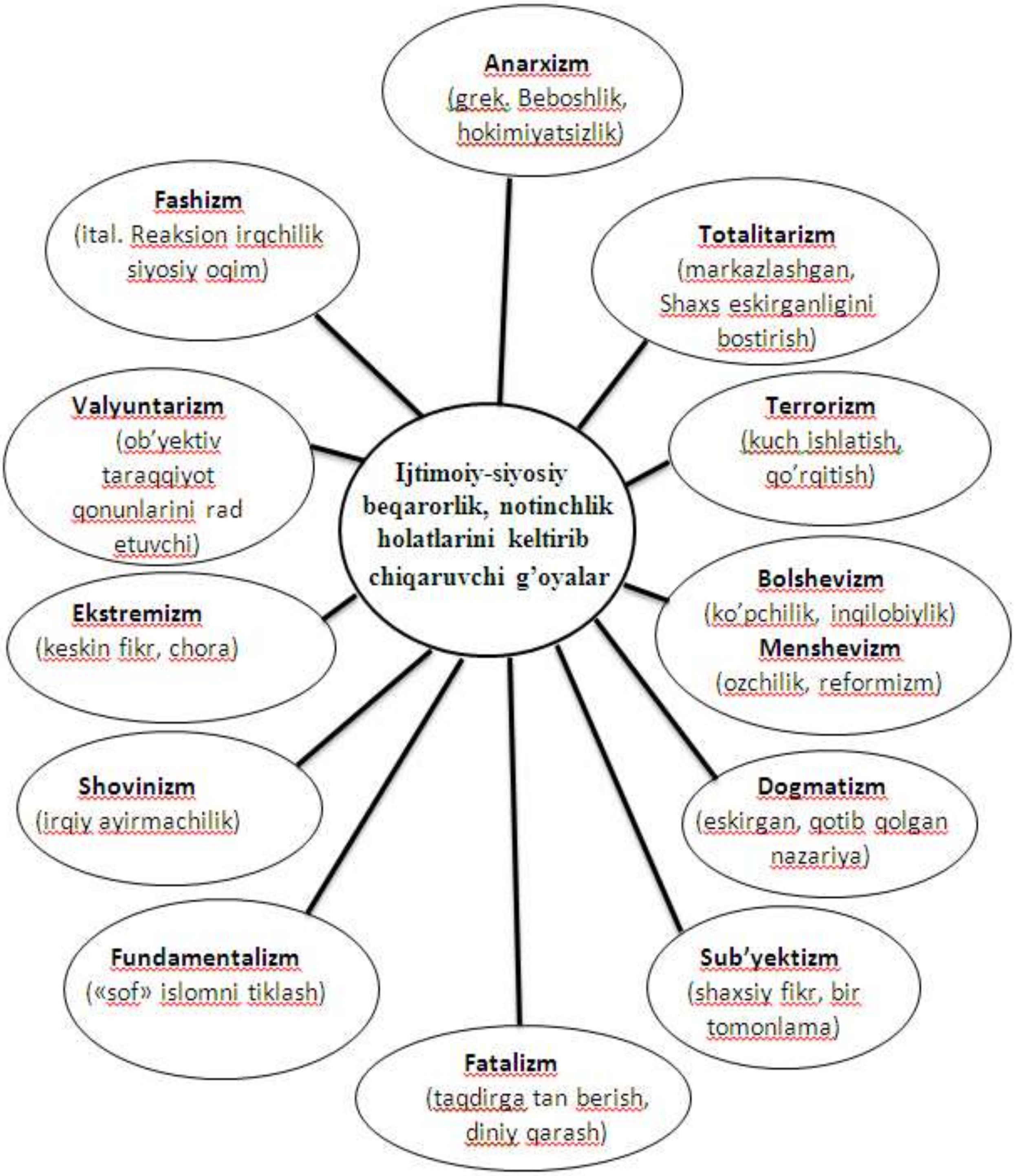
Ijtimoiy-siyosiy beqarorlik, notinchlik holatlarini keltirib chiqaruvchi g'oyalar
Anarxizm (grek. Beboshlik, hokimiyatsizlik)
Totalitarizm (markazlashgan, Shaxs eskirganligini bostirish)
Terrorizm (kuch ishlatish, qo'rqitish)
Bolshevizm (ko'pchilik, inqilobiylik)
Menshevizm (ozchilik, reformizm)
Dogmatizm (eskirgan, qotib qolgan nazariya)
Sub'yektizm (shaxsiy fikr, bir tomonlama)
Fatalizm (taqdirga tan berish, diniy qarash)
Fundamentalizm («sof» islomni tiklash)
Shovinizm (irqiy ayirmachilik)
Ekstremizm (keskin fikr, chora)
Valyuntarizm (ob'yektiv taraqqiyot qonunlarini rad etuvchi)
Fashizm (ital. Reaksion irqchilik siyosiy oqim)

6.6-CHIZMA

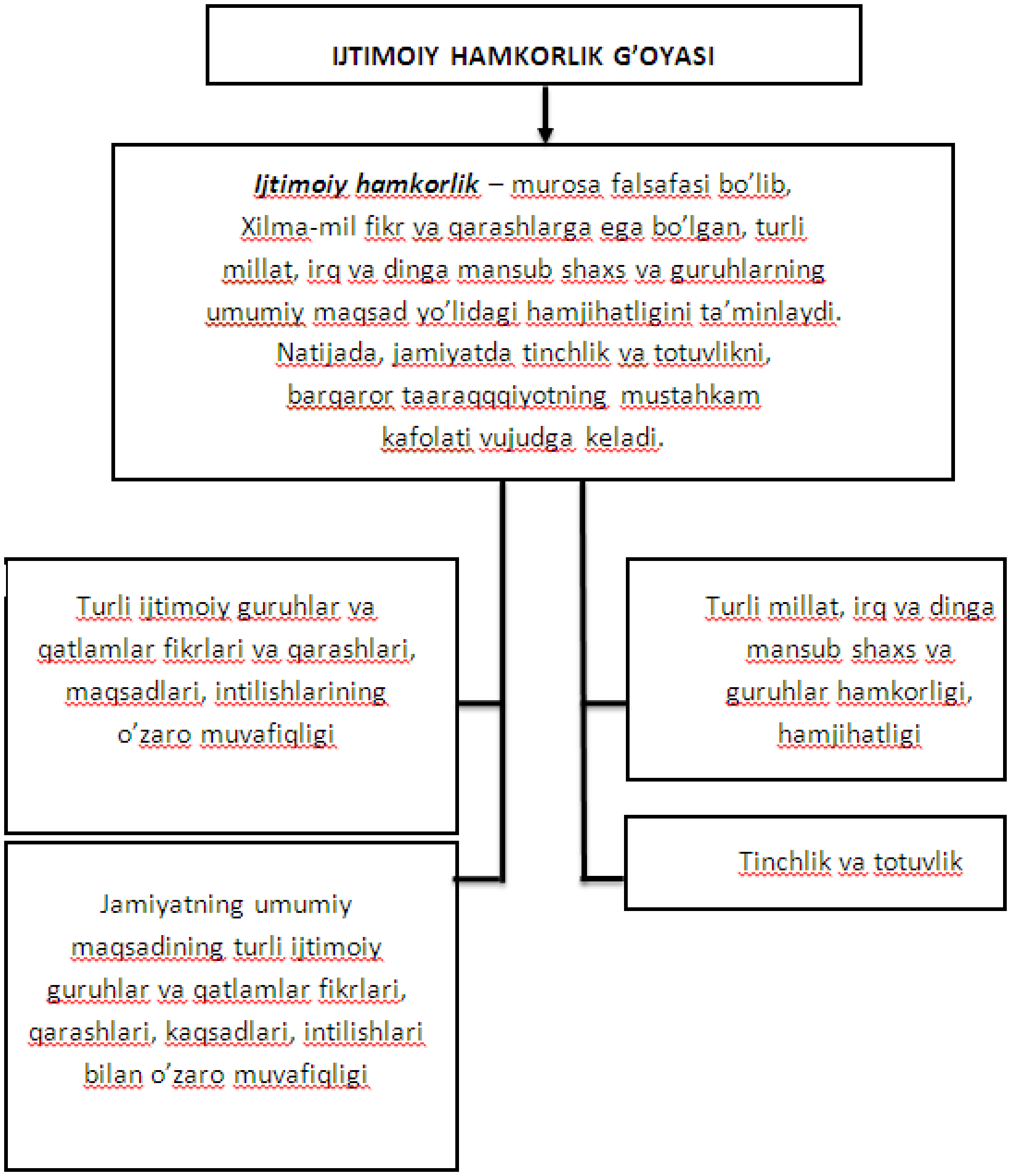
IJTIMOIY HAMKORLIK G'OYASI
Ijtimoiy hamkorlik – murosa falsafasi bo'lib, Xilma-mil fikr va qarashlarga ega bo'lgan, turli millat, irq va dinga mansub shaxs va guruhlarning umumiy maqsad yo'lidagi hamjihatligini ta'minlaydi. Natijada, jamiyatda tinchlik va totuvlikni, barqaror taaraqqqiyotning mustahkam kafolati vujudga keladi.
Turli ijtimoiy guruhlar va qatlamlar fikrlari va qarashlari, maqsadlari, intilishlarining o'zaro muvafiqligi
Jamiyatning umumiy maqsadining turli ijtimoiy guruhlar va qatlamlar fikrlari, qarashlari, kaqsadlari, intilishlari bilan o'zaro muvafiqligi
Turli millat, irq va dinga mansub shaxs va guruhlar hamkorligi, hamjihatligi
Tinchlik va totuvlik

6.7-CHIZMA

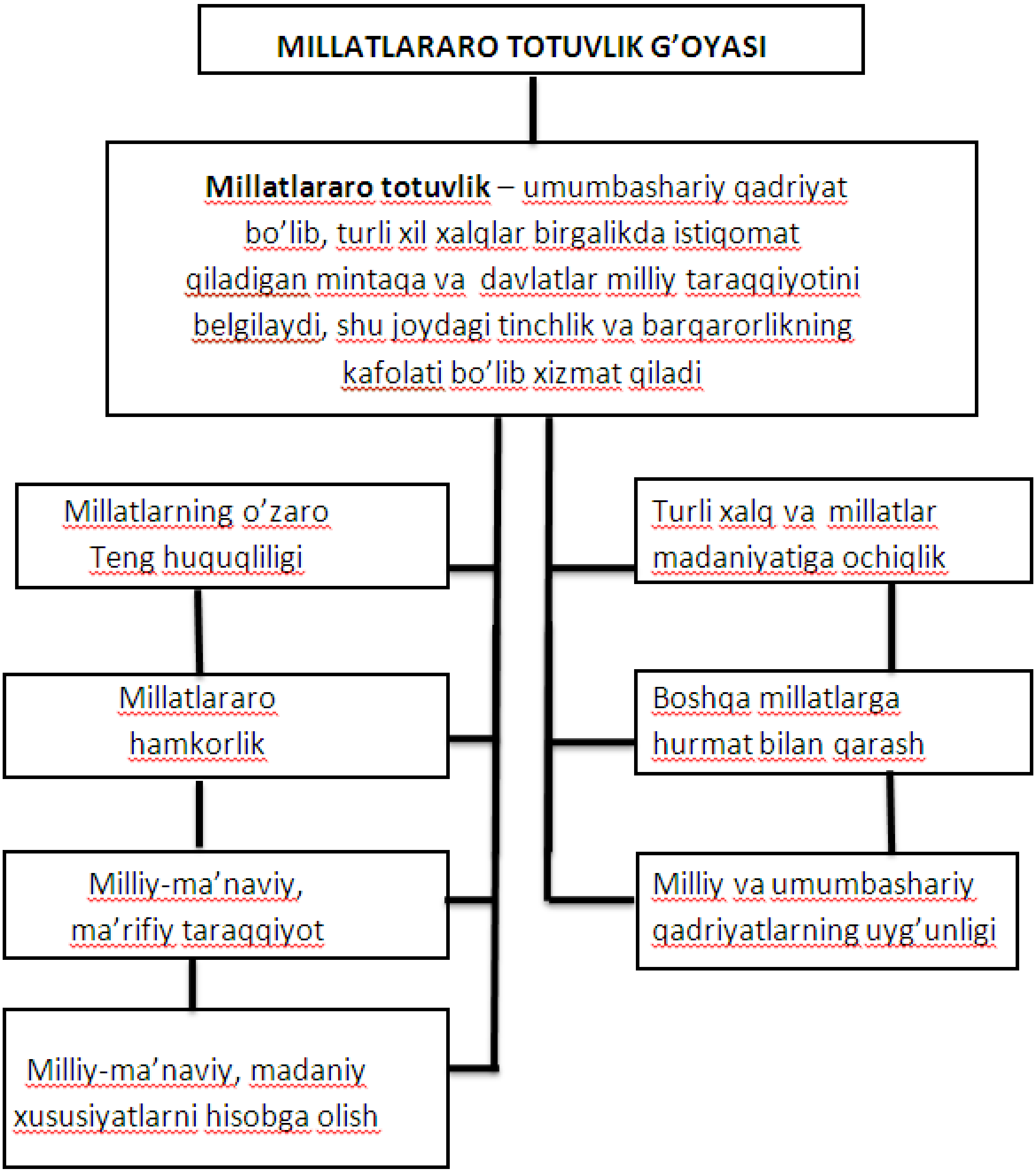
MILLATLARARO TOTUVLIK G'OYASI
Millatlararo totuvlik – umumbashariy qadriyat bo'lib, turli xil xalqlar birgalikda istiqomat qiladigan mintaqa va davlatlar milliy taraqqiyotini belgilaydi, shu joydagi tinchlik va barqarorlikning kafolati bo'lib xizmat qiladi
Millatlarning o'zaro Teng huquqliligi
Millatlararo hamkorlik
Milliy-ma'naviy, ma'rifiy taraqqiyot
Milliy-ma'naviy, madaniy xususiyatlarni hisobga olish
Turli xalq va millatlar madaniyatiga ochiqlik
Boshqa millatlarga hurmat bilan qarash
Milliy va umumbashariy qadriyatlarning uyg'unligi

6.8-CHIZMA

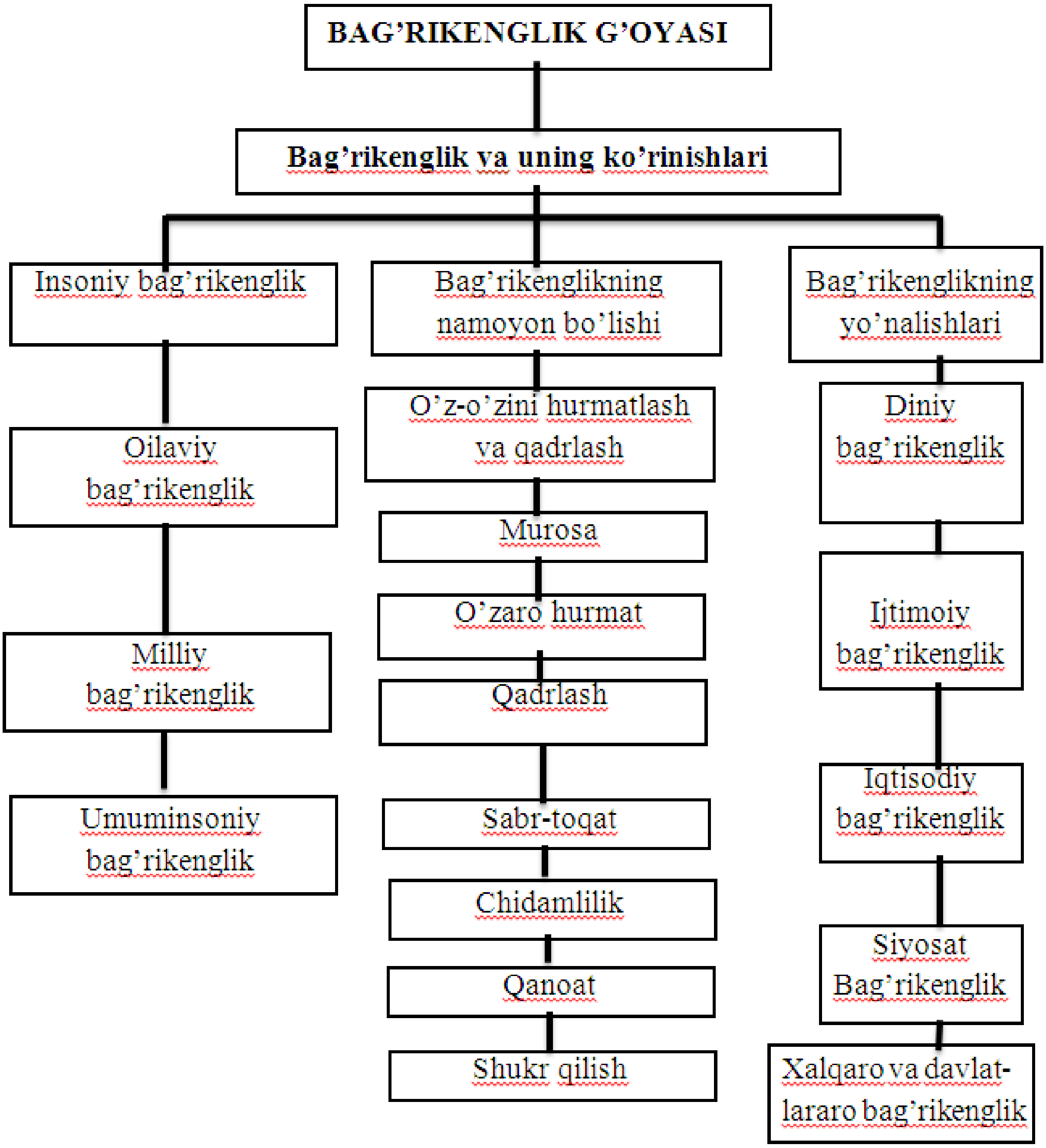
BAG'RIKENGLIK G'OYASI
Bag'rikenglik va uning ko'rinishlari
Insoniy bag'rikenglik
Oilaviy bag'rikenglik
Milliy bag'rikenglik
Umuminsoniy bag'rikenglik
Bag'rikenglikning namoyon bo'lishi
O'z-o'zini hurmatlash va qadrlash
Murosa
O'zaro hurmat
Qadrlash
Sabr-toqat
Chidamlilik
Qanoat
Shukr qilish
Bag'rikenglikning yo'nalishlari
Diniy bag'rikenglik
Ijtimoiy bag'rikenglik
Iqtisodiy bag'rikenglik
Siyosat Bag'rikenglik
Xalqaro va davlat-lararo bag'rikenglik

6.9-CHIZMA

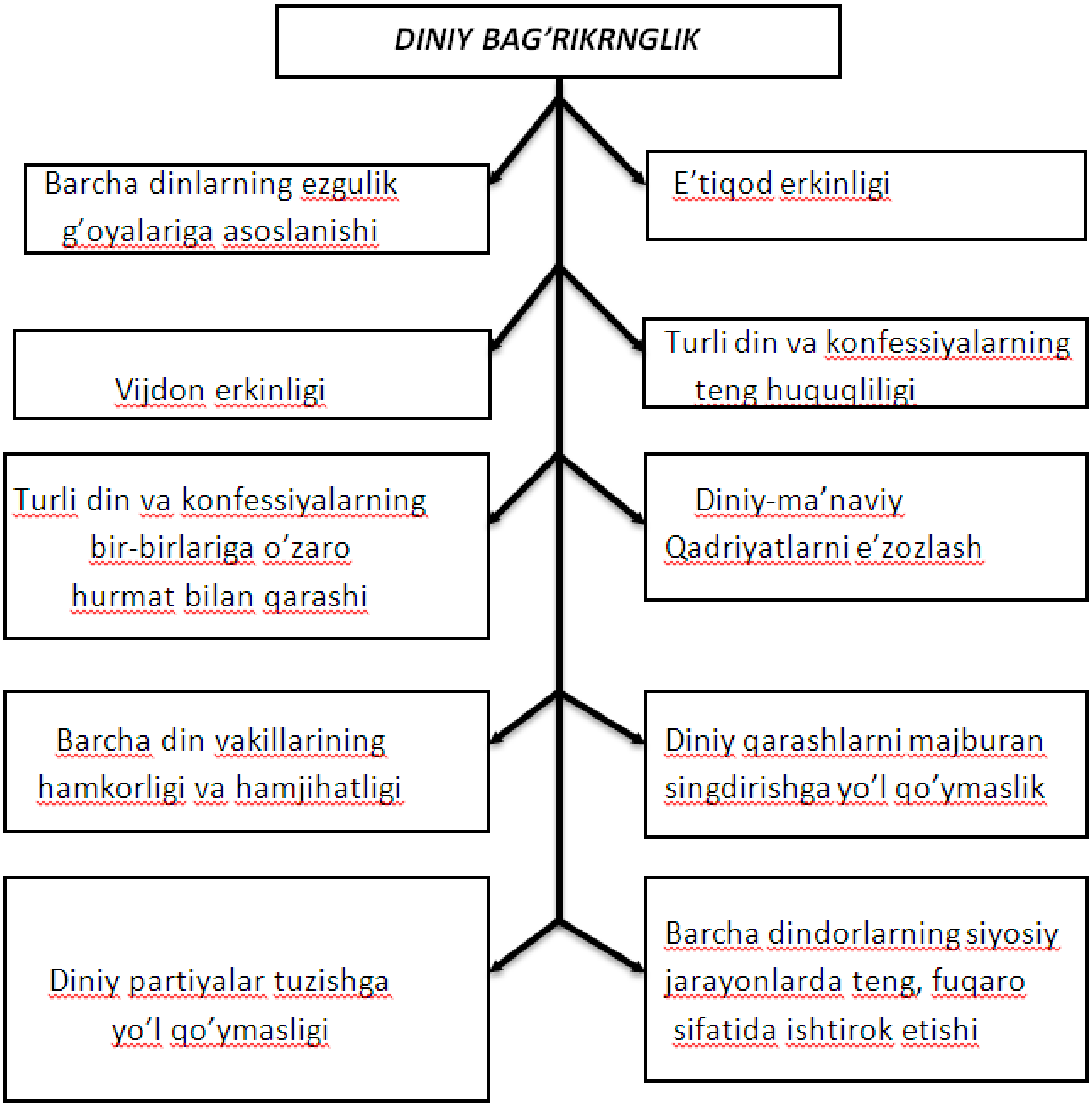
DINIY BAG'RIKRNGLIK
Barcha dinlarning ezgulik g'oyalariga asoslanishi
E'tiqod erkinligi
Vijdon erkinligi
Turli din va konfessiyalarning teng huquqliligi
Turli din va konfessiyalarning bir-birlariga o'zaro hurmat bilan qarashi
Diniy-ma'naviy Qadriyatlarni e'zozlash
Barcha din vakillarining hamkorligi va hamjihatligi
Diniy qarashlarni majburan singdirishga yo'l qo'ymaslik
Diniy partiyalar tuzishga yo'l qo'ymasligi
Barcha dindorlarning siyosiy jarayonlarda teng, fuqaro sifatida ishtirok etishi

6.10-CHIZMA

DINLARARO BAG'RIKENGLIK G'OYASI

DINLARARO BAG'RIKENGLIK – xilma-xil diniy e'tiqodga ega bo'lgan kishilarning bir zamin, bir Vatanda, oliyjanob g'oya va niyatlar yo'lida hamkor va hamjihat bo'lib yashashini anglatadi. Qadim-qadimdan din aksariyat ma'naviy qadriyatlarni o'zida mujassam etib keladi. Milliy qadriyatlarning asrlar osha bezavol yashab kelayotgani ham dinning ana shu tabiati bilan bog'liq.

Turli konfessiyalarning teng huquqliligi

Diniy e'tiqod erkinligi

Turli konfessiyalarga

Vijdon erkinligi
Diniy qadriyatlarni

6.11-CHIZMA

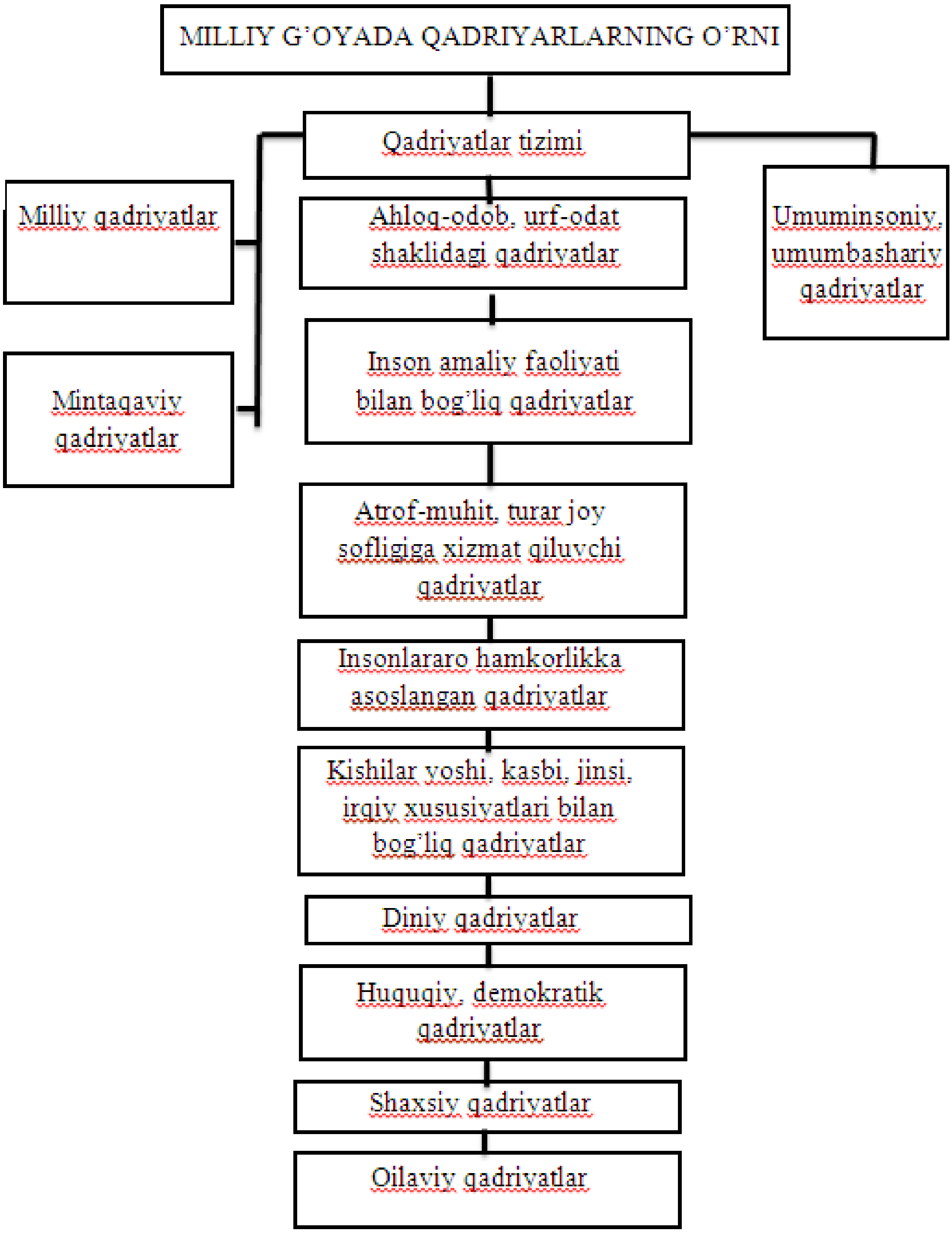
MILLIY G'OYADA QADRIYARLARNING O'RNI
Qadriyatlar tizimi
Milliy qadriyatlar
Mintaqaviy qadriyatlar
Umuminsoniy, umumbashariy qadriyatlar
Ahloq-odob, urf-odat shaklidagi qadriyatlar
Inson amaliy faoliyati bilan bog'liq qadriyatlar
Atrof-muhit, turar joy sofligiga xizmat qiluvchi qadriyatlar
Insonlararo hamkorlikka asoslangan qadriyatlar
Kishilar yoshi, kasbi, jinsi, irqiy xususiyatlari bilan bog'liq qadriyatlar
Diniy qadriyatlar
Huquqiy, demokratik qadriyatlar
Shaxsiy qadriyatlar
Oilaviy qadriyatlar

MAVZUGA DOIR TESTLAR

1. Demokratiyaning tamoyillarini aniqlang?
A.*hamma javoblar to’g’ri.
B. Xalqning erkin xoxish irodasi va xokimiyat tarmoqlarining taqsimlanganligi
C. Fuqarolarning teng huquqligi va inson huquqlarining ustivorligi
D. Xokimiyat organlarining saylab qo’yilishi va ularning saylovchilarga bo’ysunishi hamda tayinlash yo’li bilan shakllanadigan davlat organlarining saylab qo’yiladigan organlar oldida hisob berishga burchliligi

2.“Turkiston-umumiy uyimiz” shiorining siyosiy maqsadi nima?
A.*Millatlararo totuvlikka erirshish
B. Millatlarni milliy g’oya atrofiga uyushtirish
C. Umumturkiy madaniy birlikni ta’minlash
D. Turkiy xalqlarni uyushtirish

3. «Ma’naviyat va ma’rifat» jamoatchilik markazi qachon tashkil etilgan?
A. 1993 yil;
B. *1994 yil;
C. 1995 yil;
D. 1996 yil;

4. «Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to’g’risida»gi qonun qachon e’lon qilindi?
A. 1996 yil 9 sentyabr
B.*1998 yil 1may
C. 1997 yil 29 avgust
D. 1994 yil 23 aprel

5. Vijdon erkinligi deganda nimani tushunasiz?

A. Dinga e'tiqod qilish

B. *U yoki bu dinga e'tiqod qilish yoki umuman birorta dinga e'tiqod qilmaslikni

C. O'zi hohlagan dinga e'tiqod qilish huquqini

D. Umuman hech bir dinga e'tiqod qilmaslikni

6. Diniy bag'rikenglikka zid bulgan holatlarni aniqlang?

A. Muayyan dinga xos holatlarni ustunligi uchun kurash

B. *Muayyan din g'oyalarini ikknnchi din g'oyalariga qarshi qo'yish

C. Barcha dinlarning ezgulikka asoslanishi

D. Fuqarolar o'rtasida shaxsiy adovatni kuchaytirish

7. Milliy istiqlol mafkurasining asosini nima tashkil etadi?

A. Vatan tuyg'usi

B. Ona tiliga muxabbat

C. Milliy va umuminsoniy qadriyatlar, demokratik tamoyillar

D. *Barchasi to'g'ri

8. Vijdon erkinligi O'zbyekiston Ryespublikasi Konstitutsiyasining nechanchi moddasi bilan kafolatlanadi?

A. *31 moddasi

B. 18 moddasi

C. 3 moddasi

D. 41 moddasi

9. Milliy istiqlol mafkurasining mohiyati qaysi javobda o'z ifodasini topgan?

A. Muayyan xalq, millatning g'oyaviy qarashlari.

B. *Jamiyat va xalqimizning ezgu maqsallarini ifodalaydigan asriy orzu-istaklarini amalga oshirishga xizmat qiladigan g'oyalar

C. Muayyan partiyaning harakat dasturini belgilovchi g'oyalar tizimi

D. Turli siyosiy partiya na ijtimony guruhlar tomonndai ilgari surilgan g'oyalar

10. Talim, fan va madaniyat masalalari bo'yicha butunjaxon islom tashkiloti tomonidan «Islom madaniyati poytaxti» deb qaysi shaharnn e'lon qildi?

A. Samarqand shahrini
B. Buxoro shaxrini
C. Xiva shaxrini
D. *Toshkent shaxrini

11. Milliy istiqlol mafkurasining bosh g'oyasi: «Ozod va obod Vatan. erkin va farovon hayot barpo etish» so'zidagi «Obod» so'zini atroflicha izohlang?

A. Vatanning mustaqillikka erishganligi, Vatanning obod va gullab yashnashi
B. O'zbekistonimizdagi mavjud shaxarlar va xalqning yashash sharoiti obodonchiligi
C. Bugungi kunda obodlik bo'yicha islohatlarning olib borilishi
D. *Barcha javoblar to'g'ri

12. O'zbekiston respublikasi birinchi prezidenti Islom Karimovning 1998 yil «Tafakkur» jurnali bosh muharriri bilan suhbati qanday nomlangan.

A. *«Jamiyat mafkurasi xalqni - xalq, millatni - millat qilishga xizmat etsin»
B. «Milliy istiqlol mafkurasi - xalq e'tiqodi va buyuk kelajakka ishonchdir»
C. «O'zbekiston muqaddas vatan»
D. «Ozod va obod vatan qurish provard maqsadimiz»

13. O'zbekiston respublikasi birinchi prezidenti Islom Karimovning 2000 yil «Fidokor» gazetasi muhbiri bilan savol-javoblari qanday nomlangan.

A. «Jamiyat mafkurasi xalqni - xalq, millatni - millat qilishga xizmat etsin»
B. *«Milliy istiqlol mafkurasi - xalq e'tiqodi va buyuk kelajakka ishonchdir»
C. «O'zbekiston muqaddas vatan»
D. «Ozod va obod vatan qurish provard maqsadimiz»

14. Respublika «Manaviyat va ma’rifat» jamoatchilik markazi huzurida «Oltin meros» xalqaro xayriya jamg’armasi nechanchi yil tuzildi.

A. 1993 yil;

B. 1994 yil;

C. 1995 yil;

D. *1996 yil;

15.Respublikamizda nechta diniy konfessiya bor?

A. 16 ta diniy konfessiya

B. 14 ta diniy konfessiya

C. *15 ta diniy konfessiya

D. 12 ta diniy konfessiya

7-MAVZU: TAFAKKUR O'ZGARISHI VA MA'NAVIY YANGILANISHDA MILLIY G'OYANING ROLI

Reja

1. Bozor munosabatlariga o'tishning inson tafakkuriga ta'siri.

2. Taraqqiyotning milliy modellari va ularning mazmuni. "O'zbek modeli"- evolyusion taraqqiyot g'oyasining gumanistik xarakteri.

3. Milliy g'oya va ma'naviy hayot

4. Prezident Islom Karimovning "O'zbekiston mustaqillikka yerishish ostonasida" kitobining tafakkur yangilanishiga ta'siri

Bozor munosabatlariga o'tishning inson tafakkuriga ta'siri.

Mustaqillika erishgandan sung O'zbekiston respublikasi o'zining juda katta aqliy va jismoniy imkoniyatlarini namoyon etib, jahon siyosatiga eng zamonaviy fikrlar bilan kirib borayotgan, o'zining novatorlik kuchining kursatayotgan, xuddi mamlakat xayotida yuz berayotgani singari jaxon ijtimoiy-siyosiy jarayonlarini xam tubdan islox kilishga qodir bo'lgan g'oyatda yangi va qudratli imkoniyatlarni ko'rsatib bermokda (7.1-chizmaga qarang).

Bozor munosabatlariga o'tishning inson tafakkuriga ta'sirini o'rganishda ijtimoiy ong va tafakkur yangilanishiga milliy taraqqiyot modelining ijobiy ta'siri; tafakkurga jamiyat, maktab, oila va tarbiyani amalga oshiruvchi boshqa omillar ta'sirining o'zaro nisbati; milliy g'oyaning tafakkur konservatizmini bartaraf qilishdagi o'rni; "Kuchli davlatdan – kuchli fuqarolik jamiyati sari" tamoyili, uning barcha sohalardagi ma'naviy yangilanish va tafakkur o'zgarishidagi o'rni va ahamiyati kabi masalalarning mohiyatini tushunishdan boshlamoq kerak (7.2-chizmaga qarang).

Undan tashqari yaqinda prezidentimiz Sh. Mirziyoyev tomonida Respublikamizni rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha 2017-2021 yillarga muljallangan "Harakatlar strategiyasi"da ham o'ziga xos tarzda

iqtisodiyotni lebirallashtirishga qaratilgan yangicha yondashuvlarning mohiyatini tahlil qilish lozim

Yuqoridagi masalalar quyidagi darslik va o’quv qo’llanmalar, asar va risolalarda yoritib berilgan:

1. Karimov I.A. Ona yurtimiz baxtu istiqboli va buyuk kelajagi yo’lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. - Toshkent : O’zbekiston. 2015. - 302 b.
2. Karimov I.A. O’zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. – T.: O’zbekiston, 2011. -370 b.
3. Karimov I.A. Asarlar to’plami. 1-20 jildlar. T. O’zbekiston. 1996-2013.
4. Karimov I.A. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, O’zbekiston sharotida uni bartaraf etishning yo’llari va choralari. – Toshkent: O’zbekiston, 2009. – 56 b.
5. Karimov I. O’zbekiston XXI asr bo’sag’asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. -T. : «O’zbekiston», 1999.
6. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo’q. - Toshkent : Sharq, 1998. - 31 b.
7. Karimov I.A. Mamlakatimizda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasi: O’zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning O’zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi va Senatining qo’shma majlisidagi ma’ruza. 12 noyabr. – Toshkent: O’zbekiston, 2010.
8. Karimov I.A. O’zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. – T.: O’zbekiston, 2011. -370 b.
9. Gafarli M.M. Kasayev A.Ch. Rivojlanishning o’zbek modeli: tinchlik va barqarorlik – taraqqiyot omili. –T.: O’zbekiston, 2000.
10. Mustaqillik mafkurasi va O’zbekistonda demokratik jamiyat qurishning iqtisodiy, ijtimoiy va ma’naviy negizlari. -T.: Universitet, 2001.
11. Milliy istiqlol g’oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
12. Mamashokirov S., Tog’ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g’oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma’naviyat, 2007.
13. Milliy istiqlol g’oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.

Taraqqiyotning milliy modellari va ularning mazmuni. “O’zbek modeli”-evolyusion taraqqiyot g’oyasining gumanistik xarakteri.

O’zbekiston mustaqillikka erishgandan so’ng har soxada o’zining mustaqil taraqqiyot yo’liga ega bo’ldi. Shu jumladan, “O’zbek modeli”ning asosiy tamoyillari O’zbekiston respublikasi birinchi prezidenti Islom Karimov tomonidan mustaqillikning dastlabki yillarida ishlab chiqildi. Shunday ekan avvolo, bu jamiyatimiz hayotini har tomonlama isloh etish va bozor iqtisodiyotiga asoslangan erkin, adolatli demokratik davlat qurishning strategik yo’li ekanligini anglab olishimiz lozim. Sungra, “O’zbek modeli”ning mazmun-mohiyati va uning ijtimoiy taraqqiyotning "Shved modeli", «Amerika modeli», «Yapon modeli» farqli o’ziga xos jihatlarini tahlil qilish lozim (7.3-chizmaga qarang).

Undan tashqari yaqinda prezidentimiz Sh. Mirziyoyev tomonida Respublikamizni rivojlantirishning beshta ustuvor yo’nalishi bo’yicha 2017-2021 yillarga muljallangan “Harakatlar strategiyasi”da ilgari surilgan rivojlanishning besh tamoyilining mohiyatini tushunib olmoqlozim.

Yuqoridagi masalalar quyidagi darslik va o’quv qo’llanmalar, asar va risolalarda yoritib berilgan:

1. Karimov I.A. Ona yurtimiz baxtu istiqboli va buyuk kelajagi yo’lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. - Toshkent : O’zbekiston. 2015. - 302 b.
2. Karimov I.A. O’zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. – T.: O’zbekiston, 2011. -370 b.
3. Karimov I.A. Asarlar to’plami. 1-20 jildlar. T. O’zbekiston. 1996-2013.
4. Karimov I.A. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, O’zbekiston sharotida uni bartaraf etishning yo’llari va choralari. – Toshkent: O’zbekiston, 2009. – 56 b.
5. Karimov I. O’zbekiston XXI asr bo’sag’asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. -T. : «O’zbekiston», 1999.
6. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo’q. - Toshkent : Sharq, 1998. - 31 b.

7. Karimov I.A. Mamlakatimizda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasi: O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi va Senatining qo'shma majlisidagi ma'ruza. 12 noyabr. – Toshkent: O'zbekiston, 2010.
8. Karimov I.A. O'zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. – T.: O'zbekiston, 2011. -370 b.
9. Gafarli M.M. Kasayev A.Ch. Rivojlanishning o'zbek modeli: tinchlik va barqarorlik – taraqqiyot omili. –T.: O'zbekiston, 2000.
10. Mustaqillik mafkurasi va O'zbekistonda demokratik jamiyat qurishning iqtisodiy, ijtimoiy va ma'naviy negizlari. -T.: Universitet, 2001.
11. Milliy istiqlol g'oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
12. Mamashokirov S., Tog'ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma'naviyat, 2007.
13. Milliy istiqlol g'oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.

Milliy g'oya va ma'naviy hayot.

Xozirgi kunlarda siyosiy-ma'naviy isloxatlarga diqqat e'tibor yanada kuchaytirildi, chunki inson ma'naviyatini yuksaltirmasdan turib, xalqimiz hayoti va turmush yuksalishida, hamda mamlakatimiz taraqqiyotida muvaffaqiyatlarga erishish qiyin. Shundan kelib chiqib ma'naviyat davlat axamiyatiga molik masalaga aylandi.

Milliy g'oya va ma'naviy hayot jarayonlarini o'rganishda istiqlol yillarida ma'naviy tiklanish va yuksalish sohasidagi islohotlar jarayoni; O'zbekiston respublikasi birinchi prezidenti Islom Karimovning "Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch" asarining yangi dunyoqarash va zamonaviy tafakkurni shakllantirishdagi ahamiyati; yuksak ma'naviyatni shakllantiradigan asosiy mezonlar: milliy o'zlikni anglash va ma'naviy yuksalishning strategik va taktik vazifalari; O'zbekiston respublikasi birinchi prezidenti Islom Karimov

asarlari - milliy ma'naviy taraqqiyot g'oyasining konseptual asosi va ularning ahamiyati o'rganib chiqish lozim hisoblanadi (7.4-chizmaga qarang).

Yuqoridagi masalalar quyidagi darslik va o'quv qo'llanmalar, asar va risolalarda yoritib berilgan:

1. Karimov I.A. Ona yurtimiz baxtu istiqboli va buyuk kelajagi yo'lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. - Toshkent : O'zbekiston. 2015. - 302 b.
2. Karimov I.A. Asarlar to'plami. 1-20 jildlar. T. O'zbekiston. 1996-2013.
3. Karimov I.A. Asosiy vazifamiz – Vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirish. –T.: O'zbekiston, 2010
4. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
5. Milliy istiqlol g'oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
6. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o'quv qo'llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
7. Milliy istiqlol g'oyasi (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
8. Mamashokirov S., Tog'ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma'naviyat, 2007.
9. Milliy istiqlol g'oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.

Mavzuga oid savollar:

1. Jamiyatning iqtisodiy-siyosiy, ijtimoiy- ma'naviy omillarining mushtarakligi deganda nimani tushunasiz?
2. Ijtimoiy ong va tafakkur yangilanishiga milliy taraqqiyot modelining ijobiy ta'siri nimalarda ko'rinadi?
3. O'zbek modelining asosiy tamoyillarining mazmun-mohiyatini tushuntirib bering?

4. Prezident Islom Karimovning “Yuksak ma’naviyat - yengilmas kuch” asarining yangi dunyoqarash va zamonaviy tafakkurni shakllantirishdagi ahamiyatini ko’rsatib bering?

5. Prezident Islom Karimov asarlari - milliy ma’naviy taraqqiyot g’oyasining konseptual asosi nimada?

Mustaqil o’rganish uchun mavzular

1. Innovasion tafakkur tushunchasi va uning mohiyati.
2. I.A. Karimovning O’zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida kitobining tafakkur o’zgarishidagi ahamiyati
3. I.A. Karimov Mamlakatimizda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasi: O’zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning O’zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi va Senatining qo’shma majlisidagi ma’ruzasi.

7-MAVZU: TAFAKKUR O'ZGARISHI VA MA'NAVIY YANGILANISHDA MILLIY G'OYANING ROLI MAVZUSI BO'YICHA ILOVALAR

7. 1-CHIZMA

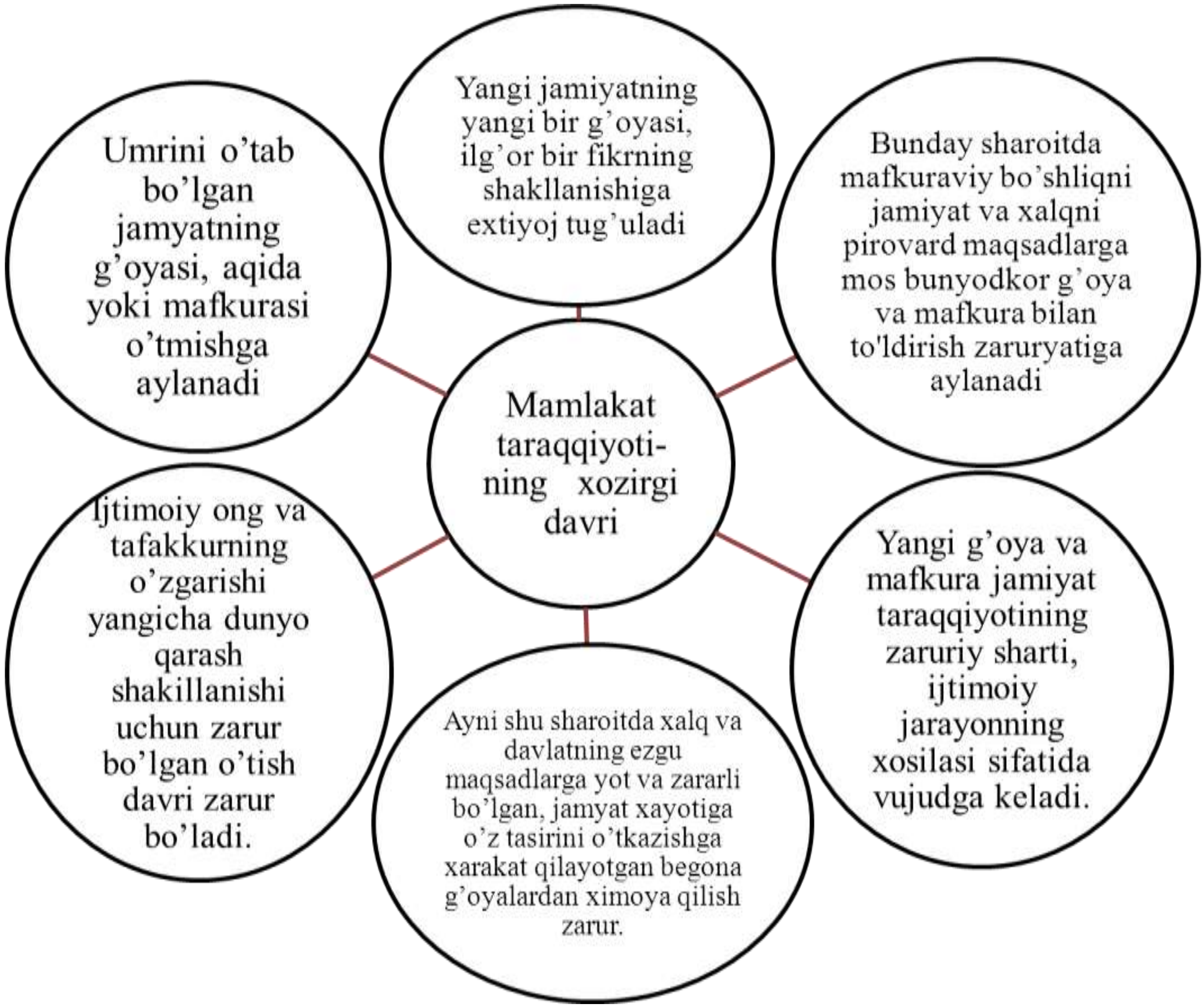

7. 2-CHIZMA

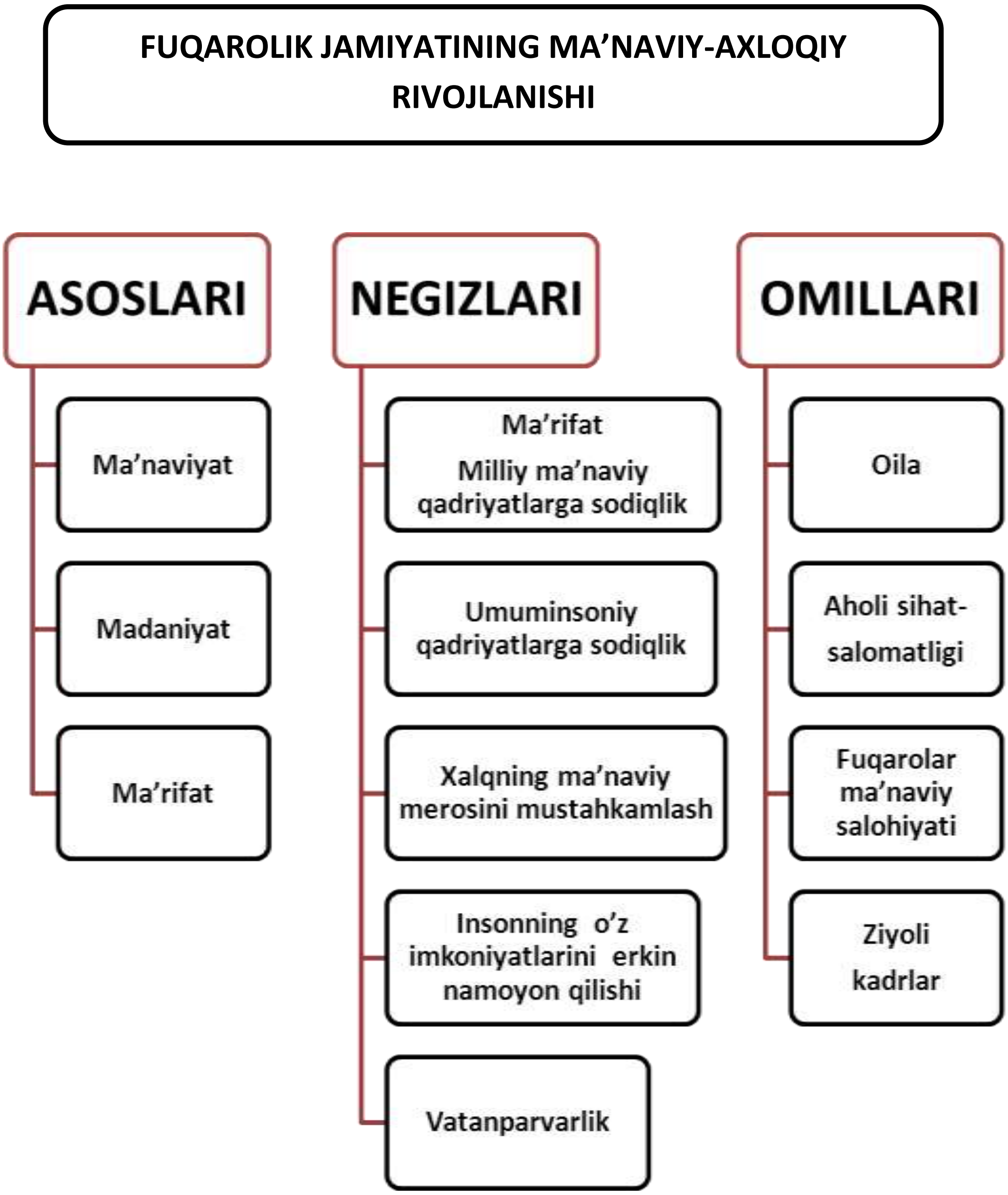
FUQAROLIK JAMIYATINING MA’NAVIY-AXLOQIY RIVOJLANISHI
ASOSLARI
Ma’naviyat
Madaniyat
Ma’rifat
NEGIZLARI
Ma’rifat Milliy ma’naviy qadriyatlarga sodiqlik
Umuminsoniy qadriyatlarga sodiqlik
Xalqning ma’naviy merosini mustahkamlash
Insonning o’z imkoniyatlarini erkin namoyon qilishi
Vatanparvarlik
OMILLARI
Oila
Aholi sihat-salomatligi
Fuqarolar ma’naviy salohiyati
Ziyoli kadrlar

7. 3-CHIZMA

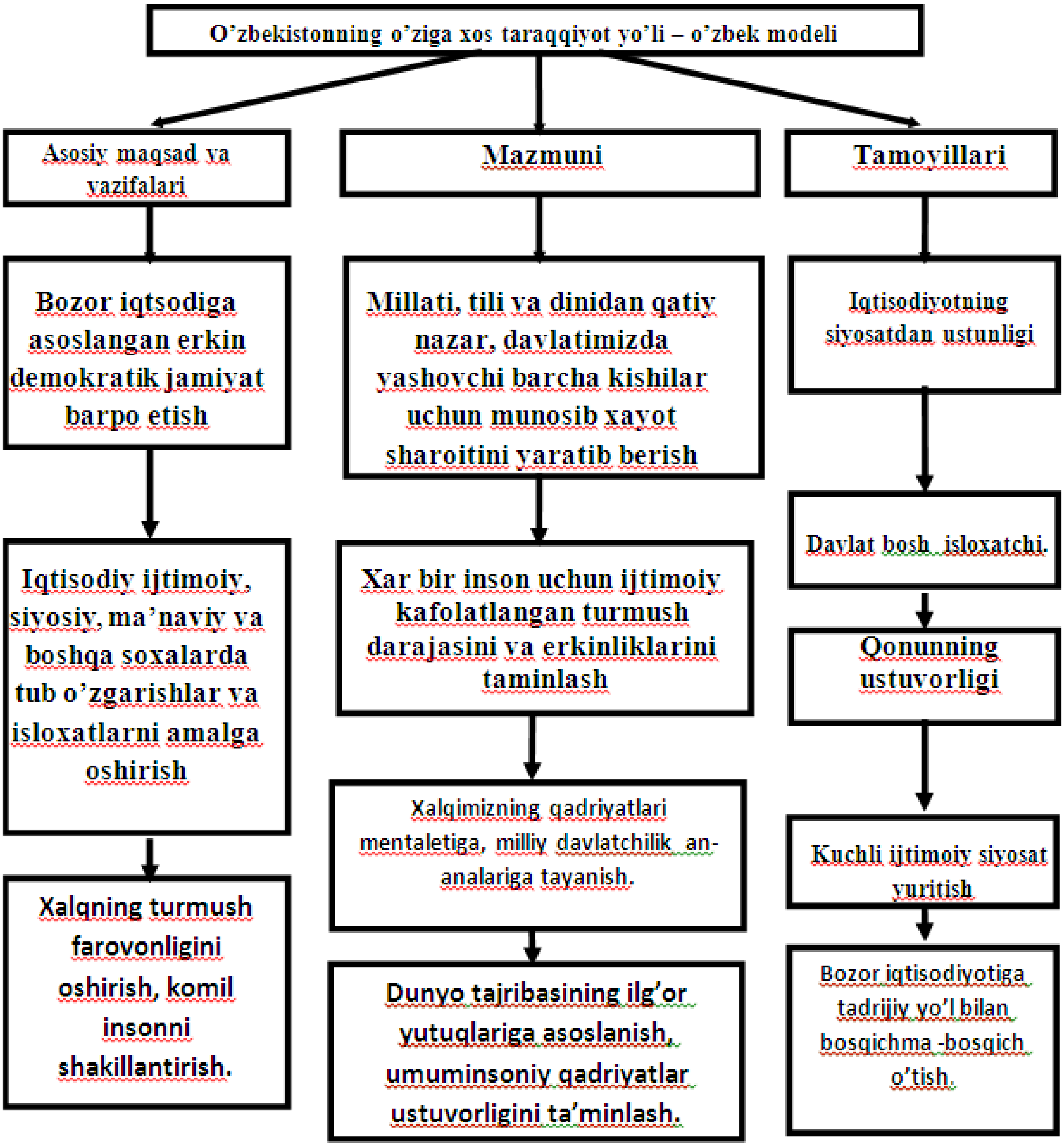
O'zbekistonning o'ziga xos taraqqiyot yo'li – o'zbek modeli
Asosiy maqsad va vazifalari
Mazmuni
Tamoyillari
Bozor iqtsodiga asoslangan erkin demokratik jamiyat barpo etish
Millati, tili va dinidan qatiy nazar, davlatimizda yashovchi barcha kishilar uchun munosib xayot sharoitini yaratib berish
Iqtisodiyotning siyosatdan ustunligi
Davlat bosh isloxatchi.
Iqtisodiy ijtimoiy, siyosiy, ma'naviy va boshqa soxalarda tub o'zgarishlar va isloxatlarni amalga oshirish
Xar bir inson uchun ijtimoiy kafolatlangan turmush darajasini va erkinliklarini taminlash
Qonunning ustuvorligi
Xalqimizning qadriyatlari mentaletiga, milliy davlatchilik an-analariga tayanish.
Kuchli ijtimoiy siyosat yuritish
Xalqning turmush farovonligini oshirish, komil insonni shakillantirish.
Dunyo tajribasining ilg'or yutuqlariga asoslanish, umuminsoniy qadriyatlar ustuvorligini ta'minlash.
Bozor iqtisodiyotiga tadrijiy yo'l bilan bosqichma -bosqich o'tish.

7. 4-CHIZMA

Inson qalbiga yo'l

Ma'naviyatni inson ongiga singdirish uchun doimiy ish olib borish

Faoliyatni tizimli ravishda tashkil etish

Inson qalbi va tafakkuriga ta'sir ko'rsatuvchi sohalarni yangi bosqichga ko'tarish

- Ta'lim-tarbiya
- Televideniye
- Internet
- Kino
- Musiqa
- Haykaltaroshlik
- Matbuot
- Radio
- Teatr
- Adabiyot
- Rassomlik

Mahalla fuqarolar yig'ini faoliyatini yaxshilash

Elektron axborot vositalari orqali aholining xolis va haqqoniy axborotga ega bo'lish huquqini ta'minlash

Ommaviy axborot vositalarini rivojlantirish

Internetdan keng foydalanish

MAVZUGA DOIR TESTLAR

1. O’z-o’zini boshqarishning an’anaviy shakli:

A. *Mahalla
B. Saylovlar
C. Xalq deputatlari kengashi
D. Hokimiyatlar

2.Fuqarolar yig’inlarining raislari (oqsoqol) va ularning maslahatchilari...

A. *Fuqarolar tomonidan saylab qo’yiladi
B. Tuman va shahar xokimlari tomonidan tayinlanadi
C. Tuman va shahar kengashlari deputatlari orasidan saylanadi
D. Xamma javoblar to’g’ri.

3.Xalq hokimiyati amalda namoyon bo’lishini tushuntiring?

A. *hamma javoblar to’g’ri.
B. Saylov yo’li bilan vakillik hokimiyati organlarini tuzadi, mamlakat prezidentini saylaydi
C. Umumxalq muhokamasi va referendum orqali jamiyat va davlat ishlarini boshqarishda qarorlar (qonunlar) qabul qilishda ishtirok etadi
D. To’rtinchi hokimiyat vositasida davlat rahbarlik faoliyatini va qonunlarning ijrosini nazorat qiladi

4. «O’zbekiston Respublikasining davlat mustaqilligi asoslari» to’g’risidagi qonun qachon qabul qilingan?

A. *1991 yil 31 avgust

B. 1990 yil 31 avgust

C. 1991 yil 1 sentyabr

D. 2000 yil 1 sentyabr

5. O’zbekiston Konstitusiyasining nechanchi moddasi tashqi siyosat haqida fikr yuritiladi?

A. *17 moddasida

B. 16 moddasida

C. 19 moddasida

D. 125 moddasida

6. Mustaqil O’zbekiston qachon MDH tarkibiga a’zo bo’lgan?

A. *1991 yil 21 dekabr

B. 1991 yil 1 sentyabr

C. 1992 yil 8 dekabr

D. 1995 yil 1 iyul

7. Mustaqil O’zbekiston Prezidentligiga birinchi marta muqobillik asosida saylov qachon o’tkazildi?

A. *29 dekabr 1991 yil

B. 10 mart 1991 yil

C. 20 avgust 1991 yil

D. 15 sentyabr 1991 yil

8. O’zbekistonning bosh maqsadi bozor iqtisodiyotiga asoslangan demokratik jamiyat qurish ekan, uning mezonini nima tashkil etadi?

A. *hamma javoblar to’g’ri.

B. Xokimiyat organlarining saylashga asoslanga siyosiy tuzum
C. Xalq xokimiyati, tenglik va shaxs erkinligi
D. Huquqiy davlat, fuqarolik jimiyatini barpo etish

9. Fuqarolik jamiyatining shakllanishi nimani talab qiladi?

A. *Davlat vazifalarining sekin - asta bosqichma - bosqich mahalliy hokimiyat organlariga yuklatilishini
B. Ommaning siyosiy faolligini kuchaytirilishi
C. Ommaviy axborot vositalari rolini kuchaytirishni
D. Fuqarolarning siyosiy tizim va tashkilotlarda ishtirok etishini

10.«Kuchli davlatdan kuchli jamiyat sari» konsepsiyasining mazmuni:

A. *hamma javoblar to'g'ri.
B. Davlat vazifasini kuchayishi
C. Jamiyat boshqaruvida fuqarolar ishtirokini kengaytirish
D. Siyosiy boshqaruvni kuchsizlantirish

11. Bizning bosh strategik maksadimiz nimalardan iborat?

A. bozor iktisodiyotiga utish;
B. erkin demokratax davlat barpo etish;
C. fukarolar jamiyatining mustaxkam poydevorini shakllantirish;
D. *bozor iktisodiyotiga asoslangan erkin demokratik davlat barpo etish, fukarolik jamiyat ning mustaxkam poydevorini shakllantirish;

12. Biz kanday jamiyat barpo etmokdamiz?

A. axborotlashgan jamiyat;
B. rivojlangan kapitalistik jamiyat;

C. bozor iktisodiyotiga asoslangan adolatli jamiyat;

D. *bozor iktisodiyotiga asoslangan erkin demokratik jamiyat.

13. Ijtimoiy taraqqiyotning «Yapon modeli»ning xarakterli jihati nimada?

A. iqtisodiy munosabatlarda davlatning yetakchiligida

B. bozor munosabatlari nihoyatda liberalligida

C. iqtisodiyotning ijtimoiy yo'naltirilganligida

D. iqtisodning siyosatdan ustinligida

14 . «Yangi uyni qurmay turib. eskisini buzmang» g'oyasini kim ilgari surgan?

A. Nazarboyev N.

B. Amir Temur

C. *Karimov I.

D. Rahmonov I.

15. Milliy istiqlol g'oyasining umumbashariy tamoyillaridan biri bu –

A. Ayol zotiga hurmat;

B. Halollik va mehr-muruvvat;

*C. Diniy bag'rikenglik;

D. Har bir oila va butun xalqning farovonligi.

8 MAVZU: MILLIY G'OYANI RIVOJLANTIRISHNING INSTITUSIONAL TIZIMI (2 soat)

Ma'ruza rejasi:

1.Dunyoning elitar mafkuraviy tizimi.

2.«Mafkuraviy tarbiya» tushunchasi, uning mazmuni va namoyon bo'lish xususiyatlari.

3.Mafkuraviy tarbiyaning yo'nalishlari va ijtimoiy funksiyalari.

Dunyoning elitar mafkuraviy tizimi.

XXI asr axborot asri, axborot texnologiyalari asri bo'lib kirib keldi. Ana shu asrda keng qamrovli va jadal sur'atlarda tarqalayotgan informasiyalar insonning istaklarini, qarashlarini o'zgartirishi, fikriga ta'sir qilishi mumkin. «Eng asosiy narsani ko'z bilan ilg'ab bo'lmaydi» degan qudratli targ'ibot kuchlari kishini hamma yerda va har kuni qurshab turadi. Endilikda xilma-xil usullarda olib borilayotgan mafkuraviy targ'ibot va tashviqotning asosiy obyekti, maqsadi inson qalbi va ongi uchun kurash maydoniga qaratilmoqda. Shunday ekan, hozirgi paytda rivojlangan davlatlar qudratli targ'ibot tizimiga ega bo'lishga intilmoqda. Buni anglamoq uchun AQShda fuqaro va yoshlarni g'oyaviy-mafkuraviy tarbiyalash masalasi (8.1-chizmaga qarang), Yaponiyada milliy mafkura tarbiyasi (8.2-chizmaga qarang) va boshqa yetakchi davlatlarda mafkuraviy tarbiya nafaqat dinda, biznesda balki siyosatda ham, ma'naviy-ma'rifiy ishlarda ham muhim ahamiyatga ega ekanligini anglab yetish va rivojlangan demokratik davlatlar ham mafkuraviy faoliyatdan sira voz kechmaganligini tushunib olmoq lozim.

Shu bilan birga puxta ishlab chiqilgan strategik yo'nalish davlat istiqbolini belgilashini, O'zbekistonning strategik maqsadlari O'zbekiston respublikasi birinchi prezidenti Islom Karimovning qator asarlarida, jumladan, «O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida...», «O'zbekiston XXI asrga intilmoqda» kabi asarlarida

belgilab berilganligini o'rganib chiqish lozim. Undan tashqari yaqinda prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyevning Respublikamizni rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha 2017-2021 yillarga muljallangan "Harakatlar strategiyasi"da ham o'ziga xos tarzda O'zbekistonning strategik maqsadlaridagi yangicha yondashuvlarning mohiyatini tahlil qilish lozim

Shu maqsadlar sari insonlarni safarbar qilish, ularni g'oyalar shaklida singdirish zaruratga aylanmoqda. O'zbekistonda ham, «komil inson» g'oyasida e'tirof etilgan shaxs mos sifatlarini fuqarolarda qaror toptirish vazifasi ko'ndalang turibdi. «Fuqarolik ahloqi»ni bunday tarbiyalash mafkuraviy siyosatning negizini tashkil etadi (8.3-chizmaga qarang).

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkurlarning darslik va o'quv qo'llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T. : 2015.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Milliy g'oya va ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish to'g'risida"gi Qarori.-«Xalq so'zi». 2006 yil, 26 avgust.
3. Karimov I. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin. –T. : O'zbekiston, 1999.
4. Karimov I. Milliy mafkura – davlatimiz va jamiyatimiz qurilishida biz uchun ruhiy-ma'naviy kuch-qudrat manbai. G' T. 8. -T. : O'zbekiston, 2000. 462-474 betlar.
5. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
6. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. -T.:O'zbekiston, 2000.
7. Milliy istiqlol g'oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
8. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o'quv qo'llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
9. Milliy istiqlol g'oyasi (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.

10. Mamashokirov S., Tog'ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma'naviyat, 2007.
11. Milliy istiqlol g'oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.
12. Nazarov Q. Milliy istiqlol g'oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.
13. Nazarov Q. G'oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
14. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy xususiyatlari, falsafiy va tarixiy ildizlari. -T.: 2002.

«Mafkuraviy tarbiya» tushunchasi, uning mazmuni va namoyon bo'lish xususiyatlari.

O'zbekiston sharoitida mafkuraviy tarbiya(8.4-chizmaga qarang)ning asosiy vazifasi - xalqimizning ozod va obod Vatan, erkin va farovon hayot barpo etish yo'lidagi asriy orzu-istaklari, maqsadlarini, Milliy istiqlol mafkura-sining mohiyatini keng jamoatchilikka tushuntirish, ayniqsa yoshlar ongiga singdirishdan iborat. Mafkuraviy tarbiya jamiyatda avvalo, oila, maktabgacha yoshdagi bolalar muassasalari, maktablar, lisey, kollejlar, oliy o'quv yurtlari, ommaviy axborot vositalari, jamoat tashkilotlarining birgalikdagi faoliyatini taqozo qiladi. Uzluksiz ta'lim tizimi mafkuraviy tarbiyani olib boruvchi asosiy bo'g'indir, zero mafkuraviy maqsadlarni yoshlar ongiga singdirish vazifasi asosan **ta'lim tizimi** orqali amalga oshiriladi (8.5-chizmaga qarang). Ma'rifatparvar adib Abdulla Avloniy «Tarbiya biz uchun yo hayot - yo mamot, yo najot - yo halokat, yo - saodat - yo falokat masalasidir» deganlarida avvalo ***farzand*** tarbiyasini, ***avlod*** tarbiyasini, qolaversa ***millat tarbiyasini*** nazarda tutib aytgan edi.

Milliy g'oya, milliy mafkurani odamlarning erkin hayot, obod va ozod Vatan qurish yo'lidagi intilishlarini umumlashtiradigan davlat va nodavlat, mustaqil tashkilotlar imkoniyatidan to'la foydalanish va ularni tashkil etish zarur.

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkurlarning darslik va o'quv qo'llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. O’zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T. : 2015.
2. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining “Milliy g’oya va ma’naviy-ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirish to’g’risida”gi Qarori.-«Xalq so’zi». 2006 yil, 26 avgust.
3. Karimov I. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin. –T. : O’zbekiston, 1999.
4. Karimov I. Milliy mafkura – davlatimiz va jamiyatimiz qurilishida biz uchun ruhiy-ma’naviy kuch-qudrat manbai. G’ T. 8. -T. : O’zbekiston, 2000. 462-474 betlar.
5. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo’q. - Toshkent : Sharq, 1998. - 31 b.
6. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma’naviyat, 2008. – 176 b.
7. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. -T.:O’zbekiston, 2000.
8. Milliy istiqlol g’oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
9. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o’quv qo’llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
10. Milliy istiqlol g’oyasi (O’zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
11. Milliy istiqlol g’oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.
12. Nazarov Q. Milliy istiqlol g’oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.
13. Nazarov Q. G’oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
14. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy xususiyatlari, falsafiy va tarixiy ildizlari. -T.: 2002.

Mafkuraviy tarbiyaning yo'nalishlari va ijtimoiy funksiyalari.

Mafkuraviy tarbiyaning maqsadi haqida 1999 yil iyun oyida «Hushyorlikka da'vat» mavzusidagi O'zbekiston milliy axborot agentligi muxbirining savollariga javoblarida, O'zbekiston respublikasi birinchi prezidenti I.A.Karimov: «Hozirgi eng muhim, eng dolzarb vazifamiz - jamiyatimiz a'zolarini, avvalambor, voyaga yetib kelayotgan yosh avlodni kamol toptirish, ularning qalbida milliy g'oya, milliy mafkura, o'z Vataniga mehr-sadoqat tuyg'usini uyg'otish, o'zligini anglash, milliy va umumbashariy qadriyatlar ruhida tarbiyalashdan iboratdir»[1], degan edi (8.6-chizmaga qarang).

Har qanday yangi g'oya singari mafkura ham ommaning ongiga chuqur singsa, hayotda chuqur ildiz otsa, amaliyotda o'zini to'la oqlasagina real voqyelikka, katta ijtimoiy kuchga aylanadi, bu yerda mafkuraviy tarbiya subyektlaridan alohida ma'sulyat talab qilinadi (8.7-chizmaga qarang).

Milliy mafkuramizni hayotga tez va keng yoyish uchun, dastavval uning mohiyatini chuqur o'rganish, maqsadlari, asosiy yo'nalishlari, o'ziga xos xususiyatlarini bilib, o'zlashtirib olish, xalq o'rtasida keng targ'ib-tashviq etish, turli vosita va shakllardan foydalanish talab etiladi (8.8-chizmaga qarang).

Endi ijtimoiy soha olimlari, mutaxassislar, ilg'or fikrli ziyolilar bu boradagi izlanishlarni chuqurlashtirib, umumlashgan nazariy xulosalarni ishlab chiqishlari, qisqacha aytganda, mafkuramizning asosiy maqsadlarini xalqqa *sodda, haqqoniy, tushunarli tarzda ifodalab* berishlari lozim[2].. Shu bilan birga, mafkuralar kurashining jahonshumul jarayonini o'rganish, uning monitoringi, bu kurashning umumbashariy va mintaqaviy muammolarini aniqlashga asosiy e'tiborni qaratish zarur (8.9-chizmaga qarang) .

Yuqoridagi masalalar quyidagi mutafakkurlarning darslik va o'quv qo'llanmalari, asar va risolalarida yoritib berilgan:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. –T. : 2015.

[1] Каримов И.А. Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ќаёт – пировард мақсадимиз. Т.8. -Т.: «Ўзбекистон», 2000, 24, 491-492–бетлар.

[2] Ўша жойда 27-28-бетлар

2. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining “Milliy g’oya va ma’naviy-ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirish to’g’risida”gi Qarori.-«Xalq so’zi». 2006 yil, 26 avgust.
3. Karimov I. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni – xalq, millatni – millat qilishga xizmat etsin. –T. : O’zbekiston, 1999.
4. Karimov I. Milliy mafkura – davlatimiz va jamiyatimiz qurilishida biz uchun ruhiy-ma’naviy kuch-qudrat manbai. G’ T. 8. -T. : O’zbekiston, 2000. 462-474 betlar.
5. Karimov I.A. Ozod va obod vatan, erkin va farovon hayot–pirovard maqsadimiz. T.: O’zbekiston, 2000. 490,491,505, 565,566 betlar.
6. Karimov I.A. Ona yurtimiz baxtu istiqboli va buyuk kelajagi yo’lida xizmat qilish – eng oliy saodatdir. - Toshkent : O’zbekiston. 2015. - 302 b.
7. Karimov I.A. Asarlar to’plami. 1-20 jildlar. T. O’zbekiston. 1996-2013.
8. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo’q. - Toshkent : Sharq, 1998. - 31 b.
9. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. - Toshkent: Ma’naviyat, 2008. – 176 b.
10. Karimov I.A. Asosiy vazifamiz – Vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirish. –T.: O’zbekiston, 2010
11. Karimov I.A. O’zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. – T.: O’zbekiston, 2011. -370 b.
12. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. -T.:O’zbekiston, 2000.
13. Milliy istiqlol g’oyasi. –T.:Akademiya, 2005.
14. Milliy istiqlol g’oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. (o’quv qo’llanma). Nazarov Q tarhiriri ostida. T.: Yangi asr avlodi, 2002
15. Milliy istiqlol g’oyasi (O’zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim bakalavriat bosqichi uchun darslik). Ershashev I tahriri ostida. –T.: Akademiya, 2005.
16. Mamashokirov S., Tog’ayev Sh. Erkin va farovon hayot qurilishining g’oyaviy-mafkuraviy masalalari. –T.: Ma’naviyat, 2007.
17. Milliy istiqlol g’oyasi: nazariya va amaliyot. -T.: Ijod dunyosi, 2002.

18. Nazarov Q. Milliy istiqlol g'oyasining asosiy maqsad va vazifalari. – T.: Yangi asr avlodi, 2001.
19. Nazarov Q. G'oyalar falsafasi .- T.: Akademiya, 2011.
20. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy xususiyatlari, falsafiy va tarixiy ildizlari. -T.: 2002.

Nazorat uchun savollar va topshiriqlar

1. Milliy g'oyani inson ongiga singdirish zarurligi
2. Milliy g'oya va komil inson tarbiyasi.
3. Milliy mafkurani inson ongiga singdirishning yo'llari.
4. Mafkuraviy jarayonni tashkil etishning ustuvor yo'nalishlari.
5. Targ'ibot va tashviqot ishlarining tashkiliy tamoyillari.
6. G'oyaviy tarbiyani tashkil etishning jahon tajribasi
7. Yaponiya va Koreys xalqi mo'jizasi.
8. G'oyaviy tarbiyada yangi texnologiyadan foydalanish
9. Ma'naviyat tarbiyasida OAVning roli va ahamiyati.
10. Mafkuraviy tarbiyaning asosiy vositalari va yo'nalishlari.
11. Ma'naviyat tarbiyasi vositalaridagi kamchiliklar.
12. G'oyaviy xurujlar va ularga qarshi kurash yo'llari va usullari.

8-MAVZU: MILLIY G’OYANI RIVOJLANTIRISHNING INSTITUSIONAL TIZIMI MAVZUSI BO’YICHA ILOVALAR

8.1-CHIZMA.

AQShda fuqaro tarbiyasi qanday yo’lga qo’yilgan?

AQSh fuqarolari Konstitusiyani, Amerika davlatchiligining asoslari va demokratik tamoyillarni muqaddas deb biladilar va bu tuyguni yoshlar ongiga singdirish haqida tinimsiz qayguradilar. Yoshlarda erkin yashashga ishtiyoq, mustaqillikni qadrlash tuygusi shakllantiriladi.

Amerikada erkin va ijodiy fikr qadrlanadi hamda o’zgacha fikrlaydiganlarga nisbatan bag’rikenglik qaror toptirilgan. Lekin amerikalik fuqaroni tarbiyalashning eng asosiy jihati boshqa bir g’oyada yashirin. U ham bo’lsa, har bir insonni noyob iste’dod egasi deb bilish

Hozirgi kunda AQShning ziyolilari tomonidan yangi mafkura - «liberal-nasionalizm» mafkurasini yaratish zarurligi haqidagi fikr o’rtaga tashlanmoqda. Bu mafkura milliy va irqiy jihatdan bo’linib ketgan ko’p sonli ijtimoiy guruhlarni «AQSH — millatlar hamjamiyatidir» g’oyasi atrofida birlashtirishni nazarda tutadi. E’tibor beradigan bo’lsak, yangi mafkurada milliy omilning ustuvorligi o’rnatilmoqda. Demak, gap AQShda asta-sekinlik bilan yagona milliy vujudni shakllantirish, xalqning birdamligini kuchaytirishga xizmat qiluvchi mafkurani yaratish haqida borayotir.

8.2-CHIZMA.

YAPONIYADA MAFKURAVIY FAOLIYATNING ENG SAMARALI VA TASIRCHANG USULLARI

Yaponiya menejmentining oltin qoidasiga ko‘ra, insondan qimmatroq boylik yo‘q.

Aslida, mehnatsevarlik, intizomlilik va jamoaviylik yapon milliy xarakteriga xos xususiyatlar sanaladi. Biroq, davlat bu bilan qanoatlanmay, o‘z fuqarolarida ushbu sifatlarni mustahkamlash va kuchaytirish vazifasini maorifga yuklaydi. Natijada, maktablarda guruhiy birdamlikni tarbiyalashga alohida e’tibor qaratiladi.Olimlarning fikricha, aynan shunday guruhiy birdamlik (yaponchada «aydagarasyugi») tufayli mamlakat misli ko‘rilmagan iqtisodiy yutuqlarga erishdi.

Yapon kishisiga maktabdayoq quyidagi g‘oyalar singdiriladi:

«Faqat tirishqoqlik va mehnat bilan muvaffaqiyatga erishish mumkin»,

«O‘z ustingda tinimsiz ishla — shunda birovdan kam bo‘lmaysan».

Bu kabi g‘oyalar ta’sirida ulg‘aygan yapon kishisi o‘zining barcha harakatlarini quyidagi mantiqqa bo‘ysundiradi:

Бор имкониятларингни ишга сол!

8.3-CHIZMA.

O’ZBEKISTONDA MAFKURAVIY FAOLIYATNING ENG SAMARALI VA TASIRCHANG USULLARI

O‘zbekistonda fuqaro tarbiyasi davlat siyosatining ustuvor sohasi bo‘lib, asosan ikki yo‘nalishda Kadrlar tayyorlash milliy dasturi doirasida. Milliy istiqlol g‘oyasini singdirish vositasida amalga oshirilmoqda,Ta’lim jarayonida tazyiq o‘tkazmasdan ma’rifiy asosda ish tutish, yoshlarning mustaqil va erkin fikrlash ko‘nikmalariga e’tibor qaratish

Mashg‘ulotlarni olib borishda talabalarning yoshi, tafakkuri, dunyoqarashi va qiziqishlarini hisobga olish

«Tarbiya biz uchun yo hayot - yo mamot, yo najot - yo halokat, yo saodat - yo falokat masalasidir».

Abdulla Avloniy

Asosiy maqsad — zamon talablariga mos insonni tarbiyalashdan iborat.

G‘oyaviy tarbiya vositasida shaxsning salohiyatini maksimal darajada yuzaga chiqarishga erishish;

Har bir bolaning iqtidorini rivojlantirishga urg‘u berish zarur. Buning uchun inson passiv ijrochilikdan emas, balki faol tashabbuskorlikdan ko‘proq manfatdor ekanligiga ishontirish.

8.4-CHIZMA.

G'oyaviy tarbiya – *inson ongi va tafakkuri tizimida shu yo'nalishdagi dunyoqarashni, falsafiy, siyosiy, huquqiy, diniy, estetik, axloqiy, badiiy, kasbiy va boshqa tamoyillarni muayyan mafkura asosida maqsadli shakllantirish jarayonidir.*

Mafkuraviy tarbiya *esa inson, ijtimoiy guruh,millat,jamiyat dunyoqarashini shakllantirishga, ularni muayyan maqsadlarni ifoda etadigan g'oyaviy bilimlar bilan qurollantirishga yo'naltirilgan jarayondir. Ular bir biridan ajralmas qismlardir. G'oyaviy tarbiya mafkuraviy tarbiya orqali zohir bo'ladi.*

8.5-CHIZMA.

Milliy g'oyani amalga oshirishda uzluksiz talim tizimi va turlari

TALIM

Uzluksiz talim:

1. Kadrlarni malakasini oshirish instituti.

2. Oliy talim (universitet, inustitut):
- **Doktarantura – 3 й.**
- **Magistratura – 2 й.**
- **Bakalavriat – 4 й.**

3. O'rta maxsus talim (litsey, kollej).

4. Umumiy o'rta talim (maktab).

5. Maktabgacha talim.

TARBIYA

Manaviy-marifiy tarbiya
- Jamoat
- Talim muassasalari
- Maxalla
- Oila

Jismoniy tarbiya
- "Universiada"
- "Barkamol avlod"
- "Umid nixollari"

8.6-CHIZMA.

MILLIY G‘OYANI RIVOJLANTIRISHDA QUYIDAGILARGA ALOHIDA AHAMIYAT BERISH LOZIM

- Mashg‘ulotlarni olib borishda talabalarning yoshi, tafakkuri, dunyoqarashi va qiziqishlarini hisobga olish

- Ta’lim jarayonida tazyiq o‘tkazmasdan ma’rifiy asosda ish tutish, yoshlarning mustaqil va erkin fikrlash ko‘nikmalariga e’tibor qaratish

- Yoshlarda g‘oyalar o‘z ma’no-mohiyatiga ko‘ra bunyodkor yoki vayronkor bo‘lishi haqida hayotiy va haqqoniy tasavvurlarni shakllantirish

- Milliy istiqlol g‘oyasining insonparvarlik mohiyatini ko‘rsatish asosida mustaqillik eng oliy qadriyat, uni asrab-avaylash esa muqaddas burch ekanini talabalarning qalbi va ongiga singdirish

- Ta’lim-tarbiyaning ilg‘or, ta’sirchan vositalaridan, zamonaviy o‘qitish texnologiyasi imkoniyatlaridan keng foydalanish

- Ayrim tushunchalarni haddan ziyod soddalashtirishga, ta’limning eskicha uslublarini qo‘llash natijasida milliy g‘oyaning qadrsizlanishiga yo‘l qo‘ymaslik

- O‘qituvchi va tinglovchilar o‘rtasida o‘zaro hamfikrlik muhitini shakllantirish

- Mavzuning tushuncha va tamoyillarini sharhlashda hayotiy misollar, bugungi dunyoda ro‘y berayotgan voqealar tahlilidan, matbuot materiallaridan keng foydalanish

8.7-CHIZMA.

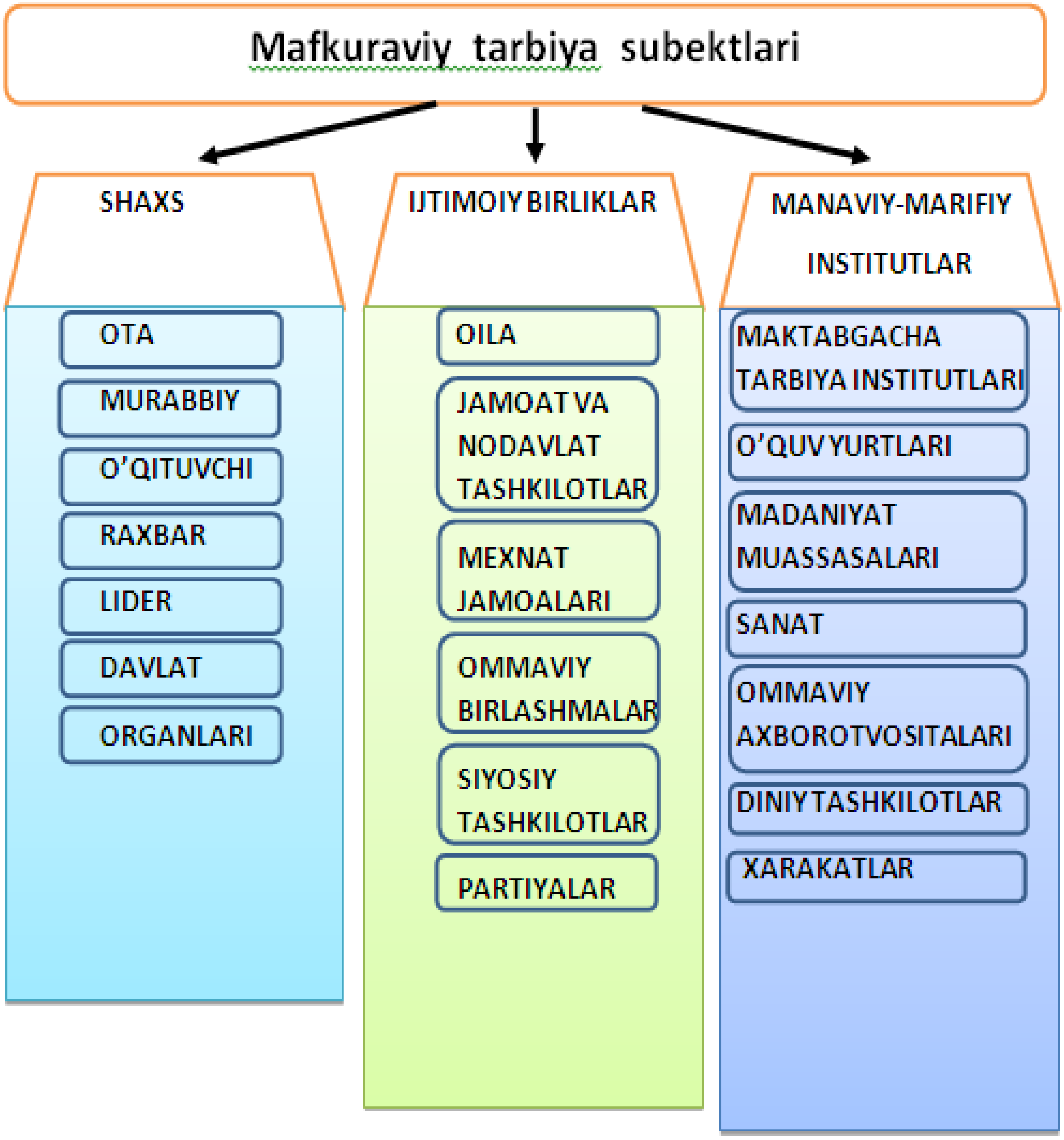
Mafkuraviy tarbiya subektlari
SHAXS
OTA
MURABBIY
O'QITUVCHI
RAXBAR
LIDER
DAVLAT
ORGANLARI
IJTIMOIY BIRLIKLAR
OILA
JAMOAT VA NODAVLAT TASHKILOTLAR
MEXNAT JAMOALARI
OMMAVIY BIRLASHMALAR
SIYOSIY TASHKILOTLAR
PARTIYALAR
MANAVIY-MARIFIY INSTITUTLAR
MAKTABGACHA TARBIYA INSTITUTLARI
O'QUV YURTLARI
MADANIYAT MUASSASALARI
SANAT
OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI
DINIY TASHKILOTLAR
XARAKATLAR

8.8-CHIZMA.

MILLIY G'OYA, MAVKURANING TARG'IBOT-TASHVIQOTNI TASHKIL ETISHDA QUYIDAGI TASHKILIY TAMOYILLARGA AMAL QILISH MAQSADGA MUVOFIQ:

1. Uzluksizlik (milliy mavkuraniyoshlarga singdiribborishni beshikdan boshlash kerak, sodda shakldа).

2. Keng qamrovlilik(jamiyat barcha a'zolariga g'oyalar xilma-xilligi asosida mafkurani singdirish)

3. Bosqichma-bosqichlilik (oila-bog'cha-maktab-kollej, litsey, barcha o'quv yurtlari asosida).

4. Ketma-ketlik (har bir bosqich uchun insonga xizmat qiladigan qadryatlar asosida)

5. Faollik (ko'proq interaktiv usullardan foydalanish).

6. Ish bilan so'z birligi (Nazariya va amaliyot birligi).

7. shaxsiy ibrat (targ'ibot qiluvchining o'zishaxsiy hayotda ibrat bo'lishi).

8. Xayotiylik (yutuqlar bilan birgalikda kamchiliklarni ham ko'rsatish).

9. Ilg'or targ'ibot-tashviqot texnologiyalaridan foydalanish.

10. Meyoriylik (balandparvoz, rasmiyatchilik, takrorlanishlarga ko'p ham yo'l qo'ymaslik).

8.9-CHIZMA.

O'zbekistonda mafkuraviy jarayonlarni tashkil etishning ustuvor yo'nalishlari quyidagilardan iborat.

1)belgilangan tadbirlarninig yuqori darajada uyushqoqlik bilan o'tkazilishini taminlash;

2)Milliy g'oyaning targ'ibot sifatini muntazam oshirib borish;

3) Davr talablaridan kelib chiqqan xolda mafkuraviy ishlarni tashkil etishning yangi samarali yo'llarini izlash;

4) Bu soxada eski uslublarning mutloqlashtirishiga, andozalashtirishga yo'l qo'ymagan xolda, tashkil etishda ijtimioy muxitni xisobga olish;

5) Mafkuraviy jarayonlarni tashkil etishda uchraydigan rasmiyatchilik va majlisbozlik ko'rinishlariga barxam berish;

6) Mafkuraviy faoliyatning qanchalik samarali olib borilayotganini bilish maqsadida uning manitoringini tashkil etish.

MAVZUGA DOIR TESTLAR

1.Mafkuraviy tarbiya uch elementdan iborat:

A. *Nazariya, mafkura, amaliyot.

B. Siyosiy, g'oyaviy, huquqiy bilimga ega bo'lish

C. OAV, targibot va etiket

D. Ma'lumot olish, kadriyatlar, tamoyillarni shakllantirish

2. Mafkuraviy tarbiyaning muhim vazifalari:

A. *Mafkuraviy immunitetni shakllantirish
B. Voqyealarni to’g’ri tahlil qilish
C. Xodisalarni mustakil baxolay olish malakasi
D. Ixtiyoriy goyani kabul kilish

3. Mafkuraviy tarbiyaning eng muhim ijtimoiy omillaridan biri bo’lish jamiyat negizi bu…

A) mahalla;
B) mexnat jamoalari;
*C) oila;
D) jamoat birlashmalari;

4. Inson, ijtimoiy guruh, millat, jamiyat dunyoqarashini shakllantirishga, ularni muayyan maqsadlarni ifoda etadigan g’oyaviy bilimlar bilan qurollantirishga yo’naltirilgan jarayon bu...

A. *mafkuraviy tarbiya

B. mafkuraviy proflaktika

D. mafkuraviy immunitet

C.mafkuraviy poligon

5. Targ’ibot-tashviqotdan maqsad nima?

A. *kishini biror harakatga undashdan iborat
B. hech qanday maqsad kuzlanmaydi
C. biror bir kishini bilimini oshirish
D. bilimlarni oddiylashtirish

6.«Tarbiya biz uchun yo hayot – yo mamot, yo najot- yo halokat, yo saodat – yo falokat masalasidir» bu so'zlar kimniki?

A. M.Behbudiy

B. A.Fitrat

C. *A.Avloniy

D. Qodiriy

7. Qaysi ta'lim turida o'qish qonunda ixtiyoriy deb belgilangan?

A. Akademik lisey yoki kasb-xunar kollejida

B. Umumiy o'rta maktabda

C. *Oliy o'quv yurtida

D. To'g'ri javob yo'q

8.Oliy ta'lim qanday bosqichlarga bo'linadi?

A. Bakalavriat, magistratura va aspirantura

B. Magistratura, aspirantura va doktorantura

C. *Bakalavriat va magistratura

D. Bakalavriat, magistratura va ad'yunktura

Mavzu yuzasidan darajali testlar

” Milliy g'oyani rivojlantirishning institusional tizimi” mavzusi bo'yicha darajali testlar	
O'zlashtirish darajasi	**Testlar**
I.O'quvchilikka oid(tanish bo'yicha harakatlanish)	I. Mafkuraviy tarbiyaniing bosqichlari borma? A.«Ha» B. «Yo'q»

<table>
<tr><td rowspan="3"></td><td colspan="2">II. Inson, ijtimoiy guruh, millat, jamiyat dunyoqarashini shakllantirishga, ularni muayyan maqsadlarni ifoda etadigan g’oyaviy bilimlar bilan qurollantirishga yo’naltirilgan jarayon bu...

A. *mafkuraviy tarbiya

B. mafkuraviy proflaktika

D. mafkuraviy immunitet

C.mafkuraviy poligon</td></tr>
<tr><td colspan="2">III. Mosliklarni toping.</td></tr>
<tr><td>1. Amerikaliklarda fuqaro tarbiyasi

2. Yapon kishisi fuqaro tarbiyasi

4. O’zbekistonda fuqaro tarbiyasi</td><td>a) mehnatsevarlik, intizomlilik va jamoaviylik o’rgatiladi

b) o’z kuchiga tayanishga o’rgatiladi

v) kattani hurmat kichikni izzat qilishga o’rgatiladi</td></tr>
<tr><td rowspan="2">II. Tartiblilikka oid(algoritm, namuna, o’xshashlik bo’yicha xarakatlanish)</td><td colspan="2">1. Mafkuraviy tarbiya uch elementdan iborat:

1) Siyosat, 2) Nazariya, 3) huquqiy bilimga ega bo’lish, 4) targ’ibot va etiket, 5) mafkura, 6)amaliyot, 7) kadriyatlar,

A. 2.5.6
B. 1.2.3.
C. 1.3.7.
D. 3.4.5.</td></tr>
<tr><td colspan="2">II. Qo’yidagi fikrni tuldiring?
___________ ongi yuksak, mustaqil fikrlay oladigan, xulq-atvori bilan o’zgalarga ibrat</td></tr>
</table>

	bo'ladigan bilimli, ma'rifatli kishilarni tushunamiz
	III. Yaponiya mamlakatida ***fuqaro tarbiyasi «ahloqiy tarbiya»*** tizimi doirasida amalga oshirilib qanday **sifatlar qaror toptiriladi**? A. ***mehnatsevarlik, intizomlilik va jamoaviylik*** B. ***mehnatsevarlik, vatanni sevish va jamoaviylik*** V. ***mehnatsevarlik, intizomlilik va milliylik***

IZOHLI LUG'AT – GLOSSARIY

Aksiologiya – (yun. «axio» - qadriyat va «logos» - fan, ta'limot) – qadriyatshunoslik; qadriyatlar haqidagi fan.

An'ana – jamiyat hayoti turli sohalarining, moddiy va ma'naviy faoliyat shakllarining, kishilar o'rtasidagi aloqalar va munosabatlarning avloddan-avlodga o'tishi, ajdodlar hayoti, belgilari va xususiyatlarining takrorlanish tarzi.

Aqidaparastlik – muayyan sharoitda, biron-bir g'oya yoki tamoyilga qat'iy ishonch va uni mutlaqlashtirish asosida shakllangan qoida va tartiblarni, boshqa sharoit, holat, vaziyatni hisobga olmagan holda, ko'r-ko'rona qo'llashga urinish. Bu atama faqat salbiy ma'noda qo'llanib, muayyan olim yoxud oqim tomonidan bayon etilgan qonun va qoidalar ta'sir doirasini sun'iy ravishda kengaytirishga urinishni anglatadi.

Barqarorlik – tinchlik, osoyishtalik

Beqarorlik - notinchlik,

Bozor iqtisodiyoti – iqtisodiy aloqalarning yig'indisi bo'lib o'z qonunlariga ega, ya'ni: erkin raqobat, ehtiyoj va ishlab chiqarish, talab va takliflarning miqdori va tarkibini bir-biriga muvofiqlashtirish, xususiy mulkchilik shakllarining xilma-xilligi, mulkka egalik, xo'jalik yuritish ishlariga faqat iqtisodiy usullar bilan ta'sir ko'rsatish, fan yutuqlarini ishlab chiqarishga tatbiq etish kabi iqtisodiy qonunlarga bo'ysunadi. Bozor iqtisodi xalqning ijodi va mehnat imkoniyatlarini yuzaga chiqarib, tadbirkorlik va ishbilarmonlik uchun keng yo'l ochadi.

Bunyodkor g'oyalar – 1) Islom Karimov tomonidan nazariy jihatdan asoslab berilgan tushuncha; 2) Jamiyat va odamlarni, turli guruh va qatlamlar,

millat va davlatlarni taraqqiyot sari yetaklovchi, xalqni ezgu maqsad yo'lida birgalikda harakat qilishga undovchi g'oya.

Davlat – butun mamlakat miqyosidagi hokimiyatning maxsus boshqaruv apparatiga tayanadigan, barcha uchun qonunlar chiqaradigan va suverenitetga ega bo'lgan siyosiy tashkiloti

Demokratik institutlar – jamiyatning demokratik tuzumini barpo etishga xizmat qiluvchi omil bo'lib, unga quyidagilar kiradi. 1) Siyosiy partiyalar va ijtimoiy harakatlar. 2) Yuridik maqomga ega bo'lgan muxolifat. 3) Mulkchilik instituti.

Demokratiya – xalq hokimiyati.

Diniy bag'rikenglik – xilma-xil diniy e'tiqodga ega bo'lgan kishilarning bir zamin, bir Vatanda, olijanob g'oya va niyatlar yo'lida hamkor va hamjihat bo'lib yashashi

E'tiqod – Dunyoqarash. Biror dinga e'tiqod qilish – uni haq deb bilib, uni ta'limotini tan olish.

Ehtiyoj – inson talablari asosida paydo bo'ladigan tabiiy xususiyat; jonli mavjudot hayot kechirishining yaqqol shart-sharoitlarga, uning shularga bog'liq ekanligini ifoda etuvchi holat.

***Ekstremizm* -** fransuzcha-lotincha so`z bo`lib, keskin fikrlarning bildirilishi, keskin choralarga tarafdorlik.

Ekstremizm – O'z maqsadi yo'lida har qanday keskin tadbir-choralar ko'rishga tarafdorlik.

Fanatizm – Biron g'oyaga, shaxsga uning mazmunini, mohiyatini chuqur anglamasdan johillarga ishonish va unga ergashishdir va u hayotda turli sohalarda uchraydi.

Fenomen – (yun. Phainomenon – yuz beruvchi) – 1) ko’zga ko’rinib turgan hol; 2) noyob, kam uchraydigan hol, yoki buyuk, yagona bo’lgan inson; 3) hissiy bilish, tajribada berilgan ma’lum bir holni anglatuvchi falsafiy atama; hissiy tajriba yordamida payqaladigan va anglanadigan hodisa, jonli mushohada obyektini bildiradigan tushuncha.

Fundamentalizm – ma’lum din vujudga kelgan ilk davriga qaytish va bu yo’l bilan zamonaning barcha muammolarini hal qilish mumkin degan fikrni ilgari surish

Fuqarolik jamiyati – iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy va ma’naviy hayot sohasiga to’g’ri keladigan tushunchadir. Fuqarolik jamiyatining ijtimoiy-siyosiy sohasi ko’lamiga ijtimoiy-siyosiy tashkilotlar va harakatlar, fuqarolarning turli shakldagi faoliyati, o’zini o’zi boshqarish organlari, nodavlat ommaviy axborot vositalari ham mansubdir.

G`oyaviy bo`shliq - muayyan sharoitda jamiyat, undagi toifa va qatlamlarning ongida sodir bo`ladigan g`oyasizlik, mafkuraviy vakuum holati.

G’oya - muayyan fikr, maqsad sari yetaklovchi kuch.

G’oyaning turli ko’rinishlari – Mazmuni va namoyon bo’lish shakliga ko’ra – ilmiy, falsafiy, diniy, badiiy, ijtimoiy-siyosiy, milliy va umuminsoniy g’oyalarga bo’linadi.

G’oyaviy tarbiya – Jamiyatdagi mavjud g’oyalarga faol munosabat, faol hayotiy pozisiyani shakllantirishdir. G’oyaviy tarbiya axloqiy, siyosiy, huquqiy tarbiyaning asosini tashkil etadi.

Hizbut-taxrir – reaksion ruxdagi diniy-siyosiy tashkilot bo’lib, arab tilidan “Ozodlik partiyasi” degan ma’noni bildiradi

Ichki taxdidlar – o’z Vataniga, vatandoshiga, vatandoshlariga zarar yetkazishga qaratilgan g’oya, xatti-harakatlardir.

Ijtimoiy demokratiya - bugungi davr demokratiyani islohotlar jarayoniga aylantirish.

Ijtimoiy xamkorlik – turli millat, irq va dinga mansub kishilar va guruxlarning umumiy maqsad yo'lidagi hamjihatligi

Integrasiya – milliy iqtisodiyotlarning sifat jihatidan yangi sharoitlarga ega bo'lishi va, mamlakat taraqqiyoti imkoniyatlarini kengaytirish maqsadida, ixtiyoriy ravishda birlashishi, bir-birlariga o'zaro ta'sir etishi jarayoni.

Irqchilik – odamlar o'rtasidagi ijtimoiy tengsizlik, bosqinchilik, zo'ravonlik va urushlarni kishilarning turli irqlariga mansubligi bilan oqlashga xizmat qiluvchi g'ayrimilliy ta'limot. Irqchilar insonlarning ijtimoiy mohiyatini ularning biologik – irqiy (ko'zi, sochi va terisining rangi, bosh va yuz tuzilishi kabi tashqi, ikkinchi darajali jismoniy) belgilar bilan bog'lab, ularni oliy va quyi, bekamu-ko'st va noraso irqlarga ajratadilar.

Komil inson – insonning ezgulikka, ijtimoiy baxt-saodatga, gumanistik g'oyalarga munosabati

Komillik – insonning kamolotga erishuv jarayonidagi barkamolligi darajasini ifodalovchi tushuncha. Komillikning har bir davrga xos mezonlari mavjud. Nodonga nisbatan oqil, loqaydga nisbatan sergak, baxilga nisbatan saxiy, tanbalga nisbatan serg'ayrat, qo'rqoqqa nisbatan botirlik kabi xislatlar o'ziga xos o'lchov vositasini o'taydi.

Ma'naviyat – (arab. – ma'nolar majmui) – kishilarning falsafiy, huquqiy, ilmiy, badiiy, axloqiy, diniy tasavvurlari va tushunchalari majmui.

Ma'rifat – Ma'rifatning lug'aviy ma'nosi bilish, tanish, bilim demakdir. Boshqacha aytganda ma'rifat bilmoq, kishilarning ong-bilimini, madaniyatini oshirishga qaratilgan ta'lim-tarbiya jarayonidir. Ma'rifat so'zining ko'pchilikdagi ma'nosi maorifdir. Ma'rifat atama sifatida – tabiat, jamiyat va inson mohiyati haqidagi turli-tuman bilimlar, ma'lumotlar majmuasini bildiradi.

Mafkura – fikrlar majmui, g’oyalar tizimi, e’tiqod.

Mafkuraviy immunitet – lotincha Immunitatis so’zidan olingan bo’lib – biror narsadan ozod etish ma’nosini anglatadi. Shaxs, ijtimoiy gurux, millat, jamiyatni turli zararli g’oyaviy ta’sirlardan ximoyalashga xizmat qiluvchi tizim

Mafkuraviy immunitet (lot. Immunitatis - biror narsadan ozod etish) - shaxs, ijtimoiy guruh, millat, jamiyatni turli zararli g`oyaviy ta`sirlardan himoyalashga xizmat qiluvchi tizim.

Mafkuraviy profilaktika - ijtimoiy institutlar tomonidan amalga oshiriladigan g`oyaviy-tarbiyaviy, ma`naviy-ma`rifiy tarbiyaviy ishlar.

Manfaat – individ yoki ijtimoiy guruh faoliyatini, xulqini belgilaydigan asosiy omil.

Manipulyatsiya - qo`l, odamlar bilan ob`ekt sifatida munosabatga kirishish.

Manqurt – «Manqurt» o’z eli, tarixi, qon-qarindoshini, hatto o’zi tuqqan onasini ham unutgan, o’z kelajagini tasavvur eta olmaydigan kishilar va xalqlarning majoziy obrazi. U xalqlarning manqurtlarga aylanishida bosh aybdor davlat va mafkuraga to’la bo’ysundirilgan jamiyatdir degan xulosaga keladi. Masalan, Chingiz Aytmatovning «Asrga tatigulik kun» romanida «Manqurt» afsonasidagi shaxs obrazi.

Mentalitet – (lotincha «mens» - aql, idrok) – jamiyat, millat, jamoa yoki alohida shaxsning tarixiy tarkib topgan tafakkur darajasi, ma’naviy salohiyati, ularning hayot qonunlarini tahlil etish kuchi, muayyan ijtimoiy sharoitlarda shakllangan aqliy qobiliyati, ruhiy quvvati.

Merkantilizm - pul jamg`arish, mol-dunyoga hirs qo`yish.

Millatchilik – o’z millatining manfaatlarini boshqa millatlar haq-huquqlaridan yuqori qo’yib hal etishga intiluvchi siyosiy oqim

Millatlararo totuvlik – muayyan hudud, davlatda turli millat vakillarining bahamjihat yashashi, hamkorlikda faoliyat yuritishi

Milliy g'oya - millatning o'tmishi, buguni, istiqboli, manfaat va maqsadini ifodalovchi ijtimoiy g'oya.

Milliy g'urur – 1) shaxs, ijtimoiy guruhning milliy o'z-o'zini anglashi asosida shakllanadigan ajdodlari qoldirgan moddiy, ma'naviy merosdan, o'z xalqining jahon sivilizasiyasiga qo'shgan hissasi, o'zga millatlar oldidagi qadr-qimmati, obro'-e'tiboridan faxrlanish hissini ifodalovchi tushuncha.

Milliy istiqlol g'oyasi – Milliy istiqlol g'oyasi O'zbekistonda yashovchi barcha millat va elat vakillarining tub manfaatlarini, xalqimizning asrlar mobaynida intilib kelgan orzu-ideallarini, olijanob maqsad-muddaolarini o'zida mujassam etadi.

Milliy istiqlol g'oyasining asosiy g'oyalari – Vatan ravnaqini ta'minlash va yuksaltirish; Yurt tinchligini ta'minlash va asrash; Xalq farovonligini ta'minlash; Komil insonni tarbiyalash; Ijtimoiy hamkorlikni ta'minlash; Millatlararo totuvlikni ta'minlash; Dinlararo bag'rikenglik (tolerantlik);

Milliy istiqlol g'oyasining bosh g'oyasi – Ozod va obod Vatan, erkin va farovon hayot barpo etishdir.

Milliy istiqlol mafkurasi – Milliy istiqlol mafkurasi har bir vatandoshimizning oilasi, jamiyat, el-yurt oldidagi burch va mas'uliyatini qay darajada ado etayotganini belgilaydigan ma'naviy mezondir.

Milliy qadriyat – millat uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgan etnik jihat va xususiyatlar bilan bog'liq qadriyat shakli.

Milliylik – muayyan xalqqa xos bo'lgan, uni boshqalardan farqini ko'rsatuvchi xususiyatlar majmui. Milliylik millatning tarixi, qadriyatlari, an'analari, madaniyati, yashash tarzida yaqqol namoyon bo'ladi.

Modernizm – dindagi zamonaviy fan-texnika yutuqlaridan foydalanishni yoqlab chiquvchi oqim

Muholifat – (arabcha «muholafat» - kelishmovchilik, teskarilashish, qarama-qarshilik, ziddiyat) – rasmiy siyosatga, hukmron qarashlarga mos bo'lmagan nuqtai nazar, alohida siyosiy yo'l, demokratiyaning muhim belgisi. Muholifat uch xil bo'lishi mumkin: a) parlament doirasida; b) undan tashqarida; yohud v) siyosiy partiyalar ichida.

Mulk – iqtisodiy kategoriya bo'lib, ijtimoiy ishlab chiqarish va kishilar o'rtasidagi munosabatlarda ifodalanadi. Mulkning ijtimoiy va xususiy shakllari mavjud.

Mustaqillik – 1) Tazyiqdan, nazoratdan xoli bo'lish, erkinlik; 2) iqtisodiy, siyosiy, ma'naviy tobe bo'lmaslik. O'zbek tilida Mustaqillik atamasi odatda istiqlol so'zi bilan yaqin ma'noda qo'llaniladi va uzluksizlikni anglatuvchi chuqur, keng qamrovli jarayonni aks ettiradi.

Obod Vatan – fuqarolari erkin, ozod, yaratuvchilik faoliyati bilan band bo'lgan, xavfsizligi ta'minlangan farovon hayot qurish makoni.

Ozodlik – barcha demokratik erkinliklarga erishishning, haq-huquqlari kafolatlangan va ta'minlangan jamiyatning bosh sharti.

Pragmativ – o'z amaliy faoliyatida ko'proq foyda olishni o'ylaydigan va shunga ko'proq foyda olishni o'ylaydigan va shunga ko'proq ahamiyat berish zarur deb bilguvchi shaxs.

Qadriyat – umumbashariy, umuminsoniy, milliy, mintaqaviy, shaxsiy, diniy turlarga bo'linadi.

Sharqona demokratiya - urf-odat, qadriyatlarga asoslangan o'ziga xos demokratiya.

Shovinizm – millatchilikning o'ziga xos shakli, boshqa millatlarni mensimaslik va o'z millatining ularga nisbatan ustunligini asoslashga qaratilgan g'oyaviy-nazariy qarashlar tizimi va amaliyoti

Siyosiy demokratiya - jamiyat siyosiy tizimini xalqqa yaqinlashtirish, siyosiy adolatsizliklarning oldini olish.

Tafakkur – (arab. – fikrlash, aqliy bilish) – predmet va hodisalarning umumiy, muhim xususiyatlari aniqlaydigan, ular o'rtasidagi ichki, zaruriy aloqalar, ya'ni qonuniy bog'lanishlarni aks etadigan bilishning rasional bosqichi.

Targ'ibot-tashviqot – insonni biror xarakatga rag'batlantirish va kishida biror narsaga shavq uyg'otishga yo'naltirish.

Tasavvuf – islomdagi diniy-falsafiy oqim. 8 asrda arab mamlakatlarida paydo bo'lgan. Bu ta'limot o'sha davrda savdogarlar va kosiblarning manfaatini ko'zlagan. Tasavvufning asosiy mohiyati inson va uning Xudoga munosabatidir, ya'ni solihning Xudo vasliga yetishishidir.

Tashqi taxdidlar – tashqi tahdidlar asosan g'oyaviy bo'shliq tufayli sodir bo'ladi.

Tradisionalizm – an'anaviylik. Diniy aqidalarni va konsepsiyalarni fan-texnika va ijtimoiy hayotdagi o'zgarishlarga qarab qayta ko'rib chiqishni rad etuvchi oqim

Umumbashariy – butun dune, barcha davlatlar va xalqlarning ishtirokisiz yechish mumkin bo'lmagan muammolarga aytiladi.

Umuminsoniy qadriyat – barcha xalqlar uchun ijobiy ahamiyat kasb etuvchi, moddiy va ma'naviy manfaat, mezonlar majmui.

Urf-odat – kishilar turmushiga singib ketgan, doim takrorlanib turadigan xatti-harakat, ko'pchilik tomonidan qabul qilingan xulq-atvor qoidalari va ko'nikmalar.

Vatan ravnaqi – har bir kishining manfaatlarini yurt manfaatlari bilan uyg'unlashtiruvchi, uni xalq baxt-saodati yo'lida xizmat qilishga undovchi bunyodkor g'oyadir

Vatan tuyg'usi – Vatan tuyg'usi bo'lgan kishidagina vatanparvarlik jo'sh uradi. Prezidentimiz Islom Karimov aytganidek: «Vatanga muhabbat hissi odamning qalbida tabiiy ravishda tug'iladi. Ya'ni, inson o'zligini anglagani, nasl-nasabini bilgani sari yuragida Vatanga muhabbat tuyg'usini ildiz otib, yuksala boradi. Bu ildiz qanchalik chuqur bo'lsa, tug'ilib o'sgan yurtga muhabbat ham shu qadar cheksiz bo'ladi».

Vatanparvarlik – Vatanga nisbatan sadoqat, unga xizmat qilish, yurt tinchligini asrash, Vatan ravnaqi uchun faol bo'lishga undaydigan ijtimoiy, ma'naviy-axloqiy fazilat.

Vayronkor (buzg'unchi) g'oyalar – 1) bunyodkor g'oyalarga zid bo'lgan, yovuzlik va jaholatga xizmat qiladigan g'oyalar majmuini ifodalaydigan tushuncha; 2) insonni va jamiyatni tubanlikka boshlaydigan, odamlarni g'arazli niyat va qabih maqsadlarga undaydigan, xalqlar va davlatlarni tanazzul va halokatga mahkum etadigan g'oyalardir.

Xalq farovonligi – har bir shaxs va oila farovonligi insonning shaxsiy manfaatlari jamiyat manfaatlari bilan uyg'unlashib ketadi

Xizbut - Tahrir - reaksion ruhdagi diniy-siyosiy tashkilot bo`lib, arab tilidan «Ozodlik partiyasi» degan ma`noni bildiradi.

Yangi jamiyat – ozod va obod Vatan, erkin va farovon hayot, bozor iqtisodiyotiga asoslangan erkin demokratik jamiyat.

Yurt tinchligi – mamlakat barqaror taraqqiyotining asosiy sharti. Tinchlik – insonning hayotiy ehtiyoji, emin-erkin yashashi va kamol topishining eng zarur omilidir